

PUBLICATIE SAPTAMINALA EDITATA DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL II • NR. 19 (69) • 17 MAI 1991

DIN TITLURILE ACESTUI NUMĂR

- ARTA INCOERENȚEI (ROMANiera guvernului ROMAN) • TEST DE INTELIGENȚĂ • KAFKIANIZAREA PARLAMENTULUI • S-AU PORNIT UMORILE • ARENA și AGORA • EUROPA VINE SPRE NOI. NOI VENIM SPRE EUROPA • LEGISLAȚIA, CA TEST AL DEMOCRAȚIEI • DANTELAREA ORDONĂ PRIN ANONIME • L-AM CUNOSCUT PE MALAPARTE... • DE CE PLEACĂ NEMȚII ? • VIZIRUL, DUPĂ O SUTĂ DE ANI • ȘI DACĂ NU SINTEM ORTODOCSI ? • A FOST ODATĂ și VA FI ODATĂ ! • SENSUL DUBLEI SÄGEȚI •

Un locume nuvorac se lăzește și căză într-o grămadă de acasă
nu vorbește niciunul și el este un loc de nicio vîcere săptă la poartă și să
construiște nu vor căzări de lângă nimic să iată să se vîne să se roare

• Ilustrație acest număr cu lucrările de VICTOR BRAUNER

*A fi de stanga sau a fi de dreapta inseamnă
a alege una dintre nenumăratele maniere care
se oferă omului de a fi imbecil; ambele, într-
adevăr, sint forme de hemiplegie morală. În plus,
persistența acestor calificative contribuie la fal-
sificarea „realității” prezentului, deja falsă prin
ea însăși; căci noi am inchis cercul preferințelor
politice cărora ele le corespund, așa cum demon-
strează faptul că în zilele noastre dreptele promit
revoluții, iar stingile propun tiranii.*

JOSÉ ORTEGA Y GASSET,

(Prefață la ediția în limba franceză a „Revoltei maselor”, 1937)

STILPUL DE TELEGRAF

poziția României justifică astăzi toate nedumeririle și toata neliniștirea. Pentru români în primul rînd, fără a mai vorbi de observatorii străini, din ce în ce mai convinși că natura „orientală” a acestei semințe, de origine latină, dar indiscutabil supusă de-a lungul veacurilor unor prefaceri cauzate de nedoritele împrumuturi de civilizație slavă și otomană, este prin definiție enigmatică. Unora și altora trebuie să li se spună că, totuși, nu e nimic în această situație care să intreacă putările mintii noastre de a desluși sensul evenimentelor în care, vînd-ne-vînd, am fost implicați.

A fost România un stat satelit al Uniunii Sovietice ? Fără doar și poate. Moscova s-a substituit, după aproximativ un secol de independență, Istanbulului. Dacă ne amintim bine, mariile puteri occidentale au rezistat multă vreme ideii de dezmembrare a Imperiului turcesc. Sistem într-o nouă formă a „problemei orientale”. Ca și atunci, mariile puteri nu doresc îlichidarea Imperiului răsăritean, prevăzând dificultăți economice și politice nestrisibile. Pentru a se uni, Europa e gata să se restrângă, cedind un teren pe care nu î-l-a recunoscut niciodată deplin ca al său. Sacrificiul n-o costă nimic și n-a fost nevoie să fie inscris în nici un pact secret, fiind oarecum de la sine înțeleas. Pentru a păstra legătura cu Kremlinul, ca odinioară cu palatul lui Mahmud al II-lea sau Abdul Hamid, Occidentul simte nevoie unor relații. Acestea e rolul care le revine, încă o dată, firesc, statelor semi-independente a căror structură socială, prin moștenire istorică și prin feroce represiune, le care se adeaugă administrația nechibuzită, lipsă de solidaritate între cetățeni și tradiționala lor ostilitate față de stat, a rămas puternic dominată de comunism. Ce și cît să aştepte conducătorii jocului politic internațional, alarmati deja de experiența germană ? Dacă Sofia și Tirana ar fi avut reputație de capitale francofone, ar fi primii poate vizita președintelui Republicii Franceze. Oricum, în vizionarea sa globală, aceste țări nu-au decât roulul de a asigura mai departe relațiile, un moment amenințător să se fringă, cu U.R.S.S. Deci, stilul de telegraf jalonați către stepă. Contra unei interpretații absurde, românii din Transilvania îl au drept aliaj pe domnul Mitterrand. Totuși fiindcă D-să, preocupat să țină în liniste casa pe care a înghesbat-o, îl dispune idealismul național al românilor din Basarabia.

Avantajele unui asemenea tîrg pentru noi există, netăgădușit, deși doar pe scurt timp. În sarcina noastră va fi, de azi înainte, să le folosim pentru a ne emancipa singuri. Toată istoria românilor de la o Unire la alta (1859-1918) a fost un efort de a utiliza imprejurările în acest scop. Odată atins el, am coborât pantă, pe versantul celălalt, din cauza Marii Schisme Occidentale : izolare agresivă a Germaniei și alianței ei cu Imperiul austriac.

Astăzi, indiferența Vestului trebuie scuturată iarăși, luând seama că oaspeții săraciei noastre să nu confundă poporul român cu regimul de trećătoare uzurpată care î-l-a confiscat. În fața năvălirii acestora care, fără a se rușina de colaboraționismul lor, se zbuciumă pentru a stăpini, sub orice pretext, încă un an-doi, n-avem dușmani mai mari decât înertia și nelinăredere în noi însine.

O țară întreagă e de refăcut, chiar în urzecala țesutului ei social. Începând cu orașele pe care invazia rurilor și zgromotoasa ignoranță a școlărimii le-au coborât pînă aproape de sălbăticie. Deasupra acestor orașe se înalță simbolul detestabil al dictaturii, CASA, pe care soldații generalului Spîru vor munci cu sîrg să o îspravească, și BLOCURILE, rezervoare slătute și puturoase ale viitorului umane din sate.

Imi revine în minte o imagine suprarealistă, zărâtă din fuga trenului. Într-o gară, ceasul, fixat în zid în anul 1910, poartă inscripția fabricii „Paul Garnier, Paris” : nu mai are nici geom, nici limbi. Din această imobilitate atemporală trebuie să ieșim, cu orice preț.

ANDREI PIPIDI

PAVEL CÂMPEANU

ARTA INCOERENȚEI

• ROMANiearea guvernului ROMAN •

● PREAMBUL

Operațiunea politică întreprinsă de primul ministru sub denumirea codificată „remaniere” a avut un eșec senzational: șeful guvernului a fost pus de două ori în minoritate de Camera Deputaților. Trei zile mai târziu, Televiziunea avea tardiva revelație a unei obsecu reuniuni desfășurate cu peste o lună și jumătate de luna în urmă, undeva, în Ungaria, și lansa asupra opiniei publice bomba Eger. Cu ajutorul unor parămentari specializați într-un anumit tip de intransigență și al publicaților care îl secondează, tirul își atingea înținta: reproducerea și respingerea neșăbulilor evnitării rostite în Ungaria stăneau în România un vacăr în raport cu care alte informații nu depășeau rezonanța unor soape. Aceasta era un vacăr strategic. Mulțumită lui, stenția opiniei publice era abătută de la pătâma primului ministru către „pericolul iminent” care vine de la Eger.

Dur literar reală a evenimentelor rămâne indiferentă la cea pe care o etalează Televiziunea și cătare, tranzitia în care mai mult ne opinia decit înaintă depinde mai puțin de felul cum s-a vorbit la Eger, decit de felul cum vom fi guvernati în București. Iar felul cum vom fi guvernati depinde într-o mare măsură, pentru o perioadă imprevedibilă, de guvernul născut din această remaniere al cărei substrat sănseală atât de generos ajutați să-l ignoră.

Pentru noi, acum, îninind sănseala atât de starea noastră că și de la lumi care ne inconjoară, nici sănseala celor mai întemeiate, nici pericolele cele mai amenințătoare nu vin de peste hotare, și pe unele, și pe altele le producem noi însine. Sânseale sunt mai vagi, pericolele mai clare. Iar pericolul ei mai mare îl constituie criza generală în care ne culdunăm tot mai mult, pe măsură ce incercăm să o depăşim. Remanierea reprezintă un episod al acestui amenințător coborîs. Propunându-să dacă nu să rezolvem, măcar să atenuem criza politică ascendentă, ea a aflat prin a agrava.

Dar de ce oare să a intipărat asta?

● O MOTIVAȚIE CARE ASCUNDE MOTIVELE

Romanieră este un procedeu democratic, prin care guvernul existent nu este înlocuit, ci își modifică alcătuirea prin propria-lă hotărire. O caracteristică a acestui procedeu a constituite faptul că el nu este folosit într-o situație de calm politic, ci în una de criză politică. Cazul pe care îl discut nu este extravagant, prin apelul la procedeul remanierii, ci prin felul cum motivează acest apel și cum îl pună în practică. Potrivit motivărilor avansate de primul ministru, remanierea nu ar răspunde stării de criză a societății, ci stării de sănătate a unor miniștri, prilej de a înărti și omogenitatea echipei guvernamentale.

Operațiunea urmă să afecteze într-un fel sau altul 11 miniștri, aproape jumătate din echipă guvernamentală formată cu numai 9 luni în urmă. Masivă prin amplioare și gravitate prin momentul în care se produce, această spectaculoasă schimbare politică nu ar fi avut, după explicațiile oferite Parlamentului și opiniei publice, cauze politice, ci mai curînd mediceale. Nu numai de dragul comparației este util să ne amintim că la instalarea sa, componenția guvernului astăzi românesc fusese motivată printre baterie de criterii specifice și neochivoce. Persoanele propuse astăzi să intre în nou cabinet fusese alese de primul ministru pentru competențe lor pentru că, aproape fără excepție, erau membri ai F.S.N., pentru că nu aparținuseră „nomenculaturii” ceaușiste, și pentru relativa lor tinerețe (o medie de vîrstă sub 50 de ani). Contrastul dintre exigența cu care au fost selectați și vîțea cu care sunt înălțăriți miniștrii în cauză nu e de natură să sporească transparența explicatiilor oficiale. Deși supoziat cu o discreție remarcabilă de victimele lui, surmenajul rămîne o explicație atât de convingătoare, căci se poate susține. Ea stimulează imaginarea unor explicații suplimentare, cele mai adeseori îndreptate spre eriterile amintite. Cei care cedează acestei ipoteze sunt sălii să recunoască evidență: nici unul dintre miniștrii puși în disponibilitate nu a aflat în cele nouă luni o vîrstă compromisă; nici unul dintre ei nu a aderat – cel puțin formal – la grupul fractionist (F.S.N. social-democrat); antecedentele politice ale tuturor său menținut la fel de imaculate – sau de puțin imaculate – cum fusese. Rămîne criteriul competenței, cel mai discutabil prin natură sa, dar cel mai indiscutabil prin implicatiile sale. Căci cine ar admite că atâtă dintr-o săptămână primul ministru și-a dovedit atât de repede incompetență, ar admite incompetență dovedită de primul ministru prin alegerile lor.

Pentru a preveni asenția frântării sterile, criteriile enunțate cu atită incință la înșelăuire nu mai sunt nici măcar pomenite la desculnare. Din sistemul de valori care a prezidat la formarea acestui cabinet nu mai rămîne nici o urmă la schimbarea unei jumătăți din componența lui. Se poate vorbi de un sistem de valori dinamic, după cum se poate vorbi de absența oricărui sistem de valori. Orice formă de surmenaj se cere tratată cu seriozitate, și deci cu atit mai mult acel surmenaj care capătă forma unei monili guvernamentale. De aici un sentiment de compasiune tradus în interogații cum ar fi: de ce oare cea mai juvenilă echipă ministerială să-a dovedit a fi și cea mai vulnerabilă sub aspectul rezistenței? Cum să-a ajuns la acel nivel de omogenitate care permite extenuarea sincronică a tuturor miniștrilor etc.

Și totuși, intenția de a consolida omogenitatea ca-

binetului reprezentă o altă motivare oficială a remanierii. Acel, nedumeritor este de ordin politic: de ce un guvern compact F.S.N. ar cîștiga în omogenitatea unui introducere unui tînar liberal, și unul liberal mai puțin tînar, dar pare-se să mai puțin liberal, și unul democrat-sgar și a unul număr sporit de independență?

Primele aluzii publice la eventualitatea remanierii o explicau prin necesitatea ca guvernul să cîștige în credibilitate. Motivarea care susține operațiunea propriu-zisă nu poate avea decit efecte opuse acestui scop. Ea este construită după modelul acelui, înăfămător, retorici care ascund opiniei publice ceea ce stie cu virf și îndesat din experiența cotidiană. Ea și-a pildă că cele nouă luni de funcționare a guvernului românesc au adus o agravare galopantă a crizei în toate domeniile: producție și învățămînt, aprovizionare și justiție, asistență medicală, prețuri, stare infrastructurală etc. Opiniile publice îi vine greu să nu-si închipue că aproape jumătate dintre miniștri au fost schimbați nu numai pentru că se surmenajă, dar și pentru că surmenajul lor ar fi putut contribui la acest declin general. Ea să-putea sănseala lipsită să se întrebe cu ajutorul căror criterii au fost distinși miniștrii dinăuntror de cel folosit, dar și cum îzhutează un sef de guvern să răspundă pentru activitatea miniștrilor folositori, fără a răspunde pentru a celor dinăuntror pe care ei și-i ales și pe care avea datoria să-i controleze. Retorica puterii neagă prin vorbe ceea ce acțiunea ei afirmă prin fapte: vinovătia unei mari părți din guvern. Spore deosebite de masacrelă din decembrie '89, în legătură cu care avem fapte, dar nu fapte, remanieră guvernamentală din aprilie '91 ne oferă fapte: miniștrii demisi, dar ne confisca faptele: agravarea crizei.

Total se desfășoară după o logică a incoerenței, reditibilă la următoarea schemă:

1. de vreme ce nu este pomenită ca motivare a remanierii, criza nu există;

2. o criză care nu există nu are de ce să fie analizată;

3. deși criza nu există, trebuie să existe factori care să poarte responsabilitatea ei;

4. această responsabilitate revine unei aproximativi jumătăți din guvern, dar nu și celeilalte jumătăți aproximative și mai ales nu sefului ambelor jumătăți;

5. fără a exista, criza are toate sănseale de a se prolungi și agrava, și de aceea răspunderea ei nu ar trebui asumată exclusiv de F.S.N., ci împărtășită și cu alte formațiuni politice.

● SCHIMBĂRILE

Romanieră a procedat la schimbări de roluri și la schimbări de actori; unele schimbări de actori au fost rateate, altele efective; schimbările efective avind diferite caracteristici.

● SCHIMBĂRI DE ROL

Schimbările de rol sunt de fapt schimbări de structură. Desființând unele ministerii, guvernul suprimă rolurile ministeriale respective; înființând noi ministerii sau combinând între ele unele dintre cele care există, guvernul creează roluri noi. Remanieră din aprilie a actionat și la acest palier. Ea a separat – sau a intenționat să separe – transporturile de călării publice și industria de resurse; de asemenea ea a creat un post ministerial numit „fără portofoliu”, rezervat persoanelor care conduc F.S.N. – deși F.S.N. este condus în realitate de altă persoană aflată nu numai în guvern, ci și în fruntea lui. De altfel, ar merită să se clarifice că de democratic este includerea automată în guvern a unei persoane având ca unică funcție să reprezinte partidul care și-a definit majoritatea ministerelor.

Dintre schimbările cu acest caracter, aceea care privește conducerea economiei a-și poate dovedi cea mai bogată în consecință. Atribuțiile reparațiate înainte între trei ministerii: economie, finanțe, resurse – se concentrează acum în unul singur: ministerul economic și finanțelor. Are loc, astfel, o înălțare considerabilă arii centralizarea conducerii guvernamentale a economiei, care și-a putut cîștiga argumente în doară de a acceleră mersul reformei. Dar, în structura acestui nou guvern, ea și în a celor care îl precedă, economia este condusă dintr-un loc, iar reforma economică nu este separată numai de economie-finanțe, ci și de privatizare, întrucât reprezentantul P.D.A. proaspăt inclus în cabinet este, printre altele, „însărcinat cu privatizarea”.

Acestor modificări de structură introduce cu ocazia remanierii și-a adăugat în cursul următoarelor zece zile alte două schimbări notabile: guvernul și-a constituit mai întâi un corp de control, iar apoi un birou executiv. Orice structură presupune un sistem de relații stabile. Schimbându-si-o pe a sa în acest ritm, guvernul risca să rămîne fără o structură funcțională.

Desigur, aceste redistribuiri de roluri nu pot fi să nu antreneze schimbări sau redistribuiri de actori.

● SCHIMBĂRI DE ACTORI. I: RATATE

Schimbările ratate sunt acelea pe care primul ministru le-a propus iar Camera Deputaților le-a respins. Ele pot fi examineate din două unghiuri: aceea a actorilor respingi și aceea a actorilor care îl încoulesc.

In proiectul remanierii, promovarea unor miniștri noi era destinată să reprezinte momentul-cheie. Ea urma să diversifice baza politică a cabinetului transformând guvernul F.S.N. într-un guvern de coaliție, sub semnătura prim-ministrului. După negocieri care nu au excedat prin transparentă, dl. Roman a propus săptă noi candidați, dintre care Camera a invalidat doi, adică mai mult decit un sfert. Dintre acești doi candidați nenorocoști unul provine din P.N.L.-Aripi Tinare, iar celălalt din F.S.N. Rezultatul a invalidare nu a fost generată de adversitatea politică față de actorii respectivi – dar atunci față de cine?

Propunerile primului ministrului au susținut în Camera Deputaților o rezistență neașteptată, exprimată nu numai prin aceste două invalidări, ci și prin distribuția voturilor obținute de cel admis. Această distribuție relevă că numărul median al voturilor contră depășește numărul deputaților din opoziție prezenți la acea sedință. Concluzia: o parte dintre deputații F.S.N. s-au impotriva constant propunerilor avansate de propriul lor lider național. Relevante mi se par și oscilațiile din care s-a format această medie: numărul minim de voturi contra – 76 – a fost recoltat de reprezentantul P.D.A., dl. Valeriu Pescaru, pe cind candidatul descins din echipa consilierilor prezidențiali, deci F.S.N.-ist de elită, dl. D. M. Popescu, a acumulat 101 voturi contra, cu 23 mai multe. Din aceste oscilații s-ar putea deduce că unii deputații F.S.N. sunt mai rebarbativi față de candidații F.S.N. decat față de celii ai altor partide.

Po direcție paralelă se inseră reacția la acest penibil incident a primului ministru, o reacție bizară discriminatorie. Dintre cei doi candidați respinși, propuși pe d-sa cu aceeași elovență, pe unul il abandonă și la celălalt anunță oficial că îl va recuperă printr-un articol procedural. Cel abandonat este dl. Radu Berceanu, deputat F.S.N., iar cel recuperat dl. Dinu Patriciu, deputat P.N.L.-a. Cloacarea dintre unii deputați F.S.N. și liderul național F.S.N. reflectă o convergență paradoxală: ambele părți preferă să îl defavorizeze pe membrul F.S.N. în avantajul celor din afară lui.

Schimbările ratate ridică două probleme imediate: una, ce se întâmplă cu cei doi candidați invalidați – și două, cum vor fi înlocuiri. O posibilitate ar fi faptul ca primul ministru să revină după vot, propunând altii candidați pe care i-ar fi avut pregătiți din timp. Evident se desfășoară însă în sensul opus – și primul ministru cedează. Nu grupul parlamentar F.S.N. se inclină în față liderului național, ci liderul național se inclină în față grupului parlamentar. Vizind să reorganizeze guvernul, remanieră sănsează să dezorganizeze partidul guvernamental.

Graba cu care primul ministru s-a resemnat în postura de invins sugerează că rezistența parlamentarilor l-a luat prin surprindere; că, prin urmare, nu era pregătit pentru a-i face față; că, în condițiile votului secret nu poate controla comportamentul propriului său grup parlamentar, în acăruință sănseană sponjan nu poate avea incredere; și că, în această situație, riscul de a întâmpina un nou afront îl era de preferat o capitulare instantană, fără comentarii. Operațiunea remanierii l-a prilejuit astfel initiatorului și prezentului ei beneficii și răsunătoare înfringere politică în dubla sa colitate de set și execuțiv și de sef al partidului majoritar.

Confruntat de propria sa capitulare cu problema imediată înlocuirii a celor invalidați, primul ministru și-ar fi putut orienta spre diferite soluții:

1. ministerul rămase fără titular să fie înălțat și de departamente distincte;

2. conducerea lor să fie încredințată unor interimi;

3. miniștrii demisi să rămînă în funcțile lor.

Soluția aleasă a fost a treia, și nu a doua, cea mai convenabilă din punct de vedere politic. Defectul soluției alese constă în faptul că ea semnifică renunțarea la schimbare, restrințarea zonei remanierii la un număr mic de surmenaj, sub presune, la punctul de plecare. În plus ea pune într-o lumină și mai îndoelnică motivația surmenajului, permitind să se presupună că:

1. sau ministru concediat și recuperat în răstimp de o zi – d-nii Bogdan Niculescu Duvă și Doru Pană – cărora îl se recunoaște implicit capacitatea de a continua această activitate, nu fusese surmenat. În care caz decizia de a-i schimba apare ca o eroare a primului ministru corectată de Camera;

2. sau domnilor lor se găseau cu adevarat în această stare, în care ca primul ministru filind îndreptățile să-i schimbe nu putea fi îndreptățit să revină și să lase cele două departamente pe mîna unor miniștri afectați de un surmenaj notoriu;

3. sau, ipoteza cea mai fericită, dar nu și cea mai probabila, nimeni nu a crezut în nici o fază, că doi miniștri suferind cu adevarat de surmenaj în momentul cind erau demisi și filind vindecări de el în momentul cind erau recuperati.

Sorții să fie înlocuiri, cel doi actori devin astfel înlocuitori propriilor lor înlocuitori. Chestiunea majoră, a competenței, neputindu-se, nu mai rămîne de discutat decit chestiunea minoră a moralității: ce autoritate morală poate avea un guvern al căruia miniștri acceptă cu seninătate să se întoarcă în cabinetele din care cu aceeași seninătate se lăsaseră evacuati?

După cum se vede, schimbările ratate au provocat importante efecte pe care arhitectii remanierii nu

le-ai prevăzut, deși cele mai importante ar putea veni în viitorul apropiat.

● SCHIMBĂRI DE ACTORI. II : EFECTIVE

Schimbările efective, pe care românii le-așteptă să le introducă în alcătuirea echipei guvernamentale, pot fi clasificate, după caracterul lor, în schimbări retroactive, schimbări redistributive și schimbări substitutive. Prin schimbări retroactive înțeleg înlocuirea unor actori de către cei pe care, în trecut, ei însăși îl înlocuiseau. Este vorba de procesul înlocuirii înlocuitorilor, menționat deja în legătură cu d-l Doru Pană și Bogdan Niculescu Duvaș, relativ cu oarecare variații în cazul d-lor Marmeluc - Zamfir și Zisu - Stănculescu. Dacă acestora li se adaugă cel doi candidați respinși, ajungem la opt miniștri, efectiv sau prezentuți, antrenati prin acest procedeu într-un soi de mișcare care, oscilatorie și, nu poate duce nicăieri.

Edelui acestui cabinet ministerial s-a desfășurat în luna Ministerului Muncii și Protecției Sociale, protagoniștii lui fiind d-nii Mihnea Marmeluc și Cătălin Zamfir. În iunie 1990 se descompune că primul trebuie înlocuit, iar înlocuitorul lui este găsit în persoana celu de al doilea; în aprilie 1991 se descompune că al doilea trebuie înlocuit și că nimeni nu îl poate înlocui cu mai mult succes decât primul. Compliția provine din faptul că motivatia celor dinții schimbări nu fusese surmenajul, ci competența. Este evident că în iunie 1990, d-l Zamfir era mai competent decât d-l Marmeluc, pe cind în aprilie 1991 raportul de competență dintre cei doi se răsturnase. La fel de evident este însă și faptul că, monotone și incoerente lor, manevrele primului ministru se dostrăsoară într-un spațiu uman de o surprinzătoare procaritate.

Schimbările redistributive se consumă în interiorul echipei existente. Așa cum s-au petrecut, ele au constat mai puțin în transferuri de roluri de la un actor la altul, cît în transferuri de actori de la un rol la alt rol. Adeseori cele două tipuri de transfer se combină. De exemplu modificarea de poziție a d-lui Eugen Dijmărescu acoperă concomitent un transfer de actori - d-sa înlocuitorul pe d-nii Vătășescu și Stoian și partial pe d-l Zisu - și un transfer de roluri, dinul rămnind membru al cabinetului, dar nerămnind în același rol. Dintre toate schimbările de actori pe care le-a adus românii, alături de cea de la M.A.P.N., la care voi reveni, aceasta este cea mai importantă.

În plină desfășurare a reformei economice, sau în pragul ei, guvernul înălță din rindurile săi grupul ministrilor-economisti (cu o excepție). Printre cel înălțător, economistul cu cea mai înaltă poziție în hierarhia cabinetului - d-l Anton Vătășescu, viceprim-ministru. În pofta structurilor formale vagi, este de presupus că acești specialisti aveau un cuvânt de spus cu privire la strategia reformei economice. În afara surmenajului, dispariția lor în bloc ar putea avea și alte implicații. Una ar privi continuitatea acestei strategii: renunțarea la atitudinea specialistilor care au contribuit la elaborarea strategiei reformei poate preveni renunțarea la această strategie. Eventualitatea acestor discontinuități și a acestor renunțări ar reprezenta recunoașterea indirectă a nerescuștilor măsurilor de reformă a economiei întreprinse pînă acum. A doua implicație nu se cere prea mult căutată: se poate trece cu vederea nerescuștilor de fapt a reformei, dar nu responsabilitățile acestor nerescuști. Românii au servit astfel și la localizarea acestor responsabilități, prevenind alte învergări de localizare, indezirabile.

Prin considerabila extindere a atribuțiilor sale, d-l E. Dijmărescu ar putea fi învestit în nou cabinet cu rolul de profesionist al „miracolului românesc” pe care d-l Rugină îl propovăduiește în fața unui Parlament retrătit și pe care primul ministru îl pune într-o legătură puțin prea directă cu operațiunea românilor.

● SCHIMBAREA DE GENERALI

Nu ar fi exclus ca redistribuirea generalului Stănculescu să reprezinte singurul moment prin care această română ar putea dobîndi o dimensiune istorică - de aci și nevoie de a o discuta ca pe un an aparte. Este mișcarea care pare a avea cele mai disimilate resorturi și ale cărei detalii cunoscute nu fac decât să-i sporească opacitatea. Într-o ordine care mi se pare a potențialului semnificativ, ar începe cu un detaliu reprezentativ o coincidență puțin remarcată: odată cu ministru Apărării Naționale a fost schimbă și seful statului major. Ca și generalul Stănculescu, generalul Vasile Ionel nu a primit o altă misiune în cadrul armatei, oferindu-i-se o foarte onorabilă funcție civilă, este drept, nu chiar de membru al guvernului, ci doar de consilier preșidential. Această coincidență poate fi înregistrată, glăsunul nostru actual nu îngăduind ca ea să fie să explicată. După peste un an de stabilitate, armata își pierde aproape simultan ambele piezi de bază. Faptul că unul dintre generali se deplacează în Palatul Victoriei iar celălalt în drumul Cotrocenilor ar putea să nu reprezinte decât o variație în coincidență, după cum ar putea să indice o posibilă cooperare între principali locașii ai celor două palate. Oricum, prin această schimbă relațiile predeințiali cu Consiliul suprem al apărării nu vor avea decât de cîștagat.

Dintre toți candidații propusi de seful guvernului și validați de Cameră, d-l Stănculescu și-a atras cel mai mare număr de voturi contra: 129. De vînă și au fost poste și lipsă unei motivații a acestor schimbări, deputaților fiindu-le peste mină să înțeleagă de ce generalul ar fi fost surmenat la ministerul Apărării și plin de forță proaspăt la ministerul Industrial. Era aproape inevitabil să apară speculații potrivit căror activitate generalului în fruntea armatei nu ar fi fost cu totul impeccabilă. Ascensiunea tenacă și înălță spuleratoare - sau anticipate - de purtătorul de cuvînt al guvernului care, la prima sa conferință de presă ce a urmat românării, a adus un fierbinte elogiu, documentat cu numeroase cifre, înșăpăturilor generalului în funcție din care tocmai fusese mutat. Purtațorul de cuvînt nu a explicit înălțat de ce o activitate astăzi de strălucită într-un departament astăzi de vital trebuise să fie interrupță, cum se impăca această întrerupere cu interesele apărării naționale, după cum nu a lămurit de ce singurul dintre miniștri schimbări pe care se pregătește să îl elogiază era d-l Stănculescu, adică cel care provocase cea mai puternică rezistență în Camera Deputaților.

Dar ambiguitățile care învalizează această schimbare nu se leagă numai de rolul părăsat, ci și de cel conferit. Sub aspect practic, experiența generalului în

materie de industrie civilă ar putea să nu fie dintre cele mai bogate. Să mai discutabil însă este aspectul simbolic: instalând un general în fruntea acestui departament, guvernul dă impresia că intenționează să supună industria unei discipline militare - prezumție pe care, cu alegări priile, purtătorul de cuvînt nu părea inclinat să o nege. Fără instituirea unei autentice discipline în întreprinderile noastre criza economică - și nu numai economică - în care ne zbatem nu poate fi depășită. Dar disciplina industrială este o componentă a democrației, ea nu poate fi obținută prin metodele coerciunii cazonice. Această cale are un precedent istoric, care începe cu militarizarea sindicatelor, inaugurată de Trotski, mergind pînă la decretul de militarizare a unor ramuri-chieze emise de Ceausescu. Cealătă cale este disciplinarea forței de muncă prin includerea ei organică în ambienta economică a relațiilor de plată, proces și cîrui stimulare nu necesită neapărat planarea în poziția de comandă a unui general. Tensiuni și așa amenințătoare, acumulate în industria noastră, pot transforma un astfel de experiment într-un veritabil detonator social. Actualele relații ale guvernului cu sindicatele nu se caracterizează nici prin spirit de concordie, nici prin încredere mutuală. Trecerea industriei de sub conducere unui manager sub comanda unui militar risca să deteriorze și mai mult aceste relații, adincind înstrăinarea dintre guvern și sindicate. Instalația generalului Stănculescu la departamentul industriei reprezintă una dintre principalele erori ale acestei românări.

Cealătă față a acelăiași schimbări ar putea avea implicații cel puțin la fel de importante. Tensiuni nu s-au acumulat numai în industrie, ci și în ar-

netul. D-l D. M. Popescu trece din funcția de consilier preșidential în aceea de ministru pentru calitatea vieții și protecția socială unde în locul său va fi Ioan Aurel Stoica, nouă lider de rangul doi al F.S.N., care rămîne în guvern unde nu în locul său, dar nici nu se înțelege ce ar avea de făcut.

● NOUL CABINET

Rezultatul final al acestui ansamblu de schimbări, nu tocmai coerent cu acest cel de al treilea guvern Roman, în cîrui înălțăre intră: ministru, își păstrează posturile; cei care își păstrează funcția de ministru, dar schimbă ministerul sau profilul; noi miniștri F.S.N.-iști care înlocuiesc vechi miniștri F.S.N.-iști; vecchi miniștri pe care primul ministru îi-a repudiat și i-a recuperat în numai 24 de ore, după ce prezumtiv lor înlocuitori fusaseră repudiați, dar nu și recuperăți, de către Camera Deputaților; un probabil semi-membru al guvernului, invalidat de aceeași Cameră, dar pe care primul ministru pare hotărît să-l stăcoare în cabinet prin intrarea de serviciu; și, în sfîrșit, un grup largit de miniștri ne-F.S.N.-iști, destinați să confere guvernului un caracter de coaliție, dar care, nereprezentându-se fiecare decât pe sine însuși, înlocuiesc formula politică a coaliției între partide prin formulă negușoarească a tocmai începute de la zone. Guvernul monocolor nu a devenit policolor, și încolor. Dar pe cînd cel anterior se prezinta drept ceea ce era: un guvern al partidului majoritar, cel pe care îl-a zămbit românăria se prezintă drept ceea ce nu este: un cabinet de coaliție. Înainte încă de a trece la acțiune, prin însăși modalitățile constituirii F.S.N., credibilitatea noului guvern este deja mai scăzută decât a celui care îl-a precedat și cure, la rîndul său, nu se bucură în ultimul timp de o credibilitate excesivă.

● TREI UNDE DE SOC

Dacă nu a produs cabinetul visat, românăria a produs în schimbă profunda perturbare a escheloului politic, al cărui principală pagubă este principala arbitraj al acestui operări, perturbare care a afectat indeosebi F.S.N., Parlamentul și opozitia.

● CRIZA F.S.N.

Operațiunea practică a românării a debutat cu o premieră procedurală: o acțiune importantă a primului ministru a fost în prealabil supusă validerii forului suprem al partidului conducător și prezență Parlamentului cu acest gîr. Pentru înșăpătirea acestui actului seful cabinetului a solicitat sprijinul partidului al cărui „lider național” abla fuseseră reconfirmat de recentă convenție a F.S.N. Dar nu în preajma Convenției, cînd în preajma românării a avut loc o altă premieră: desprinderă formală din F.S.N. a unui grup de personalități proeminente ale aceluiai partid și constituirea lui într-un partid politic autonom, sub denumirea Frontul Salvaști Naționali Social Democrat. Primul ministru încearcă să consolideze guvernul în timp ce dezagregarea bazei politice a acestuia atinge punctul maxim: transformarea sprijinitorilor în adversari.

Dar în acrăstă împrejurările F.S.N. nu își contestă liderul numai descompunindu-se, ci și opunindu-i-se dinăuntru proprietățile rînduri. După cum se stie, Convenția amintită a statuat obligația grupului parlamentar F.S.N. de a susține în Parlament toate inițiativele guvernului, prescripție care a fost dezavuinită public de președintele Senatului, pe atunci încă fruntaș al F.S.N. Iată însă că la primul prilej important, profitind de votul secret, o parte a grupului parlamentar F.S.N. votează împotriva unor candidați propuși de liderul național al F.S.N. Seful cabinetului, care a obținut sprijinul cu totul formal al organismului Comitet Director, a întîmpinat împotriva cu totul reală a disidenței Frontului și a unei părți din grupul parlamentar al acestuia.

Tentativa românării nu a rezolvat criza guvernării, dar a precipitat-o în schimb pe aceea a F.S.N.-ului. Au ieșit astfel în evidență trei pozitii: cea a Comitetului Director care, în numele întregului Front, își sprijină necondiționat pe primul ministru; cea a disidenței, constituță în partid separat, care se opune primului ministru parăsind Frontul; și cea a unei părți a grupului parlamentar F.S.N. care rămîne în Front, dar se opune atât primului ministru cît și Comitetului Director.

● PARLAMENTUL

Ispita insubordonării, care pare să contamineze grupul deputaților F.S.N. pe măsură ce această își pierde baza electorală, modifică în același sens poziția politică a întregului Parlament. Pe de o parte, grupul parlamentar majoritar se divide: cel din Senat adoptă o orientare, cel din Camera altă; pe de altă parte, este împedită ca înăuntrul ambelor grupuri, nu toți membrii lor votenă în același fel. Odată cu certitudinea votului majoritar dispără și situația Parlamentului de instrument docil al guvernului și al primului ministru. Se face astfel un pas important către separarea efectivă din punctul de vedere executivă și puterea legislativă, către punerea celei dinții sub controlul celei din urmă.

Sorții în protectul initial să fie un instrument secundar al românării, Parlamentul să... transfigură în mod direct decisive, punerea primului ministru în minoritate constituie un avertisment sever, și în orice caz un precedent. În loc să consolideze poziția guvernului, românăria a întărit-o pe cea a Parlamentului, ducind la o criză a relațiilor dintre cele două instituții. Dată fiind compoziția acestui Parlament, nu se poate să căre va fi evoluția lui viitoare. Un lucru totuști se poate săt, și anume că rațurile românării s-au convertit într-un progres al democratizării.

● UN BENEFICIAR NEPREVĂZUT : OPPOZIȚIA

Alături de Parlament, principalul beneficiar politic al tentativei de românărie a guvernului este

(Continuare la pag. 15)

ACENTE

Florin Sicoie

● Kafkienizarea Parlamentului

sau

„Domnii de aici trăiesc
într-o amiază continuă”

Revista *Expres* a dedicat recent (în numărul 14 din 9-15 aprilie 1991) o pagină întreagă parlamentarilor noștri, purtând supratitulură *Parlamentul, misie grea și Că făc aleșii poporului, cind nu-i vede nimenei?*, pagini în care nu se dezvăluie amănunte mai puțin cunoscute și mai puțin plăcute în ceea ce privește moravurile parlamentare ale „tinerei noastre democrații”, de data aceasta nu în ceea ce privește jocul de interes și de atitudini din ședințele Camerelor sau ale comisiilor parlamentare, ci în intimitatea traiului de fiecare zi din hotelurile (plătite de la buget) unde Domnii Lor se odihnesc și se pregătesc pentru calvariorul oratoric sau audient, al zilei următoare, în care obositarea mașină de vot repomenete.

O parte dintre năravurile manifestate în acele locuri își de o anumită continuitate și altor atitudini și năravuri, manifestate pînă nu de mult de omnipotenții parlamentari apartinând defunctei Mari Adunări Naționale, și care își de o anumită mentalitate feudal-activistică de care cel care au fost legați prin atîtea fibre de fostul regim comunist nu se pot dezbraza. Aici intră psihologia de stăpîni, preeminență față de non-parlamentari (inexistentă în Occident, din păcate pentru acesta), suficiență, arogență (prezentă și la nivele mai înalte!). În această privință, revista *Expres* nu ne dă nume, dar ne dă, în schimb, citate succulente, din care selectăm:

„Domnii parlamentari vin luni dimineață, încărcați cu sticle, damâgene, pachete de mîncare, borcane cu murături... îi văd dimineață cum pleacă la dezbatere. Mulți dintre ei sunt chiori de beti. Eu nu stiu cum de reușesc dînsu să voteze legile alea! Așa beti cum sunt, n-au cum să le înțeleagă. Păcat că n-a venit nici un fotograf să fotografize mormanele de sticle pe care le adunăm după dînsii, sau resturile de mîncare, sau borcanele de murături pe care le îñ pe pervezul ferestrelor. De foarte multe ori ne cheamă și pe noi la cite un păhălu, dar eu am refuzat categoric”.

Sau:

„Pe mine mă enervează lipsa bunului simt, că nu au cei săptă ani de acasă, sau faptul că și dau aere, că ei, vezi Doamne, săi senatori și deputați, că săi oameni importanți, că trebuie să ne purtăm față de ei ca și cum le-am fi slugi. Astă mă enervează. Si faptul că nu știu să respecte buna cuviință”.

Sau:

„N-au decit să se poarte așa la casa lor, dar aici e un hotel și lumea e cu ochii pe ei, ca să vadă ce fac, cum se poartă, mai ales că săi, vorba lor, aleșii țării. Vai de capul nostru dacă cel mai bun dintr-o săi sîntem așa cum săi ei!”.

România a mai avut parlamentari. Unii – cei dinainte de 1938 – aleși prin vot universal, pe baza unei Constituții democratice, cea mai liberală din istoria României, care era alcătuitoră pe structura – legitimă și astăzi – a monarhiei constituționale. Înțimplarea face să fi citit mare parte din presa

acelor ani, dar nu țin minte să fi întîlnit comportamente asemănătoare la parlamentarii din acea vreme, mulți dintre ei oameni cu solidă avere personală, total dezinteresați de afaceri veroase, incoruptibili prin moralitate, cultură și educație. Iar cei coruptibili – cind apăreau – erau, mai devreme sau mai tîrziu, eliminati din viața politică prin existența, în perfectă stare de funcționare, a unui foarte bine pus la punct mecanism al demisiei pe care actuala noastră faună politică refuză – interesat să-l accepte.

În ciuda spectaculozității pasajelor citate mai sus, nu ele mi s-au parut cele mai importante în acea pagină, altfel un adevărat scoop. Altul este citatul care mi-a atrăs atenția, și am să explic imediat de ce:

„De-ați vedea cum îi așteaptă lumea pe aici pe coridoare, cu sarsanalele pline, v-ați cruci. Așa ceva n-ar trebui să se întâmple. Discuțiile astăzi ar trebui să se desfășoare în birourile pe care am înțeles că le au acolo, la Parlament, nu aici, pe coridoarele și în camerele hotelului! Aici, camerata care povestește se înșeală. Parlamentul nostru, ales după reguli kafkiane, confirmat după reguli kafkiane, lucrînd după reguli kafkiane, nu se supune – ca un parlament democratic oarecare – condițiilor unei activități strict oficiale, desfășurate la lumina zilei, în încăperi cunoscute de toată lumea și situate în incinta sediilor Camerelor. Domnii parlamentari sunt asemenei domnilor funcționari ai Castelului – cu făpturi ceva mai concrete, totuși – coborîți între oamenii de rînd de excesul de zel și de meticulozitatea rezolvării sarcinilor care îi bîntuie. Gata să-si sacrifice mesele și somnul ca să asculte mărturisirile cine săle căruia împînă, oscilînd între arăganță și sfioșenie cu o viteză care poate scăpa unui ochi nedeprins. Dar, să urmărim și citatele din Kafka pe care ne construim rationamentul:

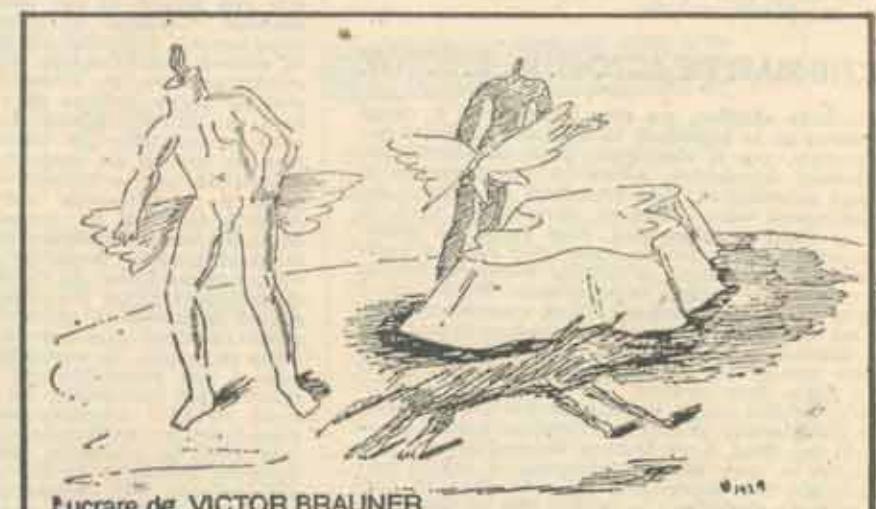
„Oh! pentru cineva care n-are decit să se întîndă bine ca să poată dormi în lege, patul ăsta trebuie să fie un adevărat deliciu! Dar și mie, care sănătate obosită să poă dormi, îmi face bine, petrec aici o bună parte din zi, alci rezolv toată corespondența, aici în interviurile cu împînări. E drept că împînării n-au loc să șadă, dar se consolă, în definitiv este și pentru ei mai plăcut să stea în picioare cu condiția ca cel care intocmește procesul-verbal să se simtă bine, decit să șadă ei comod și, în schimb, să se răstească cineva la dinșii. Mai am de oferit acest loc pe marginea patului, dar nu e un loc pentru întrevederi oficiale. Rămîne destinat numai convorbirilor nocturne”.

Să:

„Domnii de aici trăiesc într-o amiază continuă”, își zise K.

Ideea astăzi se află în armonie cu faptul că acum, la cinci dimineață, din toate pările coridorului răzbăteau zgomele trezirea la viață. Freamătușul de vocile din odă avea ceva vesel. Sunetele semănă bacul zburădniciu unor copii ce se pregătesc de excursie, ba cu trezirea orătanilor în cotejul lor, erau ca manifestarea bucuriei de a fi în totală armonie cu ziua ce răsare; undeva, un domn imînă chiar cîntecul unui cocoș. Coridorul era încă neîn populat, dar ușile se tot întredeschideau pentru a fi închise din nou, producînd un vîlăt continuu de ușî ce se deschid și se închid, și din cind în cind K. zărea apărînd cîte un cap în deschizătura de deasupra peretului care nu ajungea pînă la tavă”.

Cit săi de asemănătoare aceste coridoare kafkiane cu coridoarele Puterii de la noi, prin care se scurg mesaje misterioase, mistificînd cu măiestrie realitatea! K. înțelege tîrziu că acea agitație matinală a „domnilor” nu era obînuită, ci ținea de prezența lui, de incomoditatea pe care o trezea ea printre cei deprinși să se ferească mereu de ochii cruzi ai oamenilor de rînd. Ce prezență, lumină căruia adevărat poate risipi oare ceața kafkiană – tot mai groasă – în care se ascund, în umbra Puterii, parlamentarii noștri?

Lucrare de VICTOR BRAUNER

ACENTE

Gabriel Andreeșu

● A fost odată și va fi odată!

În vara anului trecut, am solicitat Ministerul de Interni, în numele Comitetului Helsinki, informații în legătură cu arestările din 13-15 iunie. Pentru inflexibilitatea și vrea să amintesc că o asociație pentru apărarea drepturilor omului nu are orgoliu; este chemată să intre în dialog cu oricine, dacă prin asta ajută niște victime. Peste cîteva zile, nu mică mi-a fost surpriza cind, la sediul G.D.S., am fost chemat la telefon de către Doru Viorel Ursu, deci de însuși ministru de Interni. Cu o voce plăcută, cordială – extrem de cordială – mi-a expus că ministerul pe care îl conduce nu are posibilitatea să înțâlnească victime și eroi și încercă să încerce să păstreze sănătatea morale a unui popor. Stîntă și eroi sunt mituri, dar în spatele lor există și persoane reale, chemate să dea măsură demnității publice. O dau, asumîndu-o. Cum își permite un colaboracionist rapace să vorbească, licențios, despre Doina Cornea? Intamile nu au o singură victimă; victime sunt toti consumatorii receptivi la infamii, toți cei care își pierd, prin simpatia lor vinovată, busola etică.

Al doilea obiectiv, repeede pus în practică de România Mare, a fost de a crea tensiuni sociale. Dacă populația de origine maghiară a devenit principala ființă a incitărilor, astăzi s-a datorat și faptului că astfel K.G.B.-ul putea să urmărească și înțeleagă frontierele Basarabiei. Limbajul antimaghiar nu cunoaște nici el, vreo limită. Răul pe care îl face astfel nouă, românilor, este imens. Paginile revistei ne afectează grav prestigiul, dau imaginea unui popor grosolan, violent, primitiv. Iar imaginea este preluată incet-incet de instinctele și gîndurile sutelor de mii de călători ai revistei.

Deci această revârsare de murdărie căreia România Mare îl dă naștere săptămînă după săptămînă, ca un vulcan în plină erupție, are două scopuri simple și clare: anihilarea competitorilor politici și creșterea instabilității sociale. Cu siguranță, celelalte săi doar arabescuri. Si, asemenea scopurilor, simplă este și strategia: apelul constant, insidios, la instinctele perverse, pe care le hiperînțează, coborînd foarte jos nivelul de manifestare ai ființelor umane.

Așa se educă de altfel o societate: prin-o mulțime de ajustări reciproce între oameni și instituții. Uneori semnele unei schimbări de mentalitate au un caracter spectaculos, pînă ajung să te emovere. Mă gîndesc la faptul acceptat fără precedent, petrecut în fața Televiziunii, cind tinerii polițiști care păzeau pîchetul de protest al Alianței Civice au salutat, în poziție de drept, acordurile tinguitoare ale unuia dintre cîntecile Pieței Universității, „Vino Doamne...”. Si nu este singurul exemplu. Modul în care conducerea Poliției Capitalei colaborează cu organizatorii de mitinguri are deseori darul să te înserineze.

Dar de atîtea ori vine și dușul rece. Unul de gheăă: Doru Viorel Ursu, cel

cu vocea timbrată la telefon, premiază România Mare! Despre această revistă, puțini membri ai G.D.S. au acceptat să scrie – mai întîi de toate au refuzat să o cîtească. Refuzul și dezgustul există la mai multe categorii, și totuși revista va intra în istorie pentru că răul, ca și binele, cind depășește o anumită cotă, impregnează memoria multor generații. Nu este vorba atî de limbajul obscur, în care unii dintre redactori sunt experți și care poate fi compatibil pînă și cu literatura. În România Mare abjecția este de gîndire, de comportament, intră în porii esențelor. Este în fond o strategie criminală (nimic retoric în acest cuvînt: criminale) de degradare a identității naționale. În ciuda caracterului uneori stofos al discursului, autorii paginilor din revistă și cei ce săi în spatele lor au

în vedere scopuri simple și clare. România Mare a apărut după ce Eugen Barbu și Corneliu Vadim Tudor au trimis o scrisoare lui Petre Roman, prin care își punneau la dispozitie serviciile –

Este de înțeles nevoie de a refuza realizarea mizerabilă a acestei reviste, ocolind-o, uitînd-o. Si nici acum nu aș fi scris despre ea dacă nu aș fi descoperit că fete și băieți de 10-12 ani așteaptă cu nerăbdare următorul număr al României Mari. Pentru filme mai puțin nocive există obiceiul ca să se interzic accesul în sală celor care nu au împlinit 18 ani. Ar trebui să ne lăsăm copiii infectați cu răul acestor indivizi încă scrupul.

Într-o societate civilizată, în fața răului se ridică Legea. Dar Legea depinde de Putere. Iar revista este evident legată de interesele acesteia. Cu toții am vîzut la televiziune sărutul dizgrațios pe care Ion Iliescu îl-a dat, la Palatul Cotroceni, lui Eugen Barbu. Tot la televiziune Petre Roman explică: el nu vede nimic negativ în acea parte din fundația României Mari. De mult stiam că pe birourile activilor din Serviciul Român de Informații, sau al celor de la Ministerul de Externe, revista tronează ca o publicație cvasi-oficială. Si acum, primul dat de către Ministerul de Interni din mină lui Doru Viorel Ursu. Dacă lucrurile stau așa la suprafață, cîte săruturi și simpatii se manifestă ele în adîncime! Dar cei neștiuti, cei ștuiți sau cei numai bănuitori, să nu ulte: pentru cîștigarea cu cea mai abjectă și dăunătoare grupare, Consorțiu României Mari, se va răspunde în fața Justiției!

Si va fi odată, în România, justiție!

ACENTE

Dan Pavel

► Test de inteligență

În ipoteza că trăim într-o lume materială, totul se poate măsura, spun savanții. Chiar și inteligența. S-au dat o mulțime de definiții inteligentei. Chiar dacă nu s-a ajuns la un acord cu privire la natura ei (materială sau spirituală, vorba marxistului), unii și-au dat seama că și puterea mintii de a stabili conexiuni și interconexiuni poate fi măsurată. Adică, raportată la un etalon sau altul. Așa s-au născut testele de inteligență. Ele sunt probe standardizate, construite de specialisti pentru a măsura fie nivelul general al inteligenței, fie dezvoltarea individuală a subiecților testați, fie aptitudinile speciale și, a.m.d. Majoritatea acestor teste au o legătură extrem de mediatică, dacă nu chiar obscură cu realitatea în care indivizi trăiesc și și folosesc inteligența. De altfel, testele de inteligență au fost criticate în mod sistematic de către toată lumea, inclusiv de psihologi, pentru artificialitatea lor.

Realitatea în care trăim ne supune însă zilnic, ba chiar oră de oră, unor teste de inteligență pe care nimeni nu stă să le măsoare. Astă vreau să fac și eu acum: un test de inteligență. Vreau ca cititorii să-și chinuască și ei mintile așa cum mi-am chinuit-o și eu de o vreme încoace. Încercind să stabilesc conexiuni între fapte și conexiuni între conexiunile de fapte.

Este vorba de a face o corelație între datele accesibile, prezентate recent în presă scrisă, la radio și televiziune. Pentru a nu ocupa prea mult spațiu, voi face abstracție, că se poate, de evenimente și fapte petrecute în anii 1989-1990.

Faptele sunt următoarele:

Bucureşti: un fost instructor de terorist, vinovat printre altele de organizarea unei expediţii de pedepsire a doamnei Monica Lovinescu, este numit ambasador în Kuwait, foste case conspirative ale fostei securităţi sunt actuale case conspirative, dar pe care nici S.R.I., nici M.Ap.N. nu le revendică; după procesul grăbit al lui Nicolae Ceauşescu, ca şi moartea suspectă a generalilor Nuță, Mihalea, Macrì, procurorul Gică Popa, moare „la vînătoare” fostul şef al serviciilor de spionaj din România, generalul colonel Nicolae Doicaru, iar poliţia şi procuratura nu fac publică această moarte; Parlamentul României este pe cale să voteze legea securităţii naţionale şi a S.R.I.-ului (s.a.m.d.).

Moscova. Se semnează un tratat între președinții celor două țări vecine și „preșine”.

Erevan: conducătorii republicii armenie acuză Moscova de faptul că practică „terorismul de stat” împotriva populației pașnică, a bătrânilor, femeilor și copillo, și în mod nediferențiat.

Zagreb: autoritățile croate anunță, cu privire la recentele acte de terorism, că au fost interceptate conștiințe în limba română.

Bucureşti: autorităţile române dezmin-
că un vas românesc ar fi descărcat arme
în Croaţia;

Praga: autorităţile parlamentare fa-
cunoscute opiniei publice concluziile unei
anacetă care stabileşte dovezile
participării unor agenţi K.G.B. în even-
imentele care au grăbit căderea guvernă-

Paris: Adunarea Națională a creat o Comisie parlamentară de anchete privind modalitățile de finanțare a partidelor politice, inițiativă luată în urmă unor încercări de obstrucționare a unor acțiuni judiciare sau polițienești pentru elucidarea unor finanțări camuflate ale... Partidului Socialist.

Bonn: Serviciile germane de contra-

spionaj au dat publicitate rezultatele unui raport care arată că fostă securitate est-germană, STASI, s-a reorganizat, în ilegalitate, sub conducerea unor fosti generali, într-o organizație clandestină de peste 5.000 de agenți (!), care a furat recent din depozitele de pe teritoriul fostei Germanii de Est nu mai puțin de 80.000 de arme (pistoale, mitraliere, grenade și aruncătoare de rachete anti-tanc)...

S-ar mai putea să date privitoare la fapte la fel de interesante, întâmpinăte la Havana, Beijing, Miami, Johannesburg, dar ele n-au circulat prin presa și radioteleviziunea autohtonă. Și, la urma urmei, nu dăm aici un test de geniu, ci doar unul de inteligență.

Ajunge? Sau să mai continu? Cred că pentru un om intelligent aceste date sunt suficiente pentru a stabili între ele conexiuni și conexiuni între conexiuni. Ceva rezultă de aici? Depinde de inteligența fiecărui. Sunt siguri că vor veni răspunsuri surprinzătoare și că unii cititori vor realiza conexiuni înimaginabile, iar cele mai inteligente răspunsuri la test vor primi premii speciale. Bineînțeles, așteptăm provincia.

ACENTE

Nicolae Baltă

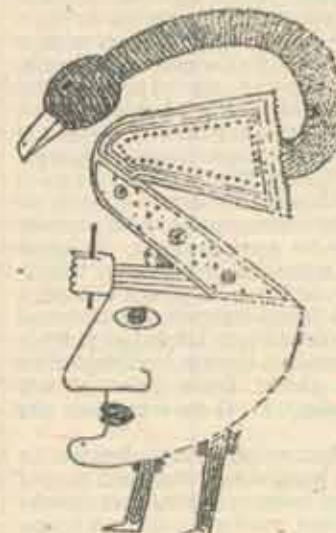
● Arena și Agora (II)

Pieța Universității a avut, după impre-sia mea, cel puțin două implicații majore: la un an după consumarea fenomene-ului, dualitatea, subliniată și de filmul celor trei regizori, este perfect conturată. Dubla dimensiune a Pieței a exprimat, pe de o parte, asociația urmată cu o decizie și consecvență sublimă în idealismul lor, spre teatru absolut și refuzul oricărui

Să folocătoare să respiră ceva: solidaritatea, atât de repede dispărută după același Decembrie. Cei ce ne afiam acolo ne simțeau alături. Eram într-o liniște de afară?... Cât timp erai acolo, îl uitai. Încetau să mai existe.

perfectionismul dorințelor proclamate acolo, astăzi într-o contradicție pe că de naivă, pe atât de superbă cu metodele și scopurile clasice ale politicii și politicianilor tipici, suprapus peste specificul zonei în care se producea feronemenul - acolo se închegase și rezistase, timp de vreo zece ore, prima demonstrație anticomunistă, pusă în scurt timp față în față cu blocul trupelor de repreșință, ceea ce avusea ca deznodămînt sacrificarea multora dintre participanți într-o manieră bestială - conferea spațiului în chestiune o investitură sacră: locul unde muriseră oamenii ce-și depășiseră frica continuă să poarte, așa cum poartă și acum, amintirea obsedantă a singelui vârsat, ce nu l-a izbutisecă încă a fi fost îndepărât în dimineața următoare, cind mașini ale salubrității mai încercau să-l împărtăsească, străpindu-l cu apă, pe astălătul Pieței străjuite de trupe înarmate. și aceasta în mare măsură, dacă nu exclusiv, datorită „misterului” întreținut în ce privește răspunsul la întrebarea, ajunsă celebră prin repetarea ei desperată, „cine a tras în noi?” (Prelungirea misterului după data de 21 nefăcind decât să agraveze tensiunea frustrării.) Dacă lucrurile s-ar fi clarificate, iar „trăgătorii” aduși în fața instanțelor, cu totul alta, ar fi fost atmosfera ce a învăluat Piața.

Aceste particularități insumate într-un întreg au transformat perimetru de la „Inter” într-o a doua casă, pentru mulți dintre noi – pentru cei ce se duceau acolo seară de seară, deseori și în timpul zilei. Era un spațiu apărat, un spațiu privilegiat, o zonă care, „liberă de neocomunism”, devenise cumva aspațială și, mai ales, atemporală. Aflat acolo, reușeai să uji, pentru cîteva ore, de realitatea apăsatăoare și dezesperantă, de dezamăgirea insuportabilă suferită încă din ianuarie 1990; reușeai să eludezi ruptura survenită între euforia nemaisperată de după 22 decembrie 1989 și lovitura dură, dată drept în față, de după – să zicem – 28-29 ianuarie 1990. Erai cumva anesteziat, calmat, alinat ca de un ritual magic, deconectat. Prindeai, acolo, puteri pentru mierea zilei următoare.

LNUCARA DA VICTOR BIBAÚNEB

O PRECIZARE

- de un supliment de „supraveghere” din partea Securității – ne îndemnă să respingem sabioanele de gîndire curentă și să gîndim critic realitățile sociale îndeosebi pe cele ale societății românești a anilor '80.

De altfel, indemnul final „de a așeza” adică, la locul lui, nimicul bine iustruit este mai potrivit pentru domnul Criș Antonescu, ale cărui judecății de valoare se bazează probabil pe faptul că a absolvit o facultate de 4 ani în 6 ani, reușind să termine al 5-lea sau al 6-lea din coada listei. O singură circumstanță atenuantă ar putea avea domnul Criș Antonescu: instabilitatea psihică, prezintă încă în memoria colegilor și în numeroasele adeverințe medicale pre-

zentate la facultate cu diagnosticul „neurastenie depresivă”. Aceasta dacă nu cumva adeverințele aveau doar rostul de a asigura o amintire medicală a anului universitar, regulamentele din acea vreme nepermittînd o a doua repetenție; în acest caz însă, domnul Crin Antonescu este recidivist în defor- marca realității.

Trecind însă dincolo de aceste considerații mult prea personale, revista „22” ar ieși în ciștință dacă ar evita pe viitor asemenea colaborări care o fac să amestecă politicul cu profesionalul și valoarea cu non-valoarea în detrimentul principiilor programatice demne de tot respectul pe căre le proclamase inițial.

BOGDAN MURGESCU

PE VREMURI, OAMENII LOCULUI NU SE DESCOPEREAU DECÎT ÎN FATA LUI DUMNEZEU

• Între o administrație coruptă și Legea fondului funciar – țărani dezrădăçinat • Pedagogia „zârilor” • „Putem să prăsim și Prefectură, și Parlament, și Guvern” • 10, 20 de ani, clobăind pe la alții • Din reacționari – acționari • „Puneți tunurile pe noi!”

Cele cîteva articole de presă ce fac dezvăluiri despre administrația județului Vrancea au tulburat apele, iar astăzi o parte a echipei de dirigitori locali a fost demisă. La începutul acestelui luni, Guvernul primește demisia în bloc a Consiliului Prefecturii județului, motivată, culmea, de nimic altceva decât de „campania de calomniere” abătută asupra dumnealor. Deh, oamenii sensibili, nu mai pot suporta teroarea libertății presei, care și-a permis să se amestece în treburile celor ce nu mai pridiceau să slujească interesele cetățeanului. Individul cărora mediocritate nu le-a permis să urce prea mult nici măcar în hierarhia comunismului și a găsit în revoluția din decembrie momentul potrivit pentru a ocupa fotoliile părăsite de activiștii notorii, iar în F.S.N. puterea politică obișnuită. Și ulte așa, un „fost organ de control financiar” la I.A.S., Pavel Teodor, ajunge prefect, un fost director la LOTO și activist mărunt al Comitetului Județean P.C.R. – Pantazică Teodor – e numit primar al Focșaniului, iar Jean Metehău, odinioară adjunct al Miliției județene, conduce Direcția de Control Financiar. Subordonajii, un lanț de năși, cumetrii și tot soiul de astfel de relații, hotărtoare în promovarea în funcțiile administrative de stat a bugetofagilor fară scrupule. Spațiile comerciale distribuite cu grijă acestor rețele mafioase sau vila cu 14 încăperi a cuplului Pavel – Metehău, ridicată în crelerii munților în cîteva luni, sănăt, desigur, subiecte de interes pentru cine se mai îndolește de vina uriașă ce cade pe umerii Puterii actuale, care domnește netulburată peste un imperiu ale căruia temeli sunt corupția și jaful organizat.

Dar Vrancea este un județ mare și nutoată lumea și rădu cu mai mari zile. Vrancea are și țărani. Țărani adeverăți ai căror strămoși n-au fost clintii din loc de nici o vîrstă și despre care Europa auzise destul, măcar din scrierile lui Cantemir. El n-a nevoie de reprezentanți uluipatriotici în Parlament, în stare doar să repele toată ziua la tribună cîte să sintem de români. El a nevoie de pămînt. Negrișești, Birzești, Tulnici, Năruja, Paitin – să se comune între se poartele munților pe care îi stăpîneau oamenii locului, pe zările cărora și-au așezat sănile, de unde cîteodată coboră să alunge turcul, ștătarul, muscular, neamțul. Pe țărani Vrancei îi reprezintă demult în carnea neamului moșii lor căzuți la Mărăști, Mărășesti și Oituz pentru România Mare și în nădejdea că vor primi pămînt. După războli au fost improprietăți. În '45 au mai primit cîte ceva.

Agricultura socialistă a spulberat orice formă de proprietate individuală asupra pămîntului, în locul pămîntului de cea mai bună calitate, munților vrinzeni și s-a distribuit suprafețe de teren slab productive, de pe care oamenii se întorceau după un de muncă cu cîțiva saci de porumb. Respectivale terenuri, împlinite pe toată suprafața județului, uneori la distanță de peste 100 de kilometri de locuințele din munte, intră azi, conform Legii funciară. În proprietatea celor ce le-a deținut înainte de 1962. Primăvara trebuia să ne găsească pe terenurile plămădite cu singele celor ce au luptat cîzdînd lanuri de oameni zilnic pentru așezarea Neamului nostru în dreptele și sfintele hotare” – scrie, între altele, în memorialul înaintat Parlamentului la 25 martie de cele 11 sate și comune semnatate. Primăvara nu-i găsește la rosturile lor pe țărani vrinzeni și astă, pe de o parte, datorită lipsei de fermătate și bunăcredință a administrației locale, dar, întîi și întîi, datorită articolului 36 din Legea funciară, care obligă persoanele ale căror terenuri se află în proprietatea statului să devină acționari. În respectivile unități Comunității au reușit, cum spuneam, să spulberă orice formă de proprietate individuală în agricultură, însă nici ei și nici alții n-au reușit și nu vor reuși vreodată să priceapă ce e în sufletul țăraniului, cînd se trezește asudat din somnul cu vise în

care se făcea că era la prăsit pe locul lui.

Negrilești nu apare pe hărțile uzuale ale patriei. Ajungi acolo pe soseaua ce urcă dinspre Odobești și Mărășești spre Birzești. Putinile complexe de superioritate ale ardeleanului de la munte m-au lăsat să păcătulesc o vreme, părințu-mi-se că dealurile alea nu se prea hotărău să ajungă munci în toată puterea cîntăvutului. Dar am trecut de Birzești, am părăsit soseaua confortabilită și am ajuns la Negrișești, un sat unde nu prea poți căca drept nici în curtea Bisericăi și nici pe platoul din fața fostei primării. Negrișești e chiar în crelerul munților, acum nestingherit în uriezene. Totul ar lăsa-o parcată la vale, către podișul frâmantat de neregăștările tectonice.

Pe mulți li cheamă aici Lechea. Și pe înălță invățătoare care să îngrijit să nu rămân flămînd, și pe brigadierul fostului CAP – un om de omenie – și pe mulți alții. Satul are aproximativ 3.000 de suflete, care nu se prea vedea pe niciunde la ora de prînz la care am ajuns. Mă aștepta Ștefanija Lechea, domnu – cum îi spun cu un respect aparte oamenii. Om proaspăt la cel 69 de ani, petrecut în osteneala de a-i invăța carte pe copiii sănii și trăind în pustnicia unei colibe, așezată într-o „zare” numită nu șiua de cea Roșchita. Am urcat și am coborât „zâr” toată ziua. Unora le-a mai rămas cîte un loc de păsună și își lăsaseră puținele oile în iarbă nouă. În întunecimile pădurii – cîte o vacă rătăcită. Setea te împinge să bei din același pînă cu dobitocul. Urci și cobori pînă și se face dor de troleibuz. Abia a doua zi voi afia de ce m-a părtit pînă în noapte Ștefanija Lechea „pe zâr”. E, fără îndoială, un bun pedagog. E aproape bezna. În pădure, o femeie din Tulnici, un pic neliniștită, își cauta viață.

La 6 mai a avut loc în Negrișești un miting neautorizat. Să fiu sincer, nu mă așteptam, nimic nu trăda, cu o zi în urmă, atmosferă tensionată a locului. Domnul Ștefanija Lechea anunțase că a venit cineva „de la București” să afle de ce bat din săi drumurile, de mai bine de două luni, pe la Focșani, prin Capitală. Au venit din cîmp vreo sută, bărbați și femei. Nu mă lasă deontologia la care facese referire, domnule Roman, să scriu ce-am gîndit găsind acești oameni falnici. În toată pulera, cu ochii încoțați și cu un nod în gât, așteptându-mă în mijlocul satului să-si spună necazurile. Ba, mai mult, nădăindu că un reporter pînă le va face dreptate. Vă sugerez, domnule premier, să mergeți în Vrancea și să spuneti oamenilor că ați cîștigat pariul cu agricultură.

S-au năpustit să vorbească tare, foarte tare, totușă odată. La 16 martie, țărani din aproape toate comunitățile de munte pleacă spre Focșani să ceră Prefectură să le recunoască drepturile constitutive de acție de Improprietățire intărînde de sigiliul Regelui Ferdinand odată cu reforma agrară de după primul răzbă. „Cu răbdare, cu lăudabilă răbdare, domnul prefect Teodor Pavel îi ascultă, apoi explică cum că în lege n-a fost prevăzut nici un aliniat special privitor la soarta pămînturilor celor care au fost și pînă acum proprietari.” Așa prezintă ziarul local, Milcovul, idilică întîlnire din Prefectură. Și, evident, cu aceeași „răbdare”, prefectul scăpa de el, întîlindu-l, pentru a doua cîră, la Parlament. „Cînd am vrut să vorbim cu prefectul, ne-ori zis că suntem ligani. Niciodată nu ne-ori dat. Sîeram mult, da și aveam, vezi Doamne, cravată la gât. Domnul Ștefanija ne-orezat să nu luăm la noi nici măcar un briceag, să nu zică la cine să le ce. Noi

decid ce le ieșe din palmele tăiate și negre ca pămîntul, pomesc la lucrul dimineață, odată cu primii zori, și își bagă cal în grăjd după ce se întunecă de-a binele. Mulți își în acum, în mai, vitele în grăjd. Nu pot plăti 1.000 de lei de vită mare și 250 de lei pentru fiecare oaie. N-au de unde. Înainte de venirea rușilor se plătea cîte un leu pe an pentru vită mare, iar pentru ei nu se plătea nimic.

Casile sănă destul de răsărite. „Dacă vedeti o casă frumoasă, să vă gîndiți că oamenii or săt 10, 15, 20 de ani, cu toată familia, prin Ardeal, pe la Tulcea și mai sus eu pe unde, clobăind pe la alții... Destul-n-orapucă să doarmă nici o noapte în casă... O terminat-o și-o muri.”

Moise Petru Dumitru, Ion T. Lechea, Tărlă Ion, Nicolae Lechea, Luca Radu, Vasulan Dumitru, Invalid Rusu, Păun N. Ion, Lina Lungu, Rusu Stefan Dumitru, Apostu Dumitru – cîteva nume deasupra cu greu printre zecile de glasuri întrebată și adunate laolaltă în mijlocul satului lor de oameni harnici și săraci. În decembrie au adunat cum au putut 133.000 de lei; și-au fărat viața din bătrâtură și au ajuns la București, la Spitalul de Urgență cu 14 tone de carne și cu 160 de păsări. Au crezut în povestea cu omu și pogonu, de dinainte de alegeri, cum au crezut că vor putea scăpa de C.A.P.-uri și I.A.S.-uri. Azl, cei care au desfăcut colhozurile sunt amenințați în ziarele locale cu pușcăria, deși procedura de desființare le-a fost indicată de fostul ministru al agriculturii. Au crezut și în politica cu față zimbăreană, sponsorizind butașorii pictate cu lozincă despre protecția socială (negrișeștii fac așa, ca și ieri, 5 km pînă la stația de autobuz și alți 10 pînă la primul dispensar, și, repet, numai aici trăiesc peste 3.000 de oameni).

Au crezut cu toată puterea că li se va înapoi pămîntul lor, primit „pe vecie” de la cei care – zice-se – exploatau țărani la sine. Au crezut că pămîntul acela va fi curățit de toată murdăria comunismului. Nu mai cred în toate astea. Cred numai în Dumnezeu, la care se roagă să nu-i lase să-si facă păcate cu cei care ierii nu-măneștează de la oameni, iar aza le cer să devină acționari. Năruja, Negrișești, Meri, Valea Sarii, Paltin, Nereju, Nistorești, Spinesti, Tulnici, Soveja, Reghiu și cine săie călăi alții cer Parlamentului să modifice articolul 36 din Legea fondului funciar. Oamenii au făcut, cumintă pînă acum, demersurile necesare. Nu cred că-i poate convinge cineva că n-au dreptate. La data la care apară acest material, e foarte posibil ca oamenii pe care i-am întîlnit să fi călcăt convențiile cumanieniei și să fi intrat pe pămînturile strămoșilor lor. La plecare mi-au spus hotărî: „Vom merge pe pămînturile noastre. Pămîntul nu așteaptă pînă se hotărasc unii să ridice sau nu mină. Și dacă n-or ridică-o, să pună tunuri pe noi. Mai rău că aici nu poate să fie pe lumea cealaltă.”

SORIN FAUR

ANCHETĂ „22”

EDUCATORUL E UN INTELECTUAL, NU UN FUNCȚIONAR

Catoate componente majore ale societății românești, învățământul a ieșit amputat din lunga noapte a totalitarismului, cu forme și conținut bolnave, lipsit de rosturi firești. Cercetându-l îndeaproape mersul începând din decembrie 1989, constatăm că învățământul este practic tributar vechiului și că își găsește cel mai greu „alfabetul de tranziție”.

Problemele cu care se confruntă școala românească astăzi sunt multiple. Rânilor vindecate sunt mici și puține. „La retele moștenite s-au adăugat altele, dumneavoastră nu vedeați?” O ierarhie corectă a acestora, în funcție de gradul lor de gravitate, este imposibil de făcut. Să le luăm deci, pe rînd, după natura lor.

• Guvernantii actuali se pot mindri că nu au construit în București nici o școală

• Spațiile de învățământ sunt insuficiente. Numărul școlilor care funcționează în trei sau chiar patru schimburi și crescere, ceea ce are nebanuite repercusiuni asupra calității procesului instrucțiv-educativ. Guvernantii actuali se pot mindri că nu au construit în București nici o școală. Nici măcar pe cele pentru care au fost alocate fonduri de pe vremea lui Ceaușescu. Nu există fonduri, nici întreprinderi de stat specializate pentru reparări ori pentru întreținerea școlilor. Întrucât ICRAL-ul nu are materiale, ne-am adresat unei firme particulare, care ne-a cerut două milioane și jumătate pentru zugrăvirea școlii noastre. Miciile reparări le facem cu bani din fondul Comitetului de parinți sau din contribuția elevilor.” Multe dintre școlile existente sunt construite conform II sau III, improprii pentru destinația pe care o au.

• Dotarea tehnico-materială se pare că va rămâne multă vreme un ideal al educatorului de astăzi. Marginalizat de Ceaușescu, învățământul este desconsiderat și astăzi. Înainte se mai găsea că ceva, dar acum nu mai sănătă fonduri deloc. „Sunt, în schimb, cîteva planșe în fiecare școală, de obicei facute de învățători și de profesori, și cîteva apărate care trebuie date la casă încă de acum zece, douăzeci sau treizeci de ani. Unele instituții de învățământ au rămas și fără astăzi, că au venit minerii și le-au „inventariat”. În această privință, liceele sunt cu o jumătate de pas înaintea noastră, nă suntem direcțorul unei școli din sectorul 5. Unele au mai primit ajutorare din străinătate sau au horoc de profesori mai descurcări, care și-au spus pe la ce usi trebuie să bată.”

Mamă a unei fetițe în clasa a XI-a, doamna C., emigrată, ne declară: „În București, fetița mea a învățat la o școală foarte bună. La Paris, era și este de departe cea mai bună. Într-o clasă de elită, la unele materii ca matematică sau engleză. S-a chinul însă aproape un an să recuperereză handicapul la fizica față de colegii ei francezi, fiindcă nu era familiarizată cu apăratura loialității aici în Occident, copiii săi obișnuind încă de mici să minuască fel de fel de aparate”.

• Învățământul nu constituie o prioritate pentru F.S.N.

• Manualele sunt în general aceleași. Modificările sunt puține și operate după vechile principii. „Exemplul cu P.C.R. din gramatică sunt aduse la zi.” Există și cîteva manuale noi, dar programele școlare sunt neschimbrate. Apar astfel discordanțe hilare în raportul dintre obiectivele enunțate în programe și conținutul manualelor. Relația de interdisciplinaritate nu este urmărită în manuale după un criteriu anume, ea este aleatorie. La unele discipline se lucrează cu cîte două ediții diferite, iar elevii nu au toate lecțiile sau nu au deloc anumite manuale.

• Aleatorul continuă să fie și planul de învățământ (număr de discipline, număr de ore, eșalonarea disciplinelor, a numărului de ore și a gradului de dificultate). „Despre planul de învățământ al școlilor și al liceelor se spune că a fost elaborat de aparatul de inspectori din Minister, el nu de cadrele didactice.”

• Dacă lipsa manualelor și „transmisii”

dactică ca entitate educativă. Fie că discuția politică sau sănătatea de lipsuri, unii dascăli uită să mai intre la ore sau chiar să mai vină la școală. Numărul de cadre didactice este extrem de redus față de nevoile actuale. Cei care pot face ore suplimentare evită, deoarece plata este derizorie. Incompetența tinde să devină o boală endemică. Având la bază o pregătire de profesori multi s-au descalificat, lucrind anii de zile ca învățători. Astăzi sunt profesori la licee și școli, titulizați pe criteriul vechimii în învățământ și sunt bătaia de joc a elevilor lor. Așadar, învățământul românesc are nevoie nu numai de personal calificat (invățători, profesori, psiholog, pedagog), ci și de un program adecvat de calificare a personalului, potrivit exigențelor europene ale acestui sector al vieții sociale. Este nevoie de un amplu program de educare a educatorilor și a tuturor categoriilor sociale, care să schimbe mentalitatea dinăuntru și din afară asupra menirii școlii într-o societate civilizată.

• Ministrul pare străin de problemele dascăllor

Bun sau nu, dascălul român trăiește în aceste zile o adeverită dramă. Umilit și înfricosat de paranoia răposatului, educatorul, modalitatea de suflete și de spirit, a operat poate cel mai mare într-o schimbare a statutului său. A exultat cînd, în ceasul fierbinte al naivității colective, a fost proclamat primul competență. Apoi a retras în umbrele tacerii, cu care s-a obișnuit în trecutul decenii, și s-a văzut de treabă, înfruntînd adversitatea timpului și a oamenilor. Luptând cu vecnea mentalitate a părinților cărora încă nu le vine să crede că acum nu mai e nimic care să-i obligue „păstia” să-i treacă clasa pe copiii lor, lăsatii de izbelite Spolișarea și lipsurile din școli cu dăruire profesională și cu dragoste pentru știință, pentru adevăr, pentru frumos, pentru oamenii de mine. Dardăruirea și dragoste nu sunt de ajuns cînd dusmanul dascălului e inertă. Inerția din oameni, din inspectorate, din Minister. Cînd cadrele didactice au început să se organizeze cu adevărăt, forțele superioare erau deja înarmate pentru amînarea dialogului sau pentru convertirea lui în mascăradă. Astăzi, fata de la metrou care schimbă banii cîștigă mai mult decît un asistent universitar cu peste 15 ani vechime sau decît un profesor cu gradul I. Astăzi înseamnă plătă după competență. Nu s-a schimbat nimic. E la fel ca înainte, cînd veneau părinți să mă roage să le

trec copilul, ca să facă din el ceva, măcar un amărît de profesor. Eu nu sănătăva unor salarii normale pentru fata de la metrou, ci pentru o plată diferențiată, în funcție de pregătire.” Tratativele dintre sindicatele din învățământ și ministerul de resort au fost anevoioase și deseori umilitoare. S-a înregistrat o carecare schimbare de ton doar în ultima vreme. „Ministrul nostru este ori dezinformat de detașamentul lui de inspectori, ori răuvoile noastre. Liderul nostru sindical ne-a relatat că la tratativele privind salariile li s-a spus că dacă nu ne potolim, ministrul își aduce în învățământ armata de ingineri someri.” Sistemul de salarizare recent propus a creat și el nemulțumiri în masele de cadre didactice. Se ajunge la ridicola situație ca – tot pe principiul vechimii și nu al competenței și răspunderii – un învățător să alibă cu circa 3000 de lei mai mult decît un preparator sau un asistent universitar la început de drum.

Lipsa de motivație este adeverită cauză a deruiei cadrelor didactice, este marea amărăciune a unei întregi categorii socio-profesionale. Deși se stie că sunt prost plătiți, forurile democratice le-au acceptat adăusul la salariu pe ultimii ani numai în urma presiunilor exercitate de sindicate. Procentul atribuit cadrelor didactice a fost înfim. (Oare a fost același cu cel al angajaților din Minister?) Dar și aici au intervenit nereguli. Greșind la calcul, contabilă din „nucleul Creangă” a privat Liceul Creangă și școlile 79, 133 și a. de cîteva mii de lei. Greșeala a fost semnată contabilului din I.S.M.B., dar fără urmări. Vinovata a dispărut de la serviciu cîteva zile, ca să nu dea explicații. Aceeași contabilă n-a verificat încă dosarele de încadrare și n-a operat în cîrțile de muncă modificările care se impuneau pentru anul școlar 1990/1991. Iar „nucleul Creangă” achită salariile la patru zile față de data legală. „Toți dau în noi și ne iau tot ce se poate iua. Dar noi nu suntem numai victime, ci și adeveriții vinovați, pentru că tolerăm o administrație incompetență și răuvoitoare.”

Consilierul primului-ministru în problemele de învățământ este d-l Negret, „unul care ne asasina înainte cu citate din clasică în viață și cu învățarea eficientă în ora. Acum e democrat, participă la tratative și îi e rugine să comunice unde trăbile problemele noastre, ca să nu-l deranjeze pe d-l Roman. O fi osterit, și de aceea marele pedagog al neamului îl protejează pe premier de asaltul nimicurilor noastre. Așa credem noi”.

• Caracterul informativ trebuie dublat de cel formativ

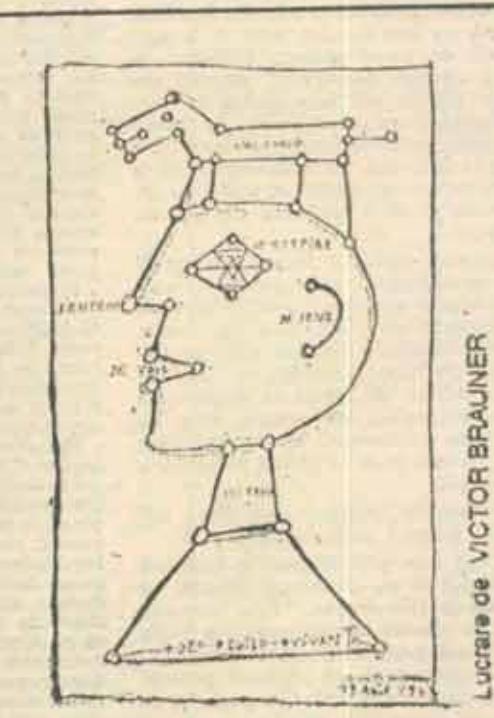
Revendicările de natură materială reprezentă însă doar o latură a acțiunilor educatorilor români de astăzi, angajații deschis în schimbarea radicală a relației dintre școală și societate, dintre dascăl și elev. Un imperativ major îl constituie convertirea „intoleranței și a puterii” profesorului în „autoritate” morală și profesională. Foarte mulți pledează pentru un „învățământ dinamic, mai suplu”, ancorat în contemporaneitate. Educatorul nu trebuie să uite că e un intelectual, nu un funcționar. De aceea, caracterul preponderent informativ actual al procesului de învățământ trebuie necesarmente dublat de cel formativ.

Problema problemelor rămîne însă „cine ne consultă pe noi în luarea deciziilor?”. Totul e ca înainte. „Ba mai rău!”

• Orice asemănare cu realitatea este absolut... incintătoare

Tinem să mulțumim cu căldură tuturor părinților, educatorilor și elevilor care și-au împărtășit opinile despre școala noastră de azi și de mîne. Din diverse motive – cel mai adesea din teamă (?) –, mulți dintre ei au acceptat dialogul numai după ce le-am promis că nu le vom menționa numele, nici pe cele pomenite de el. Dacă unii se vor recunoaște în rîndurile de mai sus, nu ne rămîne decît să precizăm că orice asemănare cu realitatea este absolut... incintătoare/dezugătoare.

COMAN LUPU

LEGISLAȚIA, CA TE-

• Buletinul comisiilor permanente – o primejdie? • Reporterul dă examen și-l trece • Decembrie, sub semnul lui Kafka • „Meseria e brâtară de aur” – o zicală invocată și în noul Parlament • Domnul Voica a fost somat să recunoască • Un uz de semnătură în absență • Modelul american ne inspiră • Temporizarea, ca armă albă? •

Dantelăreasa ordonă prin anonime

Proiectul de Lege privind siguranța națională a României și proiectul de Lege privind organizarea și funcționarea S.R.I.-ului sunt opera Comisiei pentru apărare și asigurarea ordinii publice, organizată pe lîngă Senat. Elaborarea acestor două legi începe în cadrul Comisiei în luna noiembrie 1990. Primul proiect de lege (cel de-al doilea apare, logic, în prelungirea primului, fiindu-i complementar) este depus în decembrie la birourile permanente ale Camerelor, în formă initială, care va cunoaște apoi alte două variante după un traseu în zig-zag pe la mai multe Comisii și, mai ales, în urma unor interviuri oculte supervizate în permanentă de S.R.I. Opinia publică largă atât despre toate acestea abia în aprilie, după difuzarea ultimei variante, ceea ce este, în drept vorbind, un viciu al întregii activități legislative, care nu are îndrăznea și interesul să păsească în lumina clară și aspira o judecății publice. Am arătat și cu alte ocazii că, în tările cu tradiții democratice, activitatea comisiilor permanente și a celor speciale face, săptăminal, obiectul unui comunicat de presă. Ar fi prea mult să pretendem și publicarea unui buletin al comisiilor?

Domnul senator Radu Timofte, președintele Comisiei, face eforturi să ne convingă că nu are nimic de ascuns și că este interesul să spulbere ministerul care planează asupra acestei inițiative legislative. Colegul domnului său înță, domnul Ilie Plătică, ne conduce cu mare greutate acest interviu, căci este convins că revista „22” e un „cuib de legionari”, care duce o politică antinatională, cu toate că, după cum susține mărturiseste, n-a mai citit revista de foarte multă vreme. Domnul senator este de atfel sigur că majoritatea războinilor de azi să sită tot cei de ieri, care și-au schimbat doar culoarea. Dar, pe de altă parte, are totuști stima pentru cel care o crește pe la „Ștefan Gheorghiu” unde, pe lîngă socialistism științific, ar fi primit o serioasă instrucție.

Am creșt, oșadar, un foarte original examen, care m-a obligat să formulez poziția de principiu a revistei noastre în ceea ce privește problema Transilvaniei. Căci una dintre motivele majore ale Legii siguranței naționale rezidă, din punctul de vedere al d-lui Plătică, tocmai aici: în Transilvania există, ni se spune, o viață misericordioasă și moșniță maghiară. „Fostii ofițeri români de naționalitate maghiară, prețindă senatorul, au fost surprinși în toamna trecută reborând granitele de dinainte de 1918; mai înainte au fost neutralizați grupările paramilitare maghiare, surprinse în timpul antrenamentelor. Deci toate acestea sunt motivele pentru care am introdus chestiile cu separatismul.”

– „Să ce altă motive v-ou determină să lucrezi la elaborarea acestei legi?”

– În 22-23 decembrie 1989 mi-a fost dat să asist la o seviciuă parco din Kafka. Un grup de persoane, care fusese să se întâlnească prin pușcării, barbași și alții de ceea cea, teapă, cereau cu disperare punerea la zid a securiștilor. L-am întrebat atunci: „Dă, voi să îți spui ce se ocupă Securitatea? S-a lăsat atunci o mare tăcere...

Vedeți, o astfel de legă, înțelegătorul, este absolut necesară, deși poate nu e redactată în termenii cei mai exacti.

– Deçi cine sănătății cu adevărat inițiatorii acestei legi? Să vă întreb pentru că cele trei variante ale proiectului poartă semnături diferențiate.

– Inițiatorii sunt cel pe care Express l-a numit „noști proiectul”: Timofte, Fintescu și cu mine. Noi trei am lucrat de la un capăt la altul și și-au mai adus o corecție contribuție Bangu și Chețan. Inițiatorul a fost în năstră, dar poate a mea, lăudă act de faptele pe care le-am amintit, poate a domnului Fintescu, care este vizibil deranjat de tot ce este antiromânesc, poate a domnului Timofte, care să a hotărât să facem ceva în acest sens.

– Ce rol a avut S.R.I.-ul?

– Dacă vrei să fac o dantelă, trebuie o dantelărească. L-am consultat prin urmare pe profesioniști: Oameni din lumea Securității, desigur, dar și săi cei care se pricep.

– Cum ați colaborat cu S.R.I.-ul?

– Domnile, sunt prea mulți și, în general, nu mă prea interesează cu cine stau de vorbă. Nu cunosc decât numele domnului general Stan. Dar S.R.I.-ul nu a avut decât rolul unui consultant de specialitate.

– Mai exact, vă rog.

– Domnule, l-am chemat mereu aici și l-am întrebat dacă anume ori către chestie li impiedică să-și facă mizeria.

– Care a fost rolul Ministerului Apărării Naționale?

– Practic inexistent, pentru că noi am ajuns la concluzia că aceste legi trebuie însoțite de încă vreo 5-7 legi, printre care cea cu privire la clasificarea secretelor și cea privind intercetarea convegniilor politice.

– Dar Ministerul Justiției, care, conform legii își dezvoltă un serviciu propriu de informații?

– Nici Ministerul Justiției nu a participat.

– Comisia a lucrat practic, după ceea ce am înțeles, într-un cerc foarte restrâns, și nu cuprinde nouă senatori.

– Reprezentantul U.D.M.R. a lipsit mereu, dar el și Voica participă și la alte comisii. În ceea ce privește pe domnul Voica, declaratiile sale din România liberă nu sunt corecte, căci el a avut sănătatea de acest proiect. (Ulterior, în urma acestei conversații, domnul senator Plătică mă face săptă la confidență cu domnul Voica, pe care-l sămăzăză pe tonul brutal, pe care l-am descris mai sus, să recunoască că a participat, cel puțin la întîlnirea cu Comisia Juridică, condusă de domnul Predescu).

Aceleasi întrebări le-am adresat și domnului Timofte, președintele Comisiei pentru apărare și organizare a ordinii publice. Așa cum spuneam, domnul Timofte a ținut să spulbere impresia că lucrul comisiei ar conține vreun mister, iar faptul că declaratiile celor doi colegi de echipă, care au conlucrat permanent, nu coincid întratul, îl vom lăsa la liberă judecățea a cititorului.

– Domnule senator, care sunt inițiatorii acestor proiecte de lege?

– Așa cum știți, dreptul la inițiativă legislativă îl au Guvernul, Senatul și Adunarea Deputaților. Prin urmare, S.R.I. și apela la noi pentru a iniția cele două proiecte de lege. L-am consultat permanent pe domnul general Mihai Stan, pe lt. col. Olaru (jurist de profesie) și pe alții, ai căror nume îmi scapă.

– Cine sunt cel care au participat la lucrările comisiei?

– Timofte Rodu, Plătică Ilie, Fintescu Leonard, Popa Gheorghe, Mihai Chețan, Faur Viorel, Bangu Corvin Laurențiu, Iași senatori F.S.N.

– De ce cele trei variante au, în parte, semnături diferențiate și cum inițiatorii să ar fi schimbat de la o foză la alta?

– Era normal să se modifice semnăturile, căci au semnat numai cei care au fost prezenti. Nu puteam să de semnătura celor absenți.

(Ulterior, domnul Plătică ne-a spus că n-a fost în tăcă la difuzarea ultimului proiect, și totuși semnătura sa figurează printre inițiatori: s-a făcut

– Ce rol a avut S.R.I.-ul?

– Dacă vrei să fac o dantelă, trebuie o dantelărească. L-am consultat prin urmare pe profesioniști: Oameni din lumea Securității, desigur, dar și săi cei care se pricep.

– Cum ați colaborat cu S.R.I.-ul?

– Domnile, sunt prea mulți și, în general, nu mă prea interesează cu cine stau de vorbă. Nu cunosc decât numele domnului general Stan. Dar S.R.I.-ul nu a avut decât rolul unui consultant de specialitate.

– Mai exact, vă rog.

– Domnule, l-am chemat mereu aici și l-am întrebat dacă anume ori către chestie li impiedică să-și facă mizeria.

– Care a fost rolul Ministerului Apărării Naționale?

– Practic inexistent, pentru că noi am ajuns la concluzia că aceste legi trebuie însoțite de încă vreo 5-7 legi, printre care cea cu privire la clasificarea secretelor și cea privind intercetarea convegniilor politice.

– Dar Ministerul Justiției, care, conform legii își dezvoltă un serviciu propriu de informații?

– Nici Ministerul Justiției nu a participat.

– Comisia a lucrat practic, după ceea ce am înțeles, într-un cerc foarte restrâns, și nu cuprinde nouă senatori.

– Reprezentantul U.D.M.R. a lipsit mereu, dar el și Voica participă și la alte comisii. În ceea ce privește pe domnul Voica, declaratiile sale din România liberă nu sunt corecte, căci el a avut sănătatea de acest proiect. (Ulterior, în urma acestei conversații, domnul senator Plătică mă face săptă la confidență cu domnul Voica, pe care-l sămăzăză pe tonul brutal, pe care l-am descris mai sus, să recunoască că a participat, cel puțin la întîlnirea cu Comisia Juridică, condusă de domnul Predescu).

Aceleasi întrebări le-am adresat și domnului Timofte, președintele Comisiei pentru apărare și organizare a ordinii publice. Așa cum spuneam, domnul Timofte a ținut să spulbere impresia că lucrul comisiei ar conține vreun mister, iar faptul că declaratiile celor doi colegi de echipă, care au conlucrat permanent, nu coincid întratul, îl vom lăsa la liberă judecățea a cititorului.

– Domnule senator, care sunt inițiatorii acestor proiecte de lege?

– Așa cum știți, dreptul la inițiativă legislativă îl au Guvernul, Senatul și Adunarea Deputaților. Prin urmare, S.R.I. și apela la noi pentru a iniția cele două proiecte de lege. L-am consultat permanent pe domnul general Mihai Stan, pe lt. col. Olaru (jurist de profesie) și pe alții, ai căror nume îmi scapă.

– Cine sunt cel care au participat la lucrările comisiei?

– Timofte Rodu, Plătică Ilie, Fintescu Leonard, Popa Gheorghe, Mihai Chețan, Faur Viorel, Bangu Corvin Laurențiu, Iași senatori F.S.N.

– De ce cele trei variante au, în parte, semnături diferențiate și cum inițiatorii să ar fi schimbat de la o foză la alta?

– Era normal să se modifice semnăturile, căci au semnat numai cei care au fost prezenti. Nu puteam să de semnătura celor absenți.

– Domnul Timofte, cum se explică modificările succesoare ale textului legii?

– Au existat amendamente propuse comisiile de senatori și deputați. Pe de altă parte, au fost și schimbările noastre: într-o primă fază, serviciile de informații erau subordonate președintelui; ulterior, subordonarea a trecut la Senat.

– Ce rol a avut Ministerul Apărării Naționale?

– Prin Legea S.R.I.-ului se crează şosele servicii de informații. Într-o primă variantă, serviciul de informații al Ministerului Apărării Naționale se subordonă S.R.I.-ului. Atunci a intervenit M.A.P.N.-ul:

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie să le iau în seamă și l-am invitat pe domnul general Mihai Stan (S.R.I.), cu care am convenit că propunerile sunt utile.

– Cine, mai precis, a intervenit?

– Ministrul apărării naționale.

– Domnul Stănculescu?

– Da, Dar, de fapt, nu. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am permis personal și scrierile nesemnată și semnătătoare, dar cu onțul ministrului, în care se faceau observațiile amintite. Am considerat că este de doritor mie

ST AL DEMOCRAȚIEI

UN DISCURS CINSTIT

Camera Deputaților României a asistat, la 13 mai, la un spectacol neobișnuit (fiindcă normalul a devenit demult neobișnuit). Prezentind o moțiune semnată de peste 100 de reprezentanți ai națiunii, domnul Claudiu Iordache a făcut jărși dovada că tine la obrazul său și chiar la onoarea partidului la intemeierea căruia a contribuit la începutul anului trecut. Îscăliturile culese în sprijinul acestei moțiuni sunt din toate formațiunile politice. Cererea ca membrii Constituantei să aleagă o comisie investită cu puteri speciale spre a examina dosarele personale ale parlamentarilor, în primul rînd, apoi ale „executivului” și ale înaltelor magistrați, vine foarte tîrziu, față de ce s-a petrecut pînă acum în celelalte țări est-europene (de pildă, în Germania Răsăriteană și în Bulgaria). Încontestabil, e o măsură de salubritate publică. Ceea ce credeam că stim despre numerosi oameni politici din majoritate și, citoată, chiar din opoziție trebuie verificat, pentru a nu lăsa nici o indoială să-i compromîtă pe nedrept. Cu asta s-ar fi cuvintat să înceapă activitatea corporilor legiuitoroare, cu adevărată validare a oalelor de la 20 mai. Ce se va întâmpla acum, dacă se confirmă bănuinile și iesă la iveală că legi de cea mai mare importanță au fost adoptate numai datorită votului unor oameni care au trăit din meseria infamă de spioni și informatori ai Securității? Si cine-i va controla pe cei imputerniți să-i verifice pe colegii lor? Ce se înțelege prin „executiv”? Numai guvernul sau și președintele chiar?

Domnul Iordache n-a avut desigur intenția de a arunca în aer structurile politice în care crede, căci a participat la construirea lor, ci doar pe aceea de a le confira, în sfîrșit, legitimitate. Aceeași preocupare de asanare a vieții publice îl îndemna să ceară explicații împotriva modului în care informații confidentiale din aceste dosare au răsărit pînă în redacțiile unor ziaruri specializate în ponegrirea dezbănătoare a adversarilor.

La sfîrșitul cuvintării sale, am putut vedea pe unii deputați aplaudând. Adunarea nu s-a ridicat într-un entuziasm unanim să salute inițiativa. Cum s-au simțit oare cei care n-au aplaudat, sub privirile vecinilor de bancă? Treaba lor. A noastră este să numărăm voturile. Ne rămîne încă speranță că Parlamentul va înțelege cit de rușinos ar fi să respingă moțiunea Iordache.

ANDREI PIPIDI

renji și să dea acoperire legală la ceea ce faceau înainte, fără să fie nimic. Dacă ofițerul S.R.I. vrea să facă o perchezie, se duce la procuror să cără o autorizație. Cum se comportă procurorul, este o altă chestiune. Căci dacă numărul anumită procurori vor lucra cu Securitatea, atunci peștele vor fi selecționat, cum erau selecționat și înainte, dintre procurorii obediți. Căci dacă autorizația ar fi cerută ofițerului procuror, atunci ar trebui să-l prezinte într-adevăr dovezii. Or, așa, procurorul cu care lucrarea de obicei va fi mai înțeleghet.

Si, pentru că vorbeați de respectul pentru libertățile cetățeanului, să vă dau un exemplu. Vecinul meu, să spunem, este suspect. Este în lucru cum se spune, sub supraveghere și ei vin să-mi cără relații. Eu, din ionă sau din alte considerente refuz să dau informații explicite sau spun, pur și simplu, că nu stiu nimic. După aceea ei îmi pot dovedi că de fapt eu știu despre vecinul meu niște lucruri, dar n-am vrut să le spun și atunci pot veni să mă tragă la răspundere. Si chiar dacă nu se ajunge la răspundere penală, deja devin și eu suspect. Or, în legislația altor state nu există obligativitatea sau datoria de a colabora. Cu toate că și acolo lumos colaborează, dar o face voluntar, fără să aibă sentimentul că se supune unei reglementări.

Să vă mai dau un exemplu. În proiectul de lege se spune că directorul S.R.I. poate refuza dezvaluirea unor date pe motiv că ele sunt secrete de

stat. Așa stind lucrurile el poate refuza orice. Să ne imaginăm atunci că un ofițer din serviciul de informații ar veni și ar plasa abuziv mijloacele sale de acuzație, fără sătirea procurorului. Să mai admitem că cetățeanul descorește acest lucru și se duce să se plângă la procuratura. Acolo o să îl se spună că nu e și adevarat, că nu s-a întâmplat nimic și nu o să îl se dea nici posibilitatea de a sta de vorbă cu ofițerul care a comis fapta.

Dacă se desfășoară organele de justiție militare, așa cum se prevede în textele pentru proiectul de Constituție, atunci nu se mai poate exercita un control eficient asupra corectitudinii lucrătorilor din serviciile de informații și instituțiile militare. S-ar spune că, principal, orice organ de justiție poate să judece faptele penale comise de membrii acestor instituții. Dar în practică ele scapă de sub control. Comandanții unității militare pot să refuze accesul procurorului în cazarmă pe motiv că este o unitate specială (și într-adevăr există astfel de obiective).

Rep.: Să tragem concluzia că ne-am putea dispune de un organism care să garanteze siguranța națională?

I.D.: Desigur că nu. Dar S.R.I.-ul ar trebui să fie cu total indiferent față de putere, să aibă orgoliu de a nu mai fi slujitorul unei puteri. E vorba de constituiră unul spărat tehnic care să nu fie implicat în schimbările puterii.

Grupaj alcătuit de HORATIU PEPINE

Împroprietărirea locativă a nomenclaturii și acoliților ei

O lege pentru liniștea și bucurarea nomenclaturii

La mijlocul lunii aprilie a.c. guvernul Roman a sunat spre votare Senatul, potrivit procedurii de urgență, două proiecte de lege referitoare la „vinzarea de locuințe construite din fondurile statului și din alte fonduri”, și la „vinzarea locuințelor trecute în proprietatea statului”. Acest din urmă proiect, singurul de care ne vom ocupa în rîndurile ce urmează, se vrea o veridime „îmbunătățire” (vom vedea indată în folosul cui) a unui precedent proiect de lege cu obiect similar. Un proiect care cuprindea, printre alte norme „originale”, dispoziții năstrăgușă, pentru a nu spune scandaluoasă prin inechitatea ei, ca fostii proprietari ai locuințelor să-și răscumpere, la licitație publică, imobilele de care fusese depozitat anterior pe nedrept. Chiar în forma să de atunci acel proiect riscă să-și „destabilizeze” locativul pe membrul fostei nomenclaturi și pe acoliții ei, dar și pe unii potențiali politici actuali. Instalații între timp în vîlă și apartamente somptuoase proprietate de stat, astfel că proiectul inițial a fost retras, fără explicații, de către guvern. În același seara versiunea proiectului de lege pentru vinzarea locuințelor trecute în proprietatea statului prin diverse acte normative asigură împroprietărirea locativă cu pre-cădere a fostei nomenclaturi și a oamenilor ei, a acoliților și a slujitorilor ei devotați, care în cursul ultimilor 45 de ani au acaparat prin abuz de putere, favorism și corupție cele mai somptuoase vile și apartamente din București și din alte orașe ale țării. O lege a cărei menire principală trebuia să fie reparația, fie și tardivă, a unor nedreptăți săvârșite în peste patru decenii de regim comunist prin reintegrarea în locuințele lor a fostilor proprietari sau măcar a urmărilor lor, a devenit un instrument nu numai de instăpanire definitivă pe bunurile altora, dar și o sură de imbogățire fabuloasă a același beneficiari. Dacă mai era nevoie de o dovedă că actualul guvern favorizează, în fapt și în drept, pe potențiali politici de ieri, dar și pe cei de azi, instalații după Revoluție în case confortabile, înăuntru, o avem!

Locuințele supuse vinzării și beneficiarii lor

Potrivit art. 1 din proiectul de lege discutat, cada sub incidență acestui act normativ fondul locativ de stat constituie prin naționalizare, exproprietă și alte măsuri legislative de trecere a unor locuințe în proprietatea statului. Este vorba, deci, în primul rînd, de casele trecute în proprietatea statului prin decretul nr. 22/1950 „pentru naționalizarea unor imobile”, dar, și prin alte acte normative ca: decretul nr. 111/1951 privitor la „bunurile fără stăpîn sau abandonate”, decretul nr. 218/1960, completat cu decretul nr. 712/1966 care au declarat priseră orice acțiuni în revendicare formulate de persoane fizice pentru orice folie de bunuri care au intrat în proprietatea statului, a unor organizații cooperatiste sau obștești „fie și fără nici un titlu” (citesc: „chiar luate cu japsă!”), decretul nr. 223/1974 privind confiscarea construcțiilor aparținând persoanelor care, fiind plecate în străinătate, nu s-au mai înăpolit în tură la expirarea vîzelor de sedere în străinătate, ca și instrângerea obligatorie — și la prețuri derizorii — către stat a locuințelor proprietății persoanelor plecate definitiv din țară în mod legal etc.

Cum s-au făcut naționalizarea imobilelor și depozitura subsecvență a fostilor proprietari este astăzi bine cunoscut, dar este bine ca faptele să fie reamintite tinerelor generații care nu le-a trăit „pe viu” pentru că, fie nu există încă, fie nu poate să aibă atunci înțelegerea acestor fapte. Naționalizarea imobilelor nu a fost doar o măsură de „depozitare a burgozilor-moșierimii”, cum s-a preținut, dar și o răfuială politică cu fruntașii și chiar membrii de rînd ai partidelor politice care nu s-au alăturat prompt P.C.R.-ului. Trecerea în patrimoniul

statului a locuințelor s-a însoțit cu expulzarea din case, brutală și imediată, executată adesea doar la cîteva ore, a fostilor proprietari, cu participarea asădui a „organelor de stat” și de stat, flancate de milărie, cînd nu chiar de securitate. În această vastă operătură de evacuare expediativ a fostilor proprietari și de incă-

lare în locul lor, adesea chiar și în folosința bunurilor lor personale, a noilor potențiali politici, s-a ilustrat în epocă un stalinist de tristă memorie, avind funcția de primar general al Capitalei, pe numele său Constantin Doncea. Este vorba de cel mai luxosă vile și apartamente care au intrat în folosință, adesea gratuită, a nomenclaturii care tocmai se forma. Aceste locuințe administrative, în majoritatea lor, de gospodăria de partid, au fost atribuite membrilor nomenclaturi, oamenilor și rudelor lor, activiștilor de partid, cadrelor de conducere din securitate, milărie și procuratură, ministrere, consiliul popolare județene sau orașenești etc. Pensionaire și chiar moartea acestor „profitori locativi” al regimului comunist nu au întrerupt locuințele familiilor lor. Prin prelungirea „legală” de-a lungul timpului, a contractelor de închiriere, soțile, copiii ca și alte rude ale lor și-au păstrat calitatea de chirișă ai acestor locuințe somptuoase, dobindind acum, ca și titularii inițiali ai contractului de locuințe, dreptul să le cumpere (a se vedea art. 1 alin. II). Să mai amintim că printre victimele naționalizărilor s-au numărat nu numai „burgozii-moșierimi” și membrii partidelor politice nealiniate prompt la comunism, dar și funcționari moșnegi, ofițeri deblocati. În fine oamenii care trudiseră o viață întreagă pentru a-și cumpăra o casă în care să se adăpostească la bătrînete. Mai mult, unii proprietari de case au fost naționalizați datorită... unor simple confruntări de nume, situații absurdă care nu au putut fi remediate niciodată de către guvernul pentru că măsurile luate cu ocazia naționalizării nu erau cenzurate de justiție. Cine au fost victimele decretului nr. 111/1951 privind „bunurile fără stăpîn sau abandonate” ori ale decretului nr. 223/1974 și totă lumea: în primul caz, cel fugiti de la domiciliile lor de teamă securității sau a militării ori care s-au mutat în alte localități pentru a putea cîștiga mai lenișios o plină; în cel de-al doilea, disidenții și toți cei care nu au mai putut suporta regimul politic sau economic impus de comuniști.

Nedreptățirea fostilor proprietari în beneficiul actualilor chirișări

Potrivit proiectului de lege elaborat de guvern, proprietari care n-au avut sansa, după naționalizare sau

DORU COSMA

(Continuare în pag. a 10-a)

DOINA CORNEA

POLITICA ȘI MORALA

Intervenție la Școala Superioară de Război. Paris

Gândurile pe care doresc să le exprim se bazează pe simpla observare a cîntă a evenimentelor care balansoară lumea noastră de astăzi și pe întrebările pe care le susțin bunului sămătă trăirile lor politice.

De aproape 46 de ani, lumea, făcută din al doilea război mondial, s-a angajat să păstreze din toate puterile, prin pacte politice și tratate militare, fragilul echilibru internațional de forțe. Procesul toti concețional mel, am simțit în viață cotidiană cît de mare a putut fi prețul acestui echilibru. I-am vîzut de asemenea pe vecinii noștri din Estul Europei plăindu-i, ei, cu singe în 1953, 1956, în 1968, în 1981. Si i-am vîzut, în egală măsură, pe partizanii români care, între 1945-1952 s-au opus, cu arma în mîna, instaurării comunismului și dictaturii a început să mai existe, iar Pactul Nord-Atlantic, în care văzusem sătădată, cu naivitate, singura noastră salve, ne deschide usile Euro-pa, în sfîrșit, va fi una singură.

Mi-șu permite însă să obțin cîndva este deosebit de-a fi cîstigată și vecinul adiacențial intereselor naționale și al națiunilor de stat potrivit să se joace încă suficiente fește. Întărevăr, ce consternare pentru noi, locuitorii al Estului, să constatăm că evenimentele singeroase din China au avut un atât de slab eșec în inițialele oamenilor politici occidentali, ce consternare pentru noi să constatăm, în plină euforie dată de unirea forțelor democratice. Împotriva agresorului iranian, că intrarea tancurilor sovietice în Vilnius, în ianuarie 1991, a provocat, în ultimă instanță, mult mai puțină empatie decît intrarea acelorași tancuri în Praga, în urmă cu 23 de ani. Ce durează pentru noi, români, să vedem, cu doar două luni în urmă, Consiliul Europei trimisindu-si unul dintre cei mai înalți reprezentanți să decoreze „pentru progresele realizate în materie de respectare a drepturilor omului”, pe chiar cel ce au asumăt, în lumeni treceut, mii de minori asupra copiilor nostri. Cum ne-am putea explica, de asemenea, etanul redus pe care îl arăta astăzi europaenii în mutația cauzelor, justă în ochii noștri, a lăriilor din Imperiul sovietic ce și

revendică unul dintre cele mai esențiale drepturi ale popoarelor — dreptul la autodeterminare? Europa este oare, fără ca îmăcar să și dea seamă, pe cale de a-și trăda încă o dată frații?

Politica oportunităților — deoarece aceasta este, în final, principiul care, frecvent, pare să domine deciziile statale — n-are cum să asigure, cu adevărat și pe termen lung, nici pacea, nici securitatea. Abia în rîsa în care, fără prejudecăți, fără a acorda prioritate interesele economice la detrimentul drepturilor esențiale ale omului.

Iul și ale popoarelor, puternicii acestor lumi vor accepta să se îngrijescă, în jurul unei mese a negocierilor, de adevăratele cause ale conflictelor, ce ne amenință — abia atunci popoarele vor putea să aibă speranță și siguranță în viitorul.

Cauzele profunde ale tuturor conflictelor sunt totodată aceleași: nedreptatea și ascunderea adevărului. Dacă nu se găsește scama de această, nu se poate obține — și adevărul, cu dibucă și ușoari pentru deveniri — decît amintirea conflictului ce amenință să izbucnească. Nedreptatea înăbușează în schimbă, iar explozia lanțată nu este decât cîndva mai periculoasă.

Nedreptatea la scară poporului și națiunilor nu este un lucru abstract, deoarece ea provoacă dispariția unor culturi, a unei limbi, a unei specificități spirituale de niciolocuit. Acestea sunt bunuri ce aparțin întregii umanități și să nu le pierdă, să nu le apărăm mai mult decît protejăm interesele economice ale momentului însemnat și te săracesci pe tine înțele și să ne săracim pe noi toți.

In fața dorinței de independență a atitor popoare din Estul Europei, se invoca astăzi, pentru a justifica anemica ci sprijinire, pericolul naționalismelor, balcanizarea Europei, spectrul Sarajevo-ului. Si mă întreb în ce măsură popoarele balțice, ucrainieni, georgieni sau români din Basarabia (numita Moldova Sovietică) sunt mai naționali decât francezii, englezii și germanii care, cu toții, vor să trăiască în propria țară și să-și administreze propriile probleme?

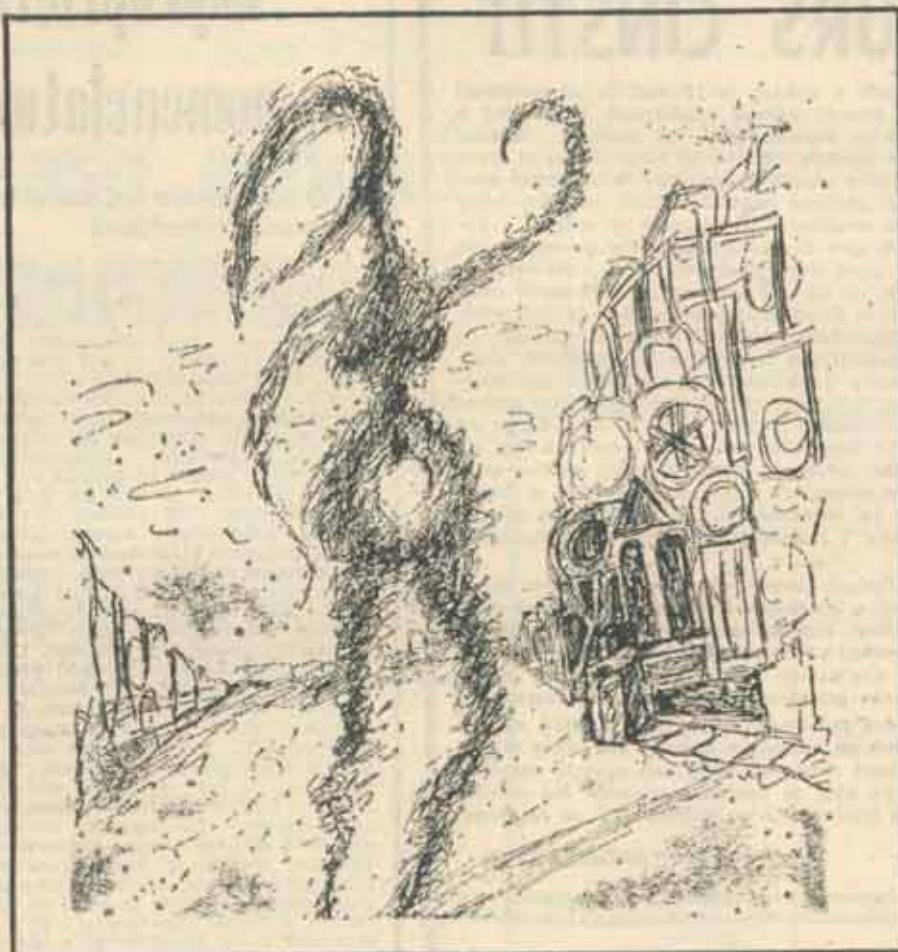
Dispariția acestor popoare ar constitui o丧亡 spirituală și culturală irreparabilă.

Degradarea spirituală a populației în țări precum România sau Albania, din pricina terorii sistemelor totalitare care, pentru a se menține, nu au sănătatea modalitatea de a pierde pentru toți. Să acordă ajutor unor asociații regimurilor, să ignore realitatea ce lese tot mai mult la lumina zilei ar însemna să răspundă nedreptății cu moartea, ar însemna să contrarieze interesele primordiale ale popoarelor, ceea ce face spirituală și culturală, într-un cuvînt — să contrarieze omenețea. Pe de altă parte, trebuie să salut Revoluția 888 a Națiunilor Unite adoptată la propuneră Franței în privința kurzilor.

In concluzie, principiul „neamestecențul” trebuie să se oprească acolo unde trebuie să înceapă dateia umana de ajutorare. Altfel spus, politica ar trebui să fie subordonată moraliei. Este singurul mijloc de-a pune capăt „răboaicelor reci”.

10 - 11 aprilie 1991

Traducere de NICOLAE BALTA

LEGISLAȚIA, CA TEST AL DEMOCRAȚIEI

(Urmare din pag. 9)

confiscare, să rămînă în locuințele lor, fie și parțial, nu mai pot reîntră niciodată în casele lor, trăindu-se în mijlocul uneasă cu o „despăgușire” (nu ce „despăgușire” vom vedea mai la vale). Este cauză mai ales al proprietăților expulzați din locuințe în beneficiul „burgherelui roșii” și al preaplecătorilor ei slugi. Asadar după ce cînd de deconilă, proprietarii și moștenitorii lor (cel mai adesea copiii lor) au locuit în condiții mai multe decît procure și „la comun” pînă în urmă în locuințele cele mai confortabile să se poată lăsa potențial regimului comunist, proprietarii se vad, practic, „expropriati” și două oară de locuințele lor, interzicindu-lă să accesul în ele. Si toata aceasta cu scopul evident de a nu „dialoga”, mai presus de toate, din palatela, vîlsei și apartamentele lor toxoase, „burgheria roșie” de levi, temelnic „discursată” cu puterea neo-comunistă de azi. Numai un orb nu poate vedea tensiunea strinsă de interese care leagă pe fostii de actualii potențiali politici nu răzoari uni și același, ca din urmă astăzi doar cu o treaptă, două ori sus decît în trecut pe scară locurilor politice și sociale.

● Păcăleala „despăgușirii” proprietarilor

Potrivit art. 2 alin. 1 lit. b din proiectul de lege discutat, proprietarii care, nelocuindu-se în prezent, nici măcar parțial, în locuințele foste proprietățea lor (adică cei mai mulți) nu pot pretinde să li se restituie locuința în natură. El au doar „dreptul” să primească în achiziție „contravaloarea” unei dintre locuințele pe care le-au avut. Această contravaloare se calculează, în conformitate cu art. 9 alin. 1 în condiții decretului lege nr. 81/1990 „potrivit normelor tehnice aprobate de guvern”. Altfel spus, proprietarii nu beneficiază de un preț (despăgușire) egal cu valoarea de cînduia și locuinței, adică de o despăgușire integrală, cum ar fi fost normal și așa cum se procedeză, de pildă, astăzi de entre toate instanțele judecătorești sesizate cu acțiuni avînd ca obiect, partajele succesorale sau de bunuri și mănu într-o faza rotii, și ca pe timpul lui Ceaușescu, de o sumă cu un plafon maxim prestabilit și în cînduia sau „năindesat” după cursul ascendent al inflației galopante actuale.

Improprietărirea locativă a nomenclaturii și acolîilor ei

Altfel spus, după ce li s-a aplicat prima sanctiune, expulzarea din propria casă, proprietarii sunt „sancționați” și două oară ca urmare a primei sancțiuni, prin acordarea unei sume de cînduia, cu care nu-și pot cumpăra nu numai o casă comparabile cu aceea de care au fost depozitați, dacă, practic, nici un fel de casă într-un viitor prevedibil. Si astăzi se cheamă în limbajul guvernului și al F.S.N.-ului, a cărui „emanăție” este, ca și în concepția parlamentară, care, probabil, se va grăbi să voteze acest proiect de lege, „copuneră în drepturi” a fostilor proprietari ai locuințelor!

● Propuneră de lege ferenda

Oponenții actualei guvernații neo-comuniste au fost învinuiti, frecvent că se marginesc doar să critice acțiunile guvernanților fără să facă „propuneră constructive”. Ei bine, iată cîndeva propuneră legislative concrete menite să remedieze măcar parțial nedreptările flagante semnalate mai sus. Aceste propuneră au un precedent în legea ceho-slovacă a restituiri proprietăților imobiliare către fostii proprietari, lege deosebită care a dat unele amănunte semnificative: ziarul „România liberă” din 20 aprilie a.c. Obiectivul principal al legii noastre privind locuințele devenite proprietate de stat pe diverse căi trebuie să fie restituirea în natură a imobilelor către fostii proprietari ori către moștenitorii lor potrivit principiului: *spoliatis ante omnia restituendis*. Pentru ca măsură să nu lezeze excesiv interesele chiriașilor, cercul moștenitorilor beneficiari ai acestor măsuri ar putea fi limitat la descendenții și ascendenții în linia directă ai proprietăților. În acest caz nu este echitabil ca filii și fiicele proprietăților depozitați prin măsuri legislative nedrepte să fie doar „despăgușiti” cu sume foarte insuficiente pentru a-și putea cumpăra alte locuințe și astăzi numai pentru a asigura „hiștele” uneoră ch-

rișare care nu careori au fost fie autorizați acelor măsuri legislative, fie autorizați sau instigați să amâne buletinul de cînduia. În principiu, la nomenclaturi și la slujitorii lor. Tot în scopul de atenuare, pentru chiriași, „scutul” incetării contractului de locuință și a le asigura o altă locuință, proprietarii beneficiari ai restituiri locuințelor ar putea fi obligați să predea chiriașilor actuala lor locuință ori altă locuință (dacă nu dispun de locuințe inchiriate) înăuntru unui termen rezonabil, stipulat în favoarea chiriașilor, după care proprietarii să își deschidă calea evacuării chiriașilor pe calea justiției. Reamintim că și sub regimul opresiv al lui Ceaușescu încă din 1968, mai înainte în baza legii nr. 10/1968 (art. 53) iar apoi în temeiul legii nr. 5/1973 (art. 60), în vigoare și azi, proprietarul avea dreptul să colecteze în folosință locuința proprietății personale printre un schimb obligatoriu de locuință cu chiriașul căruia trebuie să-și asigure însă și locuință correspunzătoare. Dacă fostii proprietari ai locuințelor sau moștenitorilor lor nu îl să-și restituie în natură imobilele, ei nu numai că nu ar mai fi în măsură să-și cumpăre altă locuință cu despăgușirea incasată (cele mai multe și mai bune locuințe se vinde astăzi, total sau parțial, pe valută!), dar să-și ajungă în situație sădătă nedreptății ca actualii chiriași, în ipoteză că nu ar mai avea nevoie de locuințele detinute sau că ar găsi preferabilă, din diferite motive, vînzarea lor, să înstrânească, și, astăzi locuințe, care nu le-au apartinut niciodată, cu sume non-rareori fabuloase în lei, dar mai ales în dolari.

În subsidiar, în ipoteză în care proprietarii de locuințe nu li să-și recunoască dreptul de a-și redobîndi în natură imobilele, prețul locuințelor ar trebui stabilit prin convenție dintre proprietari și chiriași interesați, iar în cînduia de acordareă interesați, în cînduia justiției. În această din urmă situație despăgușirea ar trebui să fie

egală cu prețul de circulație al locuinței, stabilit pe bază de expertiza tehnică de către instanța judecătorească sesizată de proprietarul interesat. În nici un caz nu ar fi echitabil să i se impună proprietăților a despăgușire care să nu reproxime ecuivalență bananei integrale al locuinței atribuite în proprietate chiriașului. Dacă să-și procede în felul prevăzut în proiectul de lege al guvernului să-și ajunge la imboldătirea fără justă cauză a chiriașului în dauna proprietarului. În plus, îndărătul unui număr favorabil chiriașilor din acest proiect, se pot ghici și anumite calculuri electorale ale F.S.N.-ului, grijuindu să nu nemultumescă excesiv, în preajma unor alegeri așteptate îndeosebit, categoria de alegători a chiriașilor, desigur mai numerosă decît aceea a fostilor proprietari de imobile.

Inconfesibil, legea privind restituirea locuințelor către fostii proprietari va nemulțumi și uneori chiriașii nedreptății numeroase categorii de cetățeni, fie chiriași, fie proprietari, ca orice lege care conferă drepturi victimelor unor spilleri în dauna beneficiarilor acelor spilleri. Nu este mal putin adeverat că un stat de drept nu poate tolera la neînsurșuit efectele unor lege legislative sau ale unor sumăvîncări pe care este în măsură să le curme, și să tardiv (după aproape o jumătate de secol). Fără, soluție propuse de noi nu sunt singurele posibile și nici neapărat cele mai bune. Orice altă propunere, mai deosebită și mai practică sunt bine venite. Dar votarea de către parlament a proiectului de lege discutat, în forma sa actuală, ar nedreptății a două oară, și de astădată în mod ireversibil, a vastă categorie de victime ale regimului comunist, dovedind, dacă mal era necesar, că actualii guvernații și reprezentanții F.S.N.-ului în parlament sunt apărătorii vechilor structuri — și abuzuri — comuniste. Si astfel se va adăvări, odată în plus, că dacă „virușele” burgherelui roșii au pierdut partea pulberei politice, ele păstrează, ba chiar acapăiază, noi și puternice poziții economice, care în viitorul stat de tip liberal vor avea și a consideraabilitate, chiar dacă indirectă, pondere politică. Păstrarea în proprietate a cînduia burgherelui și celor mai valorosi fond locativ al ţării, ușor de transformat în nevoie, în valută forte, reprezintă un alt pericol potential pentru democratizarea în profunzime și lăsat.

LEGISLAȚIA, CA TEST AL DEMOCRAȚIEI

UNDE-ȘI CUMPĂRĂ
ZEIȚA CÎNTARUL ?

Motto: „Ambiția nemărturisită și oricărui legislator este să promulge legi scrise, cu prestigiu de legendă și cu eficacitate de legi nescrise”

LUCIAN BLAGA

• Oameni vechi pe posturi noi

Câțiva și mulți mea privesc condamnatul, acuzat de ceea ce în vremea lui Seneca nu se ierta niciodată: crima. Dar, stupoare, în piață își face apariția chiar victimă, morțul în carne și casă. Pretorul Piso cere lămuriri, după care pronunță o triplă condamnare la moarte: centurionul însărcinat cu execuțarea pedepsei, pentru că n-a dus-o la bun sfîrșit, prezumтивul criminal, pentru că există deoarece o sentință capitală asupra lui; și victimă – ca fiind cauza morții a doi oameni nevinovați, în timp ce pronunță verdictul. Piso a exclamat: „Fiat justitia, pereat mundus.” (Să se facă dreptate de-ar fi să piară lumea).

Mă întreb cum ar proceda Piso dacă ar trăi în zilele noastre și ar trebui să pronunțe o sentință asupra întregului spart juridic și a procuraturii. Pentru o mai mare certitudine, să împlinim actul de dreptate și pentru înțăturarea uncarui dubiu, ar da probabil o rezoluție asemănătoare. Dar cum acest eveniment s-ar petrece în România anului 1991, printre români îertători, înzestrăți mai mult ca afecte decât cu răjiune, ar urma probabil o revoluție populară. În care însuși Piso ar fi pus la zid. Români noștri ar spune: nu putem judeca toată justiția în bloc, pentru că nu loji s-au făcut vinovați de crimă punindu-se în slujba mașinarii comuniste, nu suntem adeptați vinovaților de vrăjitoare. Mai mult ca sigur că nășa aș spune și eu. Din considerente umanitare. Așa spune și actuala putere. Din cu totul alte considerente.

Inenumărările lor declarării oficiale, ministrul justiției și procurorul-șef au declarat că 90% dintre membrii acestor instituții au fost schimbăți. Dar Eminescu spunea: „Dacă vrei să fabrici ceva, trebuie să recurgi la statistică”. Realitatea este că s-a operat numai o rotire de cadre. Așa se face că vicepreședintii de la judecătoriile de sector au ajuns acum președinți pe la alte judecători sau judecători la Curtea Supremă. Fostul președinte Ionescu de la Judecătoria sectorului I (Judecătoria nomenclaturii și locul unde s-au întocmit dosarele multor disidenți, printre care și el d-lui Băican) este acum judecător la Curtea Supremă, președintele de la judecătoria sectorului 6, d-l. Caramihai a fost mutat la sectorul 5, iar d-l. Marin Popa, vicepreședinte la Tribunalul Municipiului București pînă la revoluție, este acum președinte la același tribunal.

De ce era absolut necesar ca o serie de judecători și procurori, care au deținut funcții de răspundere, să fie înălțăriți definitiv? În primul rînd, pentru că judecătorii (chiar și cel inferior) erau numiți direct de către ministrul justiției, care să nu uită că în ultima perioadă de „glorie” a fost Maria Bobu, iar de la vicepreședintii în sus trebuia și avizul primului secretar de partid (și, probabil, unul tacit al Securității). De ce aceasta prevădeea în numirea unor oameni în posturile? Pentru că dosarele penale cu „probleme” (care multe mascau aspecte politice) erau încredințate lor, pentru că aici se făceau toate intervențiile pentru obținerea unei anumite sentințe, pentru că, odată intrat în acest cerc al crimei, erau incătușați pe veci. Dar mai mult decât atât, orice achitare trebuia să obțină avizul șefului instanței respective sau al Tribunalului Municipiului, deci ai susținătorilor regimului. În schimb, condamnările se puteau da fără nici un aviz.

• Teama de trecutul patet

Procurorii, la rîndul lor, erau într-o situație aproape similară, adică nu și puteau permite ca într-un dosar „fierbinte” să nu obțină condamnarea. De multe ori exista o înțelegere între procuror și judecător, „să avem grija de dosarul asta”. Este adevărat că ar fi posibil prea mult să le cerem acestor oameni vinovații pînă și de încălcarea Constituției ceaușiste din '65, care prevedea foarte clar că: „judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”, o altă de mare tare morală încit să se recunoască public faptul că au fost unelele unor nedreptăți și crime, dar măcar minima decentă de a refuza niște posturi, chiar dacă ele le sănătorească, astăzi le putem cere. Am fost niște naïvi. Ce să ne mai mirăm atunci că, având o constanță astăzi de încercată, în procesele care sănătorească, sănătatea publică pe care o au, să se reproșeze trecutul (cum de altfel s-a întâmplat cu Nitoliu, căruia „militantii” de la România Mare i-au publicat o hotărîre de condamnare din '70 a unui disident).

Un lucru devine evident, că o serie de judecători și procurori nu mai au calitatea morală de a profesa și că, oricătre legi să arătă, vom rămâne în aceeași etapă a mușamalizării adevăratului. Chiar și principiul inamovibilității introdus în Tezele Constituției va deveni o sable cu două săsuri, dacă pînă la promulgarea lui nu vor fi înălțăriți toți oamenii compromiși. În caz contrar, inamovibilitatea îl va fixa definitiv pe posturi tocmai pe aceștia.

• Constituția – lăsată la voia înțăturării

Deocamdată ne găsim însă în etapa elaborării vîtoarei Constituții care ar trebui să fie fundamentele statului de drept în care aspirăm. Iar un stat de drept nu poate exista fără principiul separării puterilor în stat. Să fie vorba doar de o „scăpare” faptul că el nu apare în actualele teze? Sau puterea nu mai dorește cu adevărat un stat de drept, așa cum parează că dorește pe vremea Legii electorale, unde principiul apărării formulat în mod expres în capitolul 2. Există două modalități de elaborare a unei Constituții: amânările, care cuprind toate prevederile care ar trebui altfel să se dea ulterior prin legi ordinare, și general, care cuprind numai principiile de bază, urmînd ca mai apoi să fie adoptate în Parlament o serie de legi care să detalieze aceste principii. La noi s-a preferat formula generală, lucru ce reiese din numeroasele articole care se încheie cu „conform legii”. Nu ar fi nimic rău în asta, există numeroase Constituții de acest tip (chiar și cea din '23), dacă țara noastră ar avea tradiția democratică necesară ca acest lucru să nu devină un pericol, un mijloc pentru putere de a emite ulterior legi care ar putea denota sensul Constituției. Ce vreau să spun? Constituția trebuie votată cu 2/3 din numărul membrilor și este relativ greu de obținut acest procent chiar și în condițiile majorității feseniște de 67%, dar o lege organică se adoptă cu majoritate simplă (jumătate plus unu), ceea ce schimbă cu totul datele problemei. Deci tot ce este lăsat acum la voia înțăturării în Constituție va putea fi tras spre o anumită linie politică mai tîrziu.

• La France, notre amour

Nu mă voi lansa în analiza tuturor tezelor Constituției (desi acest lucru ar fi necesar), ci numai în discutarea celor care stipulează atribuțiile puterii judecătoresc. În acest sens, Consiliul Constituțional joacă un rol important, deoarece el are funcția primordială de a verifica constitutionalitatea legilor. Deci, firesc era ca el să fie același din magistrat. Din nefericire însă (conform titlului IV, art. 1), „Consiliul Constituțional se compune din 9 membri desemnați pentru un mandat de 9 ani, care nu pot fi reînnoiți. Trei membri sunt numiți de Adunarea Deputaților, trei de Senat și trei de Președinte”. Nicăieri nu este prevăzut ca el să fie magistrat în sensul strict al cuvîntului sau conduce de către magistrat. Chiar și titulația de „Consiliu” nu conduce la ideea puterii judecătoresc. În Spania și Portugalia, el se numește „Tribunal Constituțional”. În Germania, „Tribunal Constitutional Federal”, iar în S.U.A., rolul lui este suplinit de Tribunalul Suprem. Singura excepție este Franța, unde altă titulatura, cît și compoziția, sunt identice cu cele de la noi. Se pare că nu dorim să devină „francofonă” numai sub aspect cultural, ci și constitutional. Să nu uităm însă un lucru, că Franța este republică prezențială și, deci, acordă drepturi largite Președintelui, iar Constituția franceză votată în timpul lui De Gaulle a fost elaborată de guvern și nu de parlament, fiind adoptată prin referendum. Generalul De Gaulle declară în 1964 într-o conferință de presă, deci la 8 ani după adoptarea Constituției: „Trebuie să fie bine înțeleasă că autoritatea indivizibilă a statului este încredințată Președintelui de către poporul care l-a ales, că nu există autoritate ministerială, civilă, militară și juridică care să nu fie conferită și să nu fie exercitată de către el”. De ce tocmai modelul francezesc, după ce ani de zile l-am adoptat pe cel rusesc (în procuratură)? Oare nu cumva puterea actuală se inspiră numai de unde îl convine?

• Misteriosele atribuții

Problema cu adevărat importantă este cea a atribuțiilor acestui Consiliu, atribuții ce într-un studiu atent seamănă cu funia legată de gâtul sinucigașului. În primul rînd, Consiliul se pronunță „din oficiu și obligatoriu” asupra legalității legilor organice înainte de promulgarea lor, dar cu totul original și de neînțeles se mai pronunță și deține și după promulgare. În alte țări, cu excepția Ierusalimului, și Franță, Consiliul se pronunță numai după promulgarea legilor, în sesizarea simplului cetățean. Dar nici chiar în Franță Consiliul nu se pronunță de două ori, ci numai „înainte de a fi puse în aplicare (legele), trebuie susținute de Consiliul Constituțional” (conform Cap. II, art. 61). În Constituția noastră din '23, funcția de verificare a constitutionalității li revenea Curții de Casare în secțiuni speciale (deci puterii judecătoresc) care se pronunță numai asupra „cauzelor judecăților”, fără a anula legă. Aparent această dublă verificare ar putea părea de bun augur, numai că astfel există posibilitatea blocării legilor în Parlament.

Dar Consiliul mai are o serie de alte atribuții, care pînă și unu lezenist de profesie îl sănătorească. El verifică organizarea și respectarea referendumului, confirmă rezultatele, se pronunță asupra elegierii deputaților și senatorilor în caz de contestație, hotărîște asupra nonconstitutionalității unui partid. Dar, mai presus de toate, are o atribuție de o importanță majoră pentru noi și care în mod suspect nu apare în capitolul IV, titlu IV, teza 6 unde îl ar fi fost locul, alături de celelalte atribuții (probabil pentru a nu bate prea tare la ochii, ci în cu totul altă parte). Ce se spune aici? Că „Parlamentul poate suspenda din funcție Președintele numai cu avizul Consiliului Constituțional, în cazul săvîrșirii unor fapte grave” (care sunt acestea, nu se precizează). Dar procedura nu este deloc simplă și îngerul Consiliului în treburile Parlamentului și ale puterii judecătoresc nu se rezumă numai la asta. Parlamentul și

Senatul propun suspendarea cu 1/3 din voturi, după care trebuie să obțină avizul Consiliului, se votează din nou și. În cazul în care se obține decizia de suspendare, se ține un referendum, organizat, ghică de cine; tot de faimosul Consiliu. De abia după aceea se trece la demitere (titlu IV, teza 5, litera f), iar „persoana” acuzată de abateri grave se retrage în instanță la vatră. Cum se procedează în alte țări, e drept nu așa de originală ca noi și care n-au avut „beneficiul” eduardului unui singur personaj vreme de 25 de ani? În Statele Unite, de exemplu, Președintele poate fi judecat de Senat care este președintele de președintele Curții Supreme (cap. I, paragraful 3, art. 6). „Sanctiunea nu va merge dincolo de pierderea funcției și de interdicția de a defini în S.U.A. vreo funcție implicând profit, onoare sau încredere”. Mai mult decât atât, partea declarată vinovată de către Senat va putea fi totuși „urmărită în justiție și pedepsită conform legii”. Deci, după ce Președintele este demis din funcție, devine simplu cetățean și suportă nagonii legii. În Franță, al cărei model se pare că îl urmări numai cind ne convine, Președintele este judecat de înalta Curte de Justiție.

• A patra putere în stat?

Unul dintre drepturile fundamentale ale cetățeanului este de a fi protejat în justiție împotriva legilor neconstituționale, deci în mod normal ar trebui să-i se faciliteze toate căile pentru aceasta. În Spania cu tradiție democratică chiar așa și este. În Spania, cetățeanul poate face recurs individual la protecție în fața Tribunalului Constituțional” (art. 53, cap. IV). La noi, sesizarea se face numai de către Președinte (care nu văd ce interes ar avea să conteste legile care s-au promulgat cu acordul lui), de președintii fiecăreia dintre Camere (aceeași situație), de guvern (care propune legile) sau de un număr de 50 de deputați sau 25 de senatori. Deci ce-i rămîne de făcut cetățeanului, plin, nu-i să, de drepturi, dacă în cazul unui proces, să zicem, se lovește de o lege neconstituțională? Să înceapă o adevărată campanie de strîngere a senatorilor și deputaților, căci la celății nu poate ajunge nici cu gîndul.

În concluzie, evită să te atribuți, multe în favoarea puterii, compoziția pe care o stăti, fiind aleș pe 9 ani și putind fi sesizat numai așa cum am văzut, acest Consiliu se transformă într-un factor de stabilitate și actualiei puteri, într-o modalitate de a conserva puterea în mîinile culve. Riscă să devină a patra putere în stat!

• De aproape boș cu șîr, de departe trandafir

În ceea ce privește Consiliul Superior al Magistraturii aici lucrurile stau și mai rău, fiind evidentă dorința de a-l transforma într-un organism politic. El este compus „din magistrați, deputați și senatori numiți în condițiile legii” (care lege?).

Ce caută în organismul superior al puterii judecătoresc membri activi în puterea legislativă? De fapt putem vorbi despre o dublă ingerință, deoarece Consiliul Superior al Magistraturii este președintele de un ministru (care nu se precizează nicăieri ca trebuie să fie magistrat). Si chiar dacă este, mai presus de aceasta îndeplinește funcția de ministru. Este un caz foarte precedent, atât din punct de vedere al conducerii cît și al compoziției. În Spania acest Consiliu este președintele de președintele Tribunalului și este format din 20 de membri numiți (nu propuși) de rege pe termen de 5 ani, aleși dintre magistrați și judecători” (art. 122, pct. 3). În Portugalia, Consiliul Superior al Magistraturii este „președintele Consiliului Suprem și este format din 2 membri desemnați de Președinte (unul dintre ei fiind magistrat), 7 aleși de Adunarea Deputaților (nu din rîndul ei) și 7 judecători aleși de egali îlor” (art. 220).

Discutam în început despre judecători și despre molivele temeinice care cer înălțarea unor dintre ei. Este foarte important cum se vor face numările de acum înainte și pe ce criterii. În Constituția din '23 se prevedea că judecătorii vor fi promovați numai prin concurs, în tezele noastre de Constituție nu se susține nici o vorbulă despre așa ceva. Probabil că se intenționează să fie recruteți tot prin pîle, opțiuni politice sau mai stiu eu ce alte criterii. Nu putem crede altceva din moment ce acest „aparență amănunt” este total omis și așa-său desfășură lucrurile în ultimii 20 de ani. Din acest punct de vedere, tradiție există, slavă Domnului! Să mai vedem un exemplu, în Portugalia „recrutarea judecătorilor din instanță a 2-a se face prevalind criteriul meritului, prin concurs, pe bază de curriculum vitæ, dintre judecătorii din prima instanță” (art. 271, pct. 3).

• O să pentru doi călăreți

Asupra Ministerului Public (Procuratura) nu voi insista pentru că problema a fost deja dezbatută pe larg în presă și dintr-un punct de vedere lucrurile s-au lămurit întrucâtiva. Problema care cred eu că mai trebuie analizată este cea a anchetei, făcută în fața de cercetare penală de Milizia și în fața de anchete de Procuratură. Pînă în momentul venirii comunităților, Milizia era subordonată Procuraturi, dar lucrurile au mers din rîu înspre mai rău, ajungindu-se ca în perioada ceaușistă Milizia să călărească Procuratura, băgindu-și nasul în toate dosarele. La ore actuale ea este subordonată Ministerului de Interni (își împlinește astăzi), iar Procuratura exercită numai o „supraveghere”. În perioada interbelică, ca și în Franță (la care ne tot reportăm), ancheta este făcută de judecătorul de instrucție, deci de un organ aparținând puterii judecătoresc, procurorul revenindu-i numai sarcina de susținere a probelor în fața instanței.

Dincolo de tot ceea ce am discutat pînă acum, dincolo de bunele sau relele intenții, legile și Constituția nu pot funcționa pînă ce nu se consolidează acel climat democratic care să fie baza lor. În democrație nu va exista atîta vreme cît ea încă se bazează pe oameni compromiși, lipsiți de verticalitate morală și care, poate în poftă voilei lor (deși eu nu cred în această scuză), au făcut rău seminților. „Societatea în care garanția drepturilor nu este asigurată, nici separația puterilor determinată, nu are Constituție” (Declarația Drepturilor Omului, 1791, art. 16, Franță).

ANDREEA PORA

(Notele din paranteze și sublinierile aparțin autorului)

ÎN LOC DE CRONICA PARLAMENTARA

Luna trecută (6 mai) la Cameră partecea cea mai mare a ședinței a fost confiscată de impresiile provocate de conferința de la Eger. În același timp, la Senat, se discuta proiectul Legii privind siguranța națională a României. Între cele două lucruri nu există, bineînțeles, nici o legătură. Atât doar că văzind cum ungurii discută despre viitorul Transilvaniei, nația întreagă și parlamentarii deopotrivă se vor convinge, în fine, că integritatea teritorială a statului este în pericol, iar în ceea ce-i privește pe senatori și deputați, aceștia vor gândi că o fericită coincidență a făcut ca legea cu pricina să apară pe primul loc al ordinii de zi și o vor vota cu toată graba și entuziasmul, încredințați că în momentele dificile siguranța/securitatea trebuie întărită, iar patriotismul – reglementat. Dar nu e abuziv să insinuăm caracterul intențional al unei simple întâmplări? Domnul senator Gelu Voican n-a provocat, desigur, conferința de la Eger, dar a provocat, în schimb, transmiterea ei la televiziune. Dar de ce tocmai atunci cind ieșise de mult din ceea ce, în presă,

se numește actualitate?

Poate pentru că cei care dau tonul șiu că cenzura rațiunii poate cădea sub presiunea unei emoții puternice.

În Adunarea Deputaților, U.D.M.R. a fost (deși într-o manieră indirectă) sistematic culpabilizată, căci de la Eger s-a ajuns la E.M.K.E. (Asociația Culturală a Maghiarilor din Transilvania), care, după d-l Ioan Gavra, și-ar propune, nici mai mult nici mai puțin

mai multă violență și intoleranță, pentru care discursul parlamentar e neîncăpător. Nu ne îndoim că d-l Gavra (P.U.N.R.) și d-l Cornel Nica (P.S.D.R.) – care a invocat revista România Mare ca pe un model de urmat – erau sinceri. Nu ne îndoim că există iridentism maghiar. Dar în politică sinceritatea umorilor este malignă.

Dacă zece voci s-au întrecut să croiască strîmb problema Transilvaniei (și în afara ordinii de zi), una singură (și fără ecou) a reluat – cu

valoare de 5,4 miliarde dolari și un import de 7,0 miliarde dolari, ceea ce conduce la un sold defavorabil al balanței comerciale de 1,6 miliarde dolari, ce urmează să fie acoperit prin credite externe. În aceste condiții, Guvernul cere Parlamentului aprobarea de a contracta credite financiare în limita sumei de 2 miliarde dolari. Primul înscris la cuvînt a fost d-l Vrăjan Vosganian (U.A.R.): „Noi am putea aproba aici credite după credite, dar problema este dacă ele pot sprijini cu adevărat economia națională. Căci dacă economia nu va fi modernizată, ea se va transforma într-un adevărat malaxor de credite. În loc să facă noi și noi împrumuturi, guvernul român ar face mai bine să contacteze pe sovietici pentru returnarea tezaurului României, plecat în timpul primului război mondial”. Poate vor fi reținut și marii predicatori ai patriotismului, această idee, care doar ea ar putea să ofere politicii lor o reală consistență. Dar vorbele sunt volatile și de abia atunci alunci cind se va supune la vot ratificarea tratatului cu Uniunea Sovietică se va vedea adevărată față a gălăgioșilor patriarzi.

HORATIU PEPINE

S-au pornit umorile

deci maghiarizarea românilor din Transilvania, după tradiția asociației veacului trecut.

Am afirmat odată, descurajat de lipsa de luciditate a electoratului român, că actualul Parlament reprezintă de fapt adevărata față a societății noastre, care se trezește cu greu din hipnoza comunismului și a naționalismului ceaușist. A fost o mare greșeală. În Parlament există mult

îndrăzneală – chestiunea litigilor cu Uniunea Sovietică. Într-un mod greu previzibil, căci discuțiile intraseră în cimpul arid al economicului, Domnul Mugur Isărescu, guvernatorul Băncii Naționale, se întărișase deputaților cu o misiune, care trădează situația disperată în care se află economia românească după un an și ceva de „libertate”. Programul economic pe anul 1991 a planificat un export în

IN MEMORIAM VICTOR BRAUNER ORACOLE OCULARE

„Încep cu o linie, fără să știu încotro mă îndrept. Îmi urmez mina, înțeleg treptat ce vreau să fac și, de la un anumit moment, desenul însuși dictează intenției mele.”

VICTOR BRAUNER

Pentru mișcarea suprarealistă, 1966 a fost un an negru. Atunci au trecut în neființă André Breton, Victor Brauner, Hans Arp, Alberto Giacometti. Peste puțin timp, le-au urmat René Magritte (1967) și Marcel Duchamp (1968). Golul creat prin dispariția lor a pus în cumpănă întreaga mișcare. Membrii ei au decis în unanimitate „continuarea luptei”, dar – chiar dacă arta suprarealistă va supraviețui – mișcarea propriu-zisă va părăsi prim-planul vieții literar-artistice.

Acum, în 1991, se împlineste un sfert de veac de la moartea pictorului și graficianului Victor Brauner (născut la Piatra Neamț, în 1903) și o reverență peste timp i se cuvine cu prisosință. Nu atât datorită „rotunjimii” perioadei comemorative, ci mai ales datorită statutului de cvasi-anonimat care i-a fost hărăzit în România ultimelor patru decenii. Importante monografii și albume i-au fost dedicate la Paris, Amsterdam, New York și auroa, nu și la București. Și nu este numai cazul său, ci și al altor plasticieni avant-gardisti născuți în România. Spre deosebire de editorii și criticii literari, care au reușit – cît s-a putut în aceste decenii – să pună în valoare avangarda literară românească, editorii și criticii de artă au neglijat, în bună măsură, sectorul plastic al avangardei românești interbelice.

La vîrstă de 35 de ani, V. Brauner a suferit un accident, pe cît de stupid, pe atît de tragic. Un accident pe care pictorul l-a prevăzut și care i-a

marcat existența și opera, înainte chiar de producerea sa. Iată cum s-au petrecut lucrurile. La 27 august 1938, la Paris, în cursul unei întîlniri între pictori, spiritele s-au încins, declanșându-se o ceartă violentă. Un pahar aruncat de pictorul spaniol Oscar Dominguez spre pictorul portughez Esteban Francés l-a lovit în față pe Brauner, care trecea inocent printre ei. Cioburile l-au rănit grav ochiul drept, care nu a mai putut fi salvat. Această teribilă traumă fizică și psihică și-a pus amprenta pe opera ulterioară, dar și – paradoxal – pe cea anteroară accidentului. Personaje (cîteodată el însuși) avînd un ochi scos, rănit sau străpuns de obiecte tranșante (de exemplu, o sabie purtînd litera „D”) apar în prim-planul unor picturi și desene semnate de Brauner în perioada 1930-1937. Prin aceste oracole oculare, cunoscute de regulă de critici, există o mărturie inedită a premoniției artistului. Este vorba de o întâmplare din 1930, pe care Brauner i-a relatat-o în 1939, la Paris, bunului său prieten Gellu Naum, iar acesta mi-a povestit-o mie, acum cîțiva ani. Redau relatarea, aşa cum am auzit-o, sperînd ca domnul Naum să nu fie afectat de această (posibilă) indiscreție.

În acea perioadă (1939-1940), V. Brauner, Gellu Naum și André Breton pregăteau la Paris editarea celui de al 13-lea număr al celebrei reviste suprarealiste *Minotaure*; un număr tematic, dedicat în întregime „demonicității obiectului” (revista nu a mai apărut, din cauza declanșării războiului). Atunci, la circa un an după accident, pictorul l-a povestit lui Gellu Naum despre sosirea sa la Paris, în 1930. Ca mulți alți tineri plasticieni veniți din România, Brauner s-a dus la Constantin Brâncuși, întrebîndu-l dacă

nu poate lucra pe lîngă el, în atelier. „Stii să faci mămăligă?” – l-a întrebat (nu fără o undă de ironie) celebrul tăran din Oltenia. „Nu!” – i-a răspuns surprins tînărul evreu orășean. „Dăr linte?” – l-a întrebat marele sculptor. „Nici atîl!” – i-a răspuns Brauner. Pentru a-i testa calitățile vizual-artistice, Brâncuși l-a pus în mînă un aparat de fotografat și i-a spus: „Plimbă-te prin Paris și fă ce poze crezi de cuvință. Vino peste cîteva zile, să-ți văd fotografii”. În 1939, V. Brauner i-a arătat poetului Gellu Naum una dintre fotografii făcute de el cu acel prilej. Poza reprezenta un grup de oameni, într-o piațetă din Parisul anului 1930, adunat în jurul unui performer ambulant, care hypnotiza o femeie legată la ochi cu o pînză neagră. În spatele lor se vedea o casă. Peste opt ani, chiar în acea casă – i-a explicat Brauner – s-a produs accidentul, în urma căruia și-a pierdut ochiul.

Nu numai lucrările lui Victor Brauner au stat sub zodia magicului, ci și viața sa: previziunile sale mediumnice (materializate vizual prin picturi, desene, fotografii) s-au dovedit a fi autentice. De altfel, unele lucrări din această perioadă poartă mențiunea artistului: „Dessins faits dans un état médiumnique”, iar altele: „Dessins faits les yeux fermés”. Victor Brauner pare să fi fost tragicul prizonier al unei decizii predestinate, pe care a cunoscut-o pe căi oracolare, dar nu a putut să evite înfăptuirea ei. Asemenea situației din basme, tocmai fuga eroului de evenimentul ursit face posibilitatea producerea lui. A fost Oscar Dominguez doar o unealtă inocentă a destinului lui Brauner? O unealtă cu ajutorul căreia a fost executată o sentință, hotărîtă dinainte de „Instanțe superioare”? Oricum, pictorul spaniol a fost, la rîndul său, victimă unui destin tragic, în anii '40, privind cu atenție picturile lui Dominguez, profesorul Aleiouani ne a observat unele monstruoase deformări ale corpurilor umane reprezentate de artist; deformări care depășeau chiar și limitele esteticei suprarealiste. În urma acestei analize psiho-pato-plastice, profesorul a bănuit că Dominguez suferă de o tumoare pe creier. Examenul clinic a confirmat diagnosticul și pictorul spaniol a fost supus unei complicate operații. Ulterior, la 31 decembrie 1957, Dominguez s-a sinucis în atelierul său din Paris, în timp ce în oraș era vernisată propria sa expoziție.

ANDREI OIȘTEANU

P.S. Mă întreb dacă mai există și unde se află astăzi fotografii făcute de Brauner la Paris, în 1930, la îndemnul lui Brâncuși. Este posibil să se găsească la Centrul de Documentare al Muzeului de Artă Modernă din Paris, unde se află Arhiva V. Brauner sau, poate, la Muzeul de Artă Modernă din Saint-Etienne, unde funcționează un Centru de Studii și Cercetări V. Brauner.

VICTOR BRAUNER

- În ianuarie 1945 s-au trimis sași și svabi în Donbas • Următoarea cauză: Bărăganul • Minoritatea germană n-a mai cunoscut asemenea nenorociri de pe vremea turcilor • Cine suflă și în iaurt?
- Helmut Kohl și legea funciară • Incendierea primăriei de la Cața
- Pașapoartele ca pradă • „Omul negru” a venit, iar tu... ai plecat
- Tradiții ce se vor converti în amintiri •

De ce pleacă nemții?

Intr-un interviu acordat publicației brașovene „Karpatenrundschau”, președintele Forumului Democratic al Germanilor din România, domnul Thomas Nägele, declară că: „după ce și bătrâni rămași se vor prăpădi, minoritatea germană va dispărea din România”. Iată o afirmație socantă și care ne pună pe gânduri. Preocupări de liberalizarea prețurilor și de grija zilei de mîine, ignorăm că în sinul națiunii noastre se petrec mutățile istorice. Zeci și zeci de mii de sași și svabi își părăsesc locurile natale în grabă. Vind și abandonează bunuri agorizate de o viață întreagă, cu speranța că își vor găsi în altă parte o patrie mai bună. Sate și comune depopulate, locuințe părăsite, străzi în care nu se mai aude o vorbă de om sau un lătrat de cîine, biserici cu obiecte de artă iște... De ce pleacă nemții? De ce acum, după secole de conviețuire cu românii? Răspunsul în aceste întrebări am încercat să-l afiu din discuția purtată cu domnul Horst Schuller, redactor al săptămîinalului „Karpatenrundschau”, și Mathias Pelger, prim-preot al „Bisericii Negre” din Brașov.

Rep.: Este cît se poate de clar că, după 22 decembrie 1989, se poate vorbi despre un veritabil exod al populației de origine germană. Dar, tot atât de evident mi se pare că, de fapt, există la continuarea unui proces și nu la debutul lui, deoarece, e bine cunoscut, plecările din România, mai mult sau mai puțin numeroase, se înregistrau încă din anii trecuți. Anual, cîteva sute de etnici germani se îndreptau spre țara de obicei, R.F.G., cifră ce a crescut simțitor în urma tranzacției dintre Ceaușescu și guvernul de la Bonn. Asadar, chiar dacă operațiunea de deschidere a granițelor a permis o emigrare masivă, motivele acestor hotărâri definitive nu în doar de această facilitare, ci de acumularea unor nemulțumiri ce au marcat adinc memorie colectivă. Aceasta este un aspect important și la el avră să vă referă pentru început.

HORST SCHULLER: Rădăcina răului trebuie căutată în 1945, deoarece nedreptăți n-însuflă să facă chiar de la instaurarea comunismului în România. Atunci, aproximativ 40 000 de membri ai comunității germane au fost dusi în lagăre de muncă în U.R.S.S., printre ei adolescenți și femei, dintre care peste 20% au murit acolo, în bazinele miniere din Donbas și prin alte părți, adevărate lagăre de exterminare. Sovieticii n-au cerut neapărat nemții, dar, în ianuarie 1945, s-a luat hotărîrea să fie trimiși svabi și sași.

MATHIAS PELGER: Cel care a scăpat cu viață din lagăr au fost expediati în Germania, la Frankfurt pe Oder. Bărbații acolo, restul familiei aci. Foarte puțini s-au reîntors, de frica rusilor și a situației instabile. Știu că o mătușă de-a mea a facut trei săptămîni de mers pe jos, că să-si vadă din nou casa.

H.S.: Case și bunuri care, între timp, fusese luate cu japca.

M.P.: Tatăl meu, care a fost înrolat în armata germană, fiind ranit la picior, a rămas acolo, în Germania, și nu l-am mai văzut niciodată. Închipuiți-vă, patru copii fără sprijin, crescând cu mare trudă de mama.

H.S.: Tot în perioada stalinistă, svabii bănățeni au fost deportați în Bărăgan. Singura lor vină era că locuiau în apropierea graniței jugoslave, devenind, pentru regimul comunist, elemente nesigure. Au fost luati și dusi în mijlocul Bărăganului, departe de așezări, sălii să și scape bordurile de lăz, ca să poată supraviețui.

- Rep.: La asemenea siluri a fost supusă și populația română.

M.P.: Așa este. Trebuie înțelești, totuși, că, deși trăiam pe aceste meleaguri de opt secole, minoritatea germană n-a mai cunoscut asemenea nenorociri de pe vremea invaziei turcilor.

H.S.: Toate aceste evenimente, petrecute de-a lungul existenței unei singure generații, au socat conștiința colectivă a acestor etnici. Ea a fost lovită material, fiindcă am fost depozați de pămîntul pe care l-am lucrat generații în sir, apoi, din punct de vedere moral, ai încrederii în guvernările respective, responsabili de tot

ce s-a întâmplat. Cine s-a ars o dată, suflă și în iaurtul postrevoluționar.

Rep.: Iaurtul... de care pomeneam îmădă de înțelese că semințele nemulțumirilor stalinist-ceușiste încotroesc și în proaspăta noastră democrație.

M.P.: Dacă măcar o parte din promisiunile facute după revoluție s-ar fi realizat, poate că oamenii ar mai fi rămași, dar vedem împede cum domnește în continuare incertitudinea. Cît chin și cît fiere ne-a turnat în suflet Legea funciară, ce stipula, în varianta inițială, să nu fie luată în considerare la împrietenirea celor care au pierdut pămîntul pînă în 1949. Oare nu se cunoștea că o parte din etnici germani au fost depozați brutal de pămînt în 1945? Cît neliniște a creat această lege în populație! Lumea, sălii cum este, a început să se agite, să vorbească: „Aha, numai dacă a intervenit Kohl și s-au adus ajutoare n-însa facut dreptate?”, „Uite, românilor au primit de la Kohl ajutoare de energie, trebuie să alăbuie efect, o să-lim și noi tratați ca oameni, ca cei alții...”.

H.S.: Și oamenii au dreptate. Traiesc în tensiune și nesiguranță. În comuna Urgra, județul Brașov, primarul Georg Petri își trimite scrisori în care este amenințat că îi va fi închisă casa dacă va intra în comisia de împrietenire. Nu s-a găsit nimeni de la poliția locală care să cerceteze acest caz și omul a demisionat. În comună, majoritar și în țiganii, aproximativ

CORESPONDENTA „22”

Prietenilor mei

Sunt un asiduu cititor al revistei „22”. Cele scrise mai jos nu se vor un articol decât dacă, după citirea lui, îl veți considera util. Oricum, ceea ce am scris pornește dintr-o suferință ce riscă să se permanentizeze. L-ăs dori publicat în semn de omagiu pentru toți cei care au trăit situații de noi și care sunt departe, mult prea departe...

Bistrița, Sibiu, Sighisoara, Medias... Burguri, odinioară înfloritoare, adevărate avanposturi ale civilizației în estul european. Ziduri mute, unele în ruină, sint mai mulți decât simbolice. Singur, ceasul din turnul Sighisoarei, vîsteste regulat un timp parcă tot mai scăzut, într-o limbă tot mai străină. O limbă pe care mulți dintre noi o mai știu, mulți o ignoră și una chiar le repugnă. O limbă de o sonoritate stranie, aducând mult în flamanda, atât de familiară multora dintre noi, a devenit în prezent o raritate.

Birtheim, Apold, Meschendorf, Láslea... Comune vestite, pe vremuri, prin gospodăriile lor, în toată Transilvania și nu numai, cu case menite parțial prin soliditatea lor să ironizeze surgența vremii, sint astăzi parăsate de cei ce le-au construit. O tragedie ce curge împlacabil spre final, mai mult sau mai puțin tacută, dar traumatizantă.

Sașii. Veniți de mai bine de opt

în 300 de familiile restul comunității îl alcătuiesc cele 70 de familiile ale românilor și cele 50 ale sașilor. Pentru a prelua cimitirul, țiganii au răsturnat pietrele de mormînt ale sașilor, susținuți și de preotul român, interesat să pună mâna pe livada de lîngă cimitir. Nimeni nu spune că bucuriile să nu treacă în posesia altora, însă să se procedeze în mod civilizat, nu barbar. Tensiuni vor exista întotdeauna. Ceea ce deranjează și că puterea locală este depășită de probleme și nu clarifică nimic, așa cum s-a întâmplat în localitatea Cața, unde a fost pus pus primărie. Cetățeanul se simte părăsit, crede că puterea e complice cu răufăcătorii. Ce care n-însuflă avut de gînd să plece în prezent, cei legați sufletește de locuri, au intrat și ei în panică văzînd că emigreză altăj. Au început să se întrebe: ce se va întâmbla cu noi, cine ne va înmormînta?

Rep.: Din cele expuse de dumneavoastră reiese că una dintre principalele cauze ale plecării nemților este lezarea morală, trauma psihică...

H.S.: Aceasta este fondul problemei. Trauma psihică generează nesiguranță, neîncredere. Pe timpul lui Ceaușescu, casul și svabul deveniseră o marfă de export pentru statul român și pentru grupurile de securiști.

M.P.: Securiștii s-au îmbogățit de pe urma acestui comert. Puteai să primești pașaportul peste o jumătate de an sau peste un an, ei hotărâu, în funcție de cîte mărci li se băgau în buzunar.

Rep.: Care era prejul pentru obținerea ausweis-ului?

M.P.: Despre astfel de lucruri se vorbea în soță. Suntem variau de la loc la loc, dar am aflat că, atunci cînd venea domnul Cutare, trebuia să fi „pregătit” cu 5.000 de mărci. Securiștul care îi intra în casă și-i facilită plecarea era numit de localnici „Omul negru”.

Rep.: În general, cei mai nerăbdători de a părăsi țara sunt tinerii. Să nu le ofere administrația actuală nici o șansă de realizare aici, nici o speranță de mai bine?

H.S.: Situația materială și nu numai ea, fiind atât de precădere în România, mi se pare normal să afirm că, de fapt, înțărul nu îi se oferă nici o alternativă în această țară. De aceea, ales Germania. El nu se deosebesc de foarte mulți tineri români, care procedează la fel. Vor să vadă lumea, vor să devină cetățeni ai lumii, vor să nu se mai simtă frustrați. Pleacă pentru că au rude acolo și au posibilitatea de a călători într-un timp relativ scurt o mașină și o existență mai bună. El vor să se stabilească în Germania pentru a-și forma noi rădăcini acolo, deși știu că autoritățile nu agresază această soluție, asaltate fiind de azilanți de diferite naționalități. Si apoi, în Germania, în sfîrșit, au emisiuni în limba maternă cîte poftesc. Nu că aici, unde apare un anume domn Răzvan

Theodoreescu ce anunță doar ciuntirea emisiunilor destinate minorităților.

Rep.: Domnul Răzvan Theodoreescu este puternic contestat în aceste zile. Se cere demisia sa. Credeți că măsurile pe care le-a întreprins decurg din motivele anunțate? Avem de-a face cu un joc politic?

H.S.: Nicăi vorbă de așa-zisele „rajiuni economice”. Prin intermediul lui Răzvan Theodoreescu acționează forțe naționaliste și securiști. Aceasta arată că nu s-au schimbat prea multe în ceea ce privește problema minorităților naționale. Prin astfel de măsuri, guvernul își pierde credibilitatea. La Cluj se transmite, o dată pe săptămînă, o oră de emisiune în limba germană, între orele 9-10 dimineață. Dar la Cluj nu mai trăiesc decât o mină de sași. E o soluție formală, prin care se caută un alibi care să poată fi vîndut străinății. Neamțul din țară vede însă că totul e cusut cu ajă albă. Întrebarea e: cui îl folosește aceasta? Fiindcă nu se deslușește rationamentul politic.

M.P.: Hotărîrea lui Theodoreescu e ultima lovitură sub centură dată minorităților. Totul e prea vizibil. Dacă într-adevăr ar fi fost vorba de cauze economice, n-însuflă necesar decât un singur cuvînt și statul german ar fi ajutat televiziunea română. Așa și-a propus domnul Răzvan Theodoreescu să intre cu TVR în Europa, prin distrugerea emisiunilor naționalităților coniacuitoare? Astfel de măsuri ale Puterii, de minimalizare și desconsiderare ale etnicilor germani, și înțărătatea în păturile de jos. Sînt voci din popor care și permit acum să spună: „Voi nu luă nimic! Ce, ați adus pămînt din Flandra în România? Tot în urma unor asemenea „decizii de sus”, în unele publicații din Transilvania au apărut denaturări referitoare la istoria sașilor în România. E aceasta o politică concertată? Pentru mine e interesant de știut în ce măsură F.S.N. se apropie de „România Mare” și „Vatra Românească”. Pentru că dacă actualul guvern adoptă chiar o poziție tacită față de activitatea lor pronunțată naționalistă, nu ne mai rămîne decât să ne luăm traista și să plecăm.

Rep.: Fără doar și poate, prezentul e fulgere. Cum vedeați vîtorul?

H.S.: Poate că nemții nu vor dispărea cu totul de pe meleagurile românești: minoritatea germană va deveni una mai răzleță, de diasporă. Scăderea numărului va influența viața spirituală, vor dispărea o serie de tradiții, rămînind multe amintiri.

M.P.: Asupra vîtorului planează un mare semn de întrebare. Orice vrem să facem, obținem cu infinite greutăți. E aici o politică dubioasă a F.S.N.-ului, e o continuare a practicilor comuniste. S-au făcut promisiuni multe. Hîrtia răbdă orice. Dar faptele sunt acelea care vorbesc.

Interviu realizat de:
GEORGE MORAREL

micle proprietăți, au ales, în urma unui adevarat tîrg de sclavi, emigrarea într-o țară ce nu era a lor, unde nu se simțea și încă mulți nu se simt acasă, dar care le oferea ceea ce pierduseră, aici în cîțiva ani: libertatea și prosperitatea. Chiar și în cei mai crunți ani ai ciumei roșii, mulți dintre ei blestemau pe cel care „a băgat primul actele”.

Rezultatul?

Comunități distruse, familii despărțite, apariția unui adevarat morb al emigrării. Sate întregi părăsite, apoi repopulate cu țigani nomazi, aduși de aiurea, în cîțiva ani aceste așezări ce au rezistat peste veacuri au devenit o ruină. Șuri arse, gardurile la fel, caii introdusi în locuințe, pămînturi, vii și livezi renunțate rămase în paragină.

Speram că revoluția, printre multe altele, să opreasă acest exod. Cruntă deziluzie! Accelerarea degradării economice, minciuna, corupția, exacerbarea naționalist-sovînă îl determină și pe ultimi să lase, cel puțin din partea lor, „Ardealul românesc”.

Probabil că, după cîteva generații, puțini își vor mai aminti că pe aceste pămînturi au venit, au trăit și au muncit mai bine de opt secole și au fost învinși în cîțiva ani de comunism, săși...

Nu mai această tragedie mi se pare suficientă pentru a aminti „neorevolutionarilor” și urmășilor lor că procesul comunismului nici-n-începe. O mină imensă pe care o ignoră îl arată tot mai des cu degetul. Cine nu are săși, să-i cumpere... Sighisoara, 30 aprilie 1991

IOAN ALEXANDRU GOȚA

EUROPA VINE SPRE NOI. NOI VENIM SPRE EUROPA?

Pentru noi, care am stat o viață întreagă în obscuritatea lagărului socialist, perceperea spectacolului lumii occidentale a constituit adesea un braconaj făcut împotriva barajelor oficiale. Știam că Vestul nu înseamnă, în principal, bidonville-uri, droguri și somaj. Dar nici nu știam prea bine ce înseamnă. Încercam să-l reconstituim din informații venite sporadic, din povestirile fabuloase ale unor fericiți călători, din extrapolările imaginilor pe care le dobândisem citind manele cărți europene.

După Revoluție, vechile baraje fie că s-au spulberat, fie că s-au redus drastic. Europa ne-a apărut în strălucirea ei orbitoare, deruindu-ne, entuziasmandu-ne și deceptiunindu-ne deopotrivă. Căci interesul profund și patetic pentru Revoluție s-a întîlnit uneori, cu o căutare frivolă a senzationalului; căci preocuparea unor parlamentari europeni pentru respectarea drepturilor omului s-a întîlnit cu inițiativa unui sef de stat de a-i decora tocmai pe cei care le-au încălcăt mai brutal; căci încurajarea occidentală a libertății și demnității umane s-a întîlnit cu oboseala și plăcerea societății de consum de a primi pe refugiații Estului.

Există riscul ca occidentalii, pe de o parte, noi pe de alta, să venim unii spre alții cu orizonturi de așteptare pe care partenerul – fără voia lui – să nu le poate satisface, și să rezulte de aici un blocaj de comunicare păgubitor pentru toată lumea. Un asemenea blocaj pare să amenințe desfășurarea uneia dintre cele mai mișcătoare acțiuni cu care Europa a venit și vine spre noi – „Operațiunea Satele Românești”.

Constituță ca o reacție pur umanitară, de compasiune activă, la demolările satelor românești din ultimii ani de ceaușism, „Operațiunea Satele Românești” s-a dezvoltat exploziv imediat după Revoluție, cind multe dintre comunele Franței, Belgiei și Elveției au fost cuprinse de o adeverărată febră a colectărilor de ajutoare destinate satelor românești. Aflat, întâmplător, în aprilie '90 în casa unui

pastor dintr-un orașel elvețian, am fost uimit să constată că vrăful de mașini de scris, cărți (printre care un Robert), haine, alimente – aparție neașteptată în ordinea unei locuințe occidentale – faceau parte din ajutorul pregătit pentru un sat din România. Bucuria simplă cu care oamenii aduceau ofrandele contrasta uimitor cu imaginea occidentalului nepăsător și pragmatic, atât de adinc înădăcinată în reprezentările noastre.

Entuziasmul cu care inițiatorii „Operațiunii Satele Românești” au venit în țară la începutul anului trecut, încercând să transfere ceva din experiența comunităților agrare occidentale, a găsit aici o situație confuză, încarcătă de confruntări de neînțelese pentru cetățeanul unei lumi democratice. A găsit, în general, fie oameni binevoitori, dar necorelați într-o structură, fie demnitari indiferenți, dacă nu ostili, conducând structuri a căror principală activitate constă în conservarea vechilor privilegiilor.

Faptul că acești profesioniști ai binelui – care au ajuns aici după zeci de ore de condus pe soselele Europei, lăsându-și treburile proprii de izbeliște, spre a ajuta niște recunoscuți ce nu păreau interesați de propria lor bunăstare – nu au obosit definitiv și nu au abandonat cu totul este aproape un miracol. El au găsit resurse pentru a organiza, la începutul acestei luni, o întâlnire între instituții și persoane din Occident și din țară, în folosul satelor românești. Trimisii revistei noastre la această întâlnire, doi studenți entuziaști, Eugenia Cojocariu și Sebastian Tarârlungă, au pregătit relatarea pe care vă prezentăm.

Sperăm ca aceste rânduri să contribuie, căt de puțin, la stimularea receptivității noastre față de inițiativelor atât de generoase ale „Operațiunii Satele Românești”.

VICTOR BÂRSAN

PRIMIM LA REDACTIE

Referitor la dialogul dintre Gabriel Andreeșu, Marian Bleahu și Mihai Bălănescu, publicat în nr. 18 (68) al revistei „22”, cred că s-a acceptat greșit declarația mea în legătură cu Parlamentul, nominalizând pe domnul Alexandru Bălădeanu și Marian Dan. Eu nu am numit persoane, ci am prezentat un punct de vedere personal în legătură cu Parlamentul, arătând că în compoziția lui sunt și oameni care se fac vinovați de dezastrul în care se află țara, atât din punct de vedere economic cât și politic și moral. Că despre domnul Marian Dan, cu care colaborează foarte bine, pot declară că toată responsabilitatea că inițiativile grupului nostru parlamentar (ecologici) și ale mele personale legate de protecția mediului, Domnia Sa le-a susținut fără rezerve.

Este adevărat că sunt foarte mulți în funcții, atât la nivel local cât și guvernamental, care urmăresc interese personale, dar nu se poate vorbi de o generalizare a acestei situații. Cel puțin din ceea ce cunoșc eu. Să aș da ca exemplu, doar Timișoara și județul Timiș.

Că priveste structurile burocratice, ca să nu spun comuniste, ele se mențin pretutindeni, recunoscă de altfel și guvernul, deoarece îl deranjează și îl blochează în „implementarea” reformelor. Exemplul date de mine nu s-au referit însă și la judecătoria din Ploiești.

Vă îl foarte recunoscător dacă în numărul viitor al revistei „22” veți publica cele de mai sus.

13 mai 1991

MIHAI BĂLĂNESCU

ÎN REPLICĂ

SI DACĂ NU SÎNTEM ORTODOCSI?

Nu îmi propun să iau apărarea d-lor Doru Cosma și Valeriu Stoica. O vor face mai bine singuri dacă vor considera necesar să-i răspundă d-lui Sorin Dumitrescu, mai precis așerțunilor domniei sale, așerțuni publicate sub titlu „Două alinări buclucașe” în revista „22” din 10 mai. Nu îmi propun nici să angajez vreo polemică cu distinsul semnat al articolelui pomenit mai sus. Mă tem realmente că, lipsindu-mi exercițiul controversiei, nu î-a putea rezista, compromițind astfel ideile pe care vreau să le apăr. Nu îl voi combate aşadar, ci mă voi mulțumi să-i fac cunoscut că nu mă recunosc printre cei în numele căror susține domnia sa în ortodoxism „credința de fapt care legitimează unitatea românilor...”

As vrea să mi se explică cum se face că eu, român din Transilvania, născut unit (dar botezat ortodox din cauză că la vremea aceea nu mai era nici un preot de-al nostru în libertate), intrucît mă simt mai degrabă inclinat spre greco-catolicism, mă văd aruncat prin argumentația d-lui Sorin Dumitrescu în „cea mai benignă și cea mai precară umanitate a lumii”. Să nu mi se spună că n-am citit atent și că n-am înțeles bine! Textul este elevat, abîmperat; subtexutul este însă eloquent. Înainte de a nedreptăji, lignesc. „Noi suntem ortodoci!” Așa își încheia astăzi perorâja un binecunoscut senator revoltat de iminența ceremoniei de înscăunare a unui episcop greco-catolic. Într-unul dintre orășele transilvane. Preget încă în a-i alătura pe cel doi avocați ai intoleranței. Ar fi o cinstire prea mare pentru acel senator.

Și ar mai fi ceva. Cu noi, românii uniti, d-l Sorin Dumitrescu a rezolvat-o. Ne-a scos în afara neamului și gata. Dacă avea nevoie Biserica Ortodoxă Română și de sprijinul domniei sale pentru a-i refuza în continuare Bisericii Greco-Catolice lăcașele de cult pe care i le-a luat cu binecuvintare comunistă, ei bine, acum îl are. Rămîne deci de rezolvat doar problema compatrioșilor noștri neromâni. Ciji mai sint. Cu ei ce facem, domnule Sorin Dumitrescu? Ii scoatem doar în afara legii sau, ca să nu mai pierdem vremea, direct în afara ţării?

ANTONIAN GABRIEL POP

SENSUL DUBLEI SĂGETI

OPERATION
VILLAGES
ROUMAINS

La Timișoara, organizarea de simpozioane internaționale a devenit un fapt cotidian. Anunțat, inițial a se ține la Cluj, simpozionul „Agricultura și mediul înconjurător” ar fi putut constitui o excepție. Dar, prin refuzul Senatului Institutului Agronomic din Cluj, potențiala excepție a confirmat din plin regula. Așa se face că, pînă la urmă, la intrarea în Universitatea de Științe Agricole a Banatului, din Timișoara, un așa albastru avertiză asupra prezenței la față locului a unor reprezentanți ai Consiliului European, Pieței Comune, Operațiunii Satele Românești, dar și a unor universități din Belgia, Franța, Germania și Anglia. Desigur, gîndesci, universitățile-gol de-acum un an. Sîi nu numai. În holul Universității erau afisate sinteze din cele mai importante lucrări ce urmău a fi prezentate. Tot în hol erau expuse tablouri aparținînd pictorilor Alexandru Șerban și Virgil Salantin. „Albastru lobagilor” și „Casului Mătăringă” stăteau față în față cu lucrarea d-nei Marie Aude L'Hyver despre programul de cooperare și asistență al Consiliului European cu țările Europei Centrale și Orientale. „Capătul de drum” și „Greii pămîntului” față în față cu lucrarea d-nei Suzanne Thibal – secretar general al Euroter – despre valorile turistice ale spațiului rural al regiunilor Europei. „Turnul Slăinii” față în față cu Carta autonomiei locale. și altele.

Simpozionul a fost structurat pe următoarele teme de lucru:

1. Legea funciară și diversitatea formelor de proprietate.
2. Politica finanțieră și dezvoltarea rurală.
3. Amenajarea teritoriului și infrastructurile în dezvoltarea rurală.
4. Forme asociaționale, societăți agricole.
5. Gestiona colectivităților locale.
6. Economie rurală și economie de piață.
7. Poluările specifice agriculturii.
8. Agricultura integrată și durabilă.
9. Creșterea animalelor și asistența sanitar-veterinară.
10. Silvicultura și agricultura montană.

11. Turism rural.

12. Asistență tehnică și servicii în agricultură.

13. Structuri de producție și valorificarea produselor agricole.

14. Cercetare și învățămînt.

15. Rejeaua Operațiunii Satele Românești.

16. Studii și expertize în agricultură.

Capetele de afiș au fost secțiunile privind creșterea animalelor (71 de participanți) și poluarea (35). Cenușăreasa fiind secțiunea privind gestiunea colectivităților locale (5).

Pentru două zile s-au întîlnit pentru a ajunge la cîteva concluzii (mai degrabă decât la un consens) profesori universității, ingineri, economisti, biologi, arhitecți, cercetători științifici, țărani, tehnicieni, studenți – chiar de forme școlare umanistă – dar și antropologi, preoți și maștrii militari. Doi parlamentari și o mulțime de primari, directori, președinti din toată țara – mai puțin din Moldova de dîncolo și de dîncoace de Prut – s-au arătat și interesați de lucrările prezentate. Marele absent a fost d-l I. Dediu (Ministerul Mediului și Resurselor din Republica Moldova), care urma să prezinte lucrarea „Probleme ecologice ale Republicii Moldova”.

Chiar la începutul simpozionului, d-l Paul Hermant, vicepreședinte al Operațiunii Satele Românești, a explicat necesitatea organizării „atelierelor democrație”. Participanții au primit și s-au conformat. Ca atare, cele două zile de rapoarte și dezbateri s-au finalizat prin cîte 5 concluzii și 5 propunerile ale fiecărui grup de lucru, care, împreună cu proiectele ce urmează să fie definitivate în următoarele două săptămâni, vor constitui o primă bancă de date. Dar e mult de lucru și în continuare – se adună datele existente la nivelul satelor, se alege o zonă-test, un sat-pilot, se stabilește un plan de anchetă detaliat și, în funcție de rezultate, se dă sprijinul așteptat. Bineînțeles, nu numai satul-pilot. Se mai înțelege să extindere rețeaua Operațiunii Satele Românești, relația fiind acum de parteneriat și renunțindu-se în mare

EUGENIA COJOCARIU
SEBASTIAN TARÂRLUNGĂ

AGNES HELLER

Autoconstituirea societății civile în societățile posttotalitare

(Urmare din nr. 16)

Independența culturii este a doua trăsătură majoră a societății civile în curs de formare; suveranul, statul, trebuie să renunțe la prerogativele sale, odinioară puternice, în acest domeniu. Prerogativele culturale ale statului totalitar au fost nu mai puțin depline ca cele politice și economice și în perioada stalinismului inferior aceste prerogative au fost, totuși, exercitate. „Cultura occidentală” contemporană, „viziunile idealiste asupra lumii” etc., toate acestea erau interzise. Periodic, partidul avea grija să desemneze că poezia să fie optimistă, pictura figurativă, iar pieșele despre „viata noastră socialistă” să aibă un sfîrșit fericit. În cursul ultimelor decenii ideologia central-europeană s-a mai relaxat strinsească și cenzura a devenit în principal, desigur, nu în exclusivitate, politică. Dar chiar și în aceste condiții existența unor instituții culturale independente nu era tolerată.

In cursul anului 1989 noile guverne central-europeene au renunțat la toate prerogativele statale care presupuneau determinarea și prescrierea conținutului produselor culturale, după cum ele au abandonat rolul lor de supervisor al Bisericii. Nu a fost, pentru aceasta, necesar nici un act oficial de demisie. Odată cu prăbușirea totalitarismului pretenția statului la dreptul natural de a fi purtătorul așa-numitei „politici culturale” a dispărut și ea. Din punct de vedere al statului expresia în domeniul culturii este acum în întregime liberă în noile democrații ale Europei Centrale.

Să totuși se pot detecta asemănări între procesul separării economiei (proprietății) de suveranitate și cel al separării culturii de suveranitatea supervizatoare. Procesele sunt, de altminteri, corolate, desigur, nu în toate aspectele lor. Proiectele abstracte privind eliberarea culturii de tutela absolutismului săi aici de tot atât de puțin ajutor ca și proiectele abstracte privind liberalizarea proprietății. Căci în zilele noastre cultura este în mult mai mare măsură instituționalizată decât era pe timpul nașterii modernității; investiția de capital necesar bunului mers al instituțiilor culturale este, în consecință, incomparabil mai mare. Dar fiind că deconstrucția economică a totalitarismului nu a lăsat încă avinț, nu există deocamdată forme majore, autonome, ferm instalație ale unei expresii culturale noi și independente (ziare, edituri, școli, universități, posturi de televiziune). Clivajul protector bogat care începuse deja să finanțeze instituțiile culturale înainte de 1989, continuă să contribuie la crearea de noi instituții în acest domeniu. Dar eforturile lor rămân sporadice și ele sunt privite uneori cu suspiciune, cel puțin de către cetățenii de orientare naționalist-populistă.

Nu trebuie să scăpăm din vedere faptul că populația Europei Centrale este extrem de interesată de cultură. Cultura de calitate joacă un rol esențial în viața intelectualilor, și oamenii Europei Centrale, spre deosebire de englezi sau americani, îl includ în această categorie pe doctori, pe cercetători din domeniul științelor naturale, uneori pe ingineri. Să intrădevară, toate aceste categorii profesionale cuprind intelectuali, în măsură în care reprezentanții acestor profesii sunt constant implicați — dată fiind istoria specifică a regiunii — în ceea ce Konrad și Szelenyi numesc „gindire transcontextuală”; și, în sfîrșit, de asemenea, cititori de literatură de calitate și frecvența asiduu concerte și teatre. Spectacolele, cările și expozițiile constituie teme importante de conversație. Cele trei țări central-europene au avut, odinioară, o burghezie culturală relativ amplă (*Kulturbürgertum*) cu o componentă evreiască masivă. O nouă *Kulturbürgertum*, poate mai restrânsă ca dimensiuni, ar putea să reapară. Toute aceasta fac clar faptul că independentă și calitatea instituțiilor culturale nu este, pentru oamenii Europei Centrale, doar o problemă de libertate și cunoștință sau autoexprimare, ci un aspect esențial al modului lor de viață. Se poate anticipa un tip special de anti-americanism cultural în Europa Centrală, unde „masificarea culturii” este percepută ca respingătoare, cel puțin de către intelectuali articulați din punct de vedere politic. Aceștia nu sunt acuzați de mil de ori de faptul că împun „mobismul lor cultural” unei populații care preferă „cultura de masă” „culturi înalte”. Să totuși, acest „mobism cultural” are importanță lui merite sociale. Căci democrația este păgubită de absența unei élite culturale, chiar dacă élita culturală nu-ar trebui să fie formată din, nici să formeze, o élite socială, cu privilegi de ordin pecuniar sau educational. Democrația central-europeană ar putea deveni, în această privință, deschizătoare de drum.

Cele spuse mai sus explică disputele pasionate care au izbucnit deja, în acest scurt timp, în jurul problemei transformării instituțiilor de cultură. Mă voi ocupa în mod special de patru tipuri de instituții: învățământ, presă, edituri și telecomunicații. Restul poate fi inclus în aceste tipare, sau într-o combinație a lor.

1) În momentul prăbușirii absolutismului nouă stat a renunțat la majoritatea prerogativelor sale culturale, nu însă și la cel care privește învățământul. Aici lucrurile au evoluat mai degrabă în direcția opusă. De cind s-a produs separarea Bisericii de Stat, mare parte din învățământ (și din instituțiile lui) se află sub controlul statului, mai ales pe continentul european. Statul controlează programul de învățământ al școlilor sale și uneori și pe cel al școlilor private; el utilizează sistemul de învățământ ca pe un mijloc de consolidare al distincțiilor de clasă, precum și în scopul assimilării forțate a minorităților naționale și a indoctrinării naționaliste. În Europa Centrală unde,

din rațiuni de ordin istoric, modernizarea sistemului de învățământ s-a produs într-un ritm lent, separarea Bisericii de stat nu a avut loc, cu excepția Cecohodovenei, pînă în preajma celui de-al doilea război mondial, iar cînd această reformă a fost finalmente introdusă, în timpul sau imediat după preluarea puterii de către comuniști, caracterul ei benefic era deja compromis de ofensiva comunistă împotriva religiei. Cu excepția Poloniei, instrucția religioasă a fost practic interzisă, iar scoliile private cărora îl s-a permis să subziste în mod marginal și într-un număr foarte mic au fost menținute sub o constantă supraveghere și presiune; elevii care le frecventau suportau sistematic discriminări în toate domeniile existenției lor.

Reapariția unor școli alternative, private, religioase și seculare, la toate nivelurile învățământului, a fost primul — și foarte firesc — rezultat al revoluției. Apariția lor contribuie la instaurarea acelui pluralism care este precondiția unei ambiante culturale libere. Dar vechele obiceiuri mor greu. Una dintre moscenările educației totalitare și autoritare de stat este fraza-capcană: „tot ce este permis este obligatoriu”. Institutul natural al noilor guverne este să recadă în acest tipar, pe care îl consideră de la sine întotdeauna.

In virtutea acestui instict, Ministerul Învățământului din Ungaria a emis un decret conform căruia noilele primești la orele de educație religioasă trebuie să apară pe certificatele scolare ale elevilor școlilor de stat, iar profesorul de religie trebuie considerat membru al consiliului profesoral. Publicul maghiar, inclusiv partidele de opoziție și unei ministrări de confesie protestantă au văzut în acest decret o insultă la adresa libertății de cinstință; decretul a trebuit să fie, în consecință, modificat. Aceeași „instinct” a declanșat, îndată după eliberarea de propaganda comunistă controlată de stat, tendința autoritară care înținează convicția că guvernele Europei de Răsărit se află secum în posesia „realului adevară”, în particular cu privire la diferențe evenimente istorice. În spiritul acestei inclinații autoritare manualele scolare vor trebui acum să rescrive, astfel încât să reflecte spiritul „realului adevară” proaspăt descoperit, care trebuie să fie accesibil tuturor copiilor naționali. Astăzi înseamnă, în cei mai simpli termeni, că toate cărțile vor trebui să roadevă identice, iar continutul lor va trebui să fie determinat de stat. Este, deci, absolut crucial pentru viitorul democraților central-europeni, ca pluralismul cultural să înceapă de la nivelul învățământului elementar. Desigur, guvernul, ca administrator al școlilor de stat, trebuie să-și elaboreze o strategie educatională; în particular, ei ar trebui să formuleze principiile învățământului. Cum învățământul modern, mai ales cel de nivel secundar, a devenit un dezastru general în mai toate țările lumii, democratizarea central-europene nu are nici un motiv să copieze vreunul din modelele occidentale. Dată fiind situația lor de oameni aflați în fața unei tabule rase, locuitorii Europei Centrală-răsăritene ar putea deveni pionieri unor noi soluții și în acest domeniu.

2) Proclamarea libertății preselor a fost și rămîne pasul cel mai important în separarea culturii de suveranitate. Presa este liberă în democrații Europei Centrale și ea reprezintă o forță formidabilă. În percepția publicului, partizanii și libertatea sunt noțiuni mutual exclusive. Se aşteaptă de la ziare că ele să ofere spațiu pentru opinii divergente în toate problemele importante și controversate, menținându-și în același timp un profil propriu. Totuși, presa întâlnă dificultăți în a face față unor astfel de așteptări.

In primul rînd, „instinctul” guvernelor nou alese rămîne, într-o mai mare sau mai mică măsură, paternalist. Ele se aşteaptă de la presă ca aceasta să „susțină” guvernul, să-și manifeste loialitatea față de el, să elimine sau să atenuze criticiile la adresa lui. Vechea premisă conform căreia tot ce se scrie împotriva guvernului este, implicit, un afront la adresa națiunii funcționarea în continuare. Partidele aflate la putere preferă — și astăzi nu numai în Europa de Răsărit — să aibă de partea lor ziarele cele mai influente. Dar este vital pentru noile democrații ca guvernele lor să învețe să trăiască cu o presă cu adevărat liberă și să-și reprime iritatea — uneori niște măcar întemeiate — față de insensibilitate și nerăbdare. Presa, pe de altă parte, trebuie să se deprindă cu exercițiu unei critici virulente dublate de un bine dezvoltat simț al răspunderii.

Dată fiind tradiția paternalistă a centralizării și controlului guvernamental, privatizarea este în interesul elementar al presei. Aceasta este un punct focal major, în care cele două aspecte ale autoconstituirii societății civile — separarea proprietății și cea a culturii de stat — se contopesc. Pentru ziare, privatizarea nu este doar o problemă de supraviețuire economică, ci și o problemă de libertate și independență intelectuală.

Dar nu orice fel de privatizare garantează această libertate și independență. În Ungaria de pildă, are loc un conflict între unul dintre ziarele cele mai importante, *Magyar Nemzet*, și guvern. Guvernul a încheiat un acord în vederea vinzării ziarului, care a fost respins de angajații acestuia, pentru că ziarul își văd strategia independentă și orientarea tradițională primejdulice de opiniile politice ale potentialului cumpărător. Indiferent de rezultatele acestui conflict concret, motivațiile care l-au provocat vor rămâne active. Considerațiile de ordin economic nu pot decide, ele singure, în privatizarea unei instituții culturale. Se aşteaptă de la cumpărătorul unei astfel de instituții ca el să ofere garanții că profilul intelectual și cultural al instituției va depinde în continuare de colectivul creator și antreprenorii privatizați.

Traducere de
ANCA OROVEANU

(Ve. urmă)

Vizirul, după o sută de ani

Nu Partidul Liberal, ci Azezămintul cultural „Ion C. Brătianu”, reînființat după o întrecere lungă cătă o viață de om, a comemorat la Ateneu, asociația Academia, Ministerul Culturii, Biblioteca Națională și Institutul de Istorie „N. Iorga”, pe bărbatul de stat căruia România modernă îl distrează multe pietre de temelie. Prin acestă treocere peste granițele de partid, ca și peste interesele imediate, liberalii dovedesc că au înțeles că marea amintire a înaintașului lor săparte părți întregi.

Din secolul care s-a scurs de la moartea lui Ion C. Brătianu, doar prima jumătate î-a cinsit memoria cum se cunosc, cîteodată și cu exagerări; jumătatea a doua a fost de înțâaduire invinsă sau de tăcere fricoasă. Restituirea în spiritul adevărului, mai presus de adulare și de denigrare, abia acum începe, ca parte integrantă din opera de educație națională căreia îl se simte nevoie.

Mesajul președintelui cu care se deschidea secolul a fost convențional, vorbind de „creatorul politică economice” (aceea nu era Eugeniu Carada?) și de faimoasa deviză „prin noi înține” — îndemn la autarhie pe care-l dezmință astăzi invitațile insistente adresate capitalului străin. Mult mai cînd și maiabil a fost mesajul Academiei, în cîrul căruia eleganța se recunoaște stilul d-nei Zoe Dumitrescu-Busulea.

Au urmat dr. Constantin Balăceanu-Stolnic, în numele Societății „Ateneul Român”, cu o largă evocare a curențelor de idei din veacul al XIX-lea, și dr. Serban Rădulescu-Zones, a cărui privire asupra familiei Brătianu a urmărit rapidă consecuție a boiermășilor de pe apa Birsanului (cu cîea mai mare avere din Arges la 1831: două case, două moși, două vilă). Un înnă, pînă în anul studenției, d. Mihai Sorin Rădulescu, a prezentat cu fervor biografia lui Ion C. Brătianu. Elocvența d-lui Dan Amadeu Lăzărescu, cu accent amintind de Nottara și chiar Mount-Sully, a fost aplaudată la scenă deschisă. Programul mai cuprindea și comunicare istorică, de dr. Apostol Stan, una literară a d-lui prof. univ. Ion Zamfirescu și cîrului Institutului Teologic.

Ceea ce adăuga o notă de retinută emoție acestelui piros memorie era prezența d-nei Ioana Brătianu, fiica marcelui istoric Gheorghe I. Brătianu, astăzi strănoapta în linie dreaptă a celui căreia se îndrepta omagiul. Faptul că adunarea a avut loc la 10 mai a prilejuit încredibilă legătură cu acea zi din 1868 cînd, într-o trăsătură cu surugii, Ion Brătianu își facea intrarea în București alături de prințul Carol, proclamat de Constituția dumitior al românilor.

OBSERVATOR

Arta incoerenței

(Urmare din pag. 3)

opozitiei. Multumită mai puțin meritelor ei și inabilității cu care poterul a procedat la această operăriune, opoziația a obținut un cîstig consistent, care constă în extinderea și în diversificarea sa. Guvernul născut din remanire se confruntă acum cu o opoziție care prezintă în linii mari următorul spectru: opoziția parlamentară a partidelor care la alegeri au acționat efectiv împotriva Frontului; opoziția parlamentară a nouului partid desprins din Front; opoziția informală și fluctuantă a unei secțiuni din grupul care continua să reprezinte Frontul în Parlament; o opoziție parlamentară formală, dublată adesea de conivenția cu puterea, a unor pretenții independenții și a unor formațiuni cu identitate politică echivaloasă; opoziția extraparlementară pe cale de a se cristaliza în Alianța Civică; opoziția extraparlementară spontană a străzii; în sfîrșit, o posibilă opoziție extraparlementară a cărei importanță ar putea deveni hotăritoare, și care poate să se conțureze ca stare într-un visitor nu prea îndepărtat, este aceea a sindicatelor.

Numei identificindu-si propria sa structură — actualul său spectru politic — ar putea oponzia, sau unele dintre componentele ei, să elaboreze o strategie eficientă, ca și scenariile implementării ei.

Remanirea a fost gîndită ca un mijloc de a schimba raportul politic dintre putere și opoziție în favoarea puterii — ea î-a schimbat în favoarea opoziției. Opoziția nu a obținut acest avantaj printre ameliorare substantială a activității sale, de unde riscul ca aceasta să se dovedească ciemer.

● PERSPECTIVE

Opoziția cere tot mai insistent demisia primului ministru. Aceasta este acum seful celui de-al treilea guvern consecutiv, dar cele petrecute sub conducere a lui nu justifică această persistență. Remanirea reprezintă surogiul acestelui demisie, forma pozitivă în care se exprimă răspunsul negativ la cererea de demisie.

In esență, remanirea î-a adus inițiatorului ei prelungirea mandatului, un cabinet mai docil și mai apropiat profilul, un posibil control sporit asupra armatei — dar totodată o considerabilă pierdere de credibilitate din partea opiniei publice, a propriului său partid și a grupului său parlamentar. Chiar făcînd abstracție de folosurile pe care le-a tras opoziția, aceste efecte ale remanirii sunt suficiente pentru a justifica o nouă evaluare generală a situației politice: timpul lucrează acum împotriva acestui guvern și a partidului de la care se reclama.

Dacă sfătuitorii primului-ministru se vor dovedi mai inspirați decât în pregătirea remanirii, atunci F.S.N., în frunte cu liderul său național, va deveni campionul cel mai inflăcărat al alegerilor anticipate la care, probabil, nu se va mai prezenta singur, el flancat de aliaji fideli, printre care Vatra Românească să-și putea să nu dețină ultimul loc.

COLETTE MAREŞ AXENTIE

L-am cunoscut pe MALAPARTE...

Oricit de intimători și de rari, „Noiunie” are totuși cititori, care au putut vedea articolele unui domn Mihai Felin, pentru care de multă vreme arhivele Securității nu mai au nici un secret. Acest autor, care și-a făcut din defăimare o specialitate, îl „vinează” pe scriitorul italian Curzio Malaparte (Kurt Suckert, 1898-1957). Din opera acestuia, înținsă, variată, intotdeauna captivantă, românii cunosc mai puțin două cărți care l-ar interesa totuși în cel mai înalt grad. Le bonhomme Lénine și La Volga naît en Europe (despre care vom vorbi cu alt prieten), decât celebre povestiri a experiențelor sole de război între 1939 și 1943, Kaputt. Capitolele VI și XV ale cărții, localizate la Iași și Soroca în 1941, evocă cu intensitate dramatică imagini hidioase de pogrom. Apărarea penibilă a antisemîșilor de ieri și de azi s-a concentrat pe discreditarea morțurii lui Malaparte. De aceea veridicitatea reportajelor sole de pe front a fost de mai multe ori supusă unui examen critic. Nu de dragul, adevarul istoric. În ce se privește, ne lăcem o datorie din o adâuga la „dosarul Malaparte” ocașie cîteva file, scrise fără nici o părtinire de cineva care s-a găsit, ca și alți români, în apropierea scriitorului italian. (A.P.)

In primele luni petrecute în Finlanda, l-am cunoscut pe Curzio Malaparte. Au zis mult, încă de la Roma, de acest „copil teribil” al fascismului.

Elasticitatea opiniei sale nu-i cîştigase multă simpatie.

Fascist din tinerete, poate unul dintre cei mai inteligenți intelectuali care aderaseră, la început, la fascism, publicase totuși prima carte scrisă în Europa contra lui Hitler. Technique du Coup d'Etat.

Deportat de Mussolini la Lipari, revine pe scena fascismului datorită prietenului și protectorului său, Galeazzo Ciano, și este numit corespondent de război al mareului cotidian italian „Corriere della Sera”. Încomodează însă mult regimul de la Roma cu articolele ce le trimit de pe frontul rusesc.

Prima dată cind l-am văzut a fost la un dejun la legația noastră din Helsinki. Priveam cu o atenție plină de curiozitate cum se îndrepta spre mine, impecabilă siluetă a elegantului ofiter cu privire melancholică și catifelată, inchisitivă și ironică...

In timpul dejunului, l-am întrebat dacă numele de Malaparte era din nordul sau sudul Italiei... ! „E un nume fictiv... un pseudonim”, îmi răspunse el, privindu-mă pieziș. „Ah, da ? ce interesant ! și de ce Malaparte ?” Il întrebai eu. „Pentru că Bonaparte era deja luat”, îmi răspunse el, sarcastic.

Cu tot acost, aveam putin promisiună, am devenit cu timpul destul de buni prieteni. Dar la dropt vorbind el era mult mai apropiat de soțul meu, Noti¹, de Augustino de Foxa² și în special de Dinu Cantemir³, decât de mine...

Cu spiritul lui „cruel et gai” (caracterizarea este a lui) povestea cum, încă adolescent, a fugit de îngrijorarea, parăsindu-să colegiul pentru a se înrola în armata franceză, unde — la 16 ani — îl-a decernat două decorații. Apoi ne mai vorbea despre exilul său din insulele Lipari, unde Mussolini îl trimitea detinutul politici și îl amintea cu o carcare romantică nostalgie despre acest arhipelag vulcanic din marea Tireniană, între Calabria și Sicilia, care în vechime se numea Insula Eoliene.

Născărea viață pe care a dus-o acolo, despre cutremure și seurgerile de lăvă, dar și despre smochini și măslinii care creșteau în orașul Lipari, cu vechiul său castel și palatul episcopal, despre ruinele băilor antice și mormintele grecești, de farmecul pescuitului în acele ape, de vînturile de Malvasia... și vocea sa sub cerul limpede și transparent al verilor finlandeze, făcea parcă să retrăiescă trecutul legendar al Siciliiei...

Amintirile sale de mal tirzii, de pe frontul rusesc, erau zguduitoare, masacrelle și pogromurile, goana după ebrei, teroarea... Descria cu verău amără crizma aproape inconstientă a șefilor naționali.

„Dar, l-am întrebat odată, de ce port uniforma fascistă dacă ești contra lui Mussolini, contra lui Hitler, contra nazismului, contra fascismului ?” „Pentru a mă putea informa, îmi răspunse el, și a informa și pe cei care vor veni după noi, despre acest infern.”

Să intră într-o Malaparte a publicat mai tîrziu, în Italia, corespondență sa de război.

De pe front venea descrierii la Helsinki, pentru a-și regăsi prietenii, dar tot cu noi, cei de origine latină, preferă să păstrează un tim布 mai îndelungat, cînd cu toate bombardamentele și teroarea în care trăiam, părăsim nepășători și ironici — ca și el — și arboram o veselie care, în noaptea spectrală și în eulterul sircelor, părăsește macabria.

Uneori așezai la masa unei cafenele

de pe Esplanada, îngrijă hotel Kämp (unde era adăpostul cel mai bun contra bombardamentelor), ascultam amuzat dialogurile dintre Augustino de Foxa și Ma-

laparte.

„Ce stranii, spunea cu jumătate de gîsă Foxa, a trebuit să viu în Finlanda pentru a găsi eu, spaniol, soarele lui Carol Quintul...” „Nu atât de stranii, dacă ai avea o cît de vagă noțiune despre latitudine, dar mai degrabă înspăimîntător, cînd în lumina pallidă a soarelui nocturn părâm cu lojii lîziv”, zise Malaparte.

„Spectrele, continuă Foxa, care ca orice spaniol credea în fantome, aparțin întinericului. În Finlanda însă circula zius și nimieri nu le bagă în seamă...“

„Nimeni, într-adevăr, ripostă Malaparte, cînd nu sunt fantome, ci realitate ca noi...“

„Realitate ? Ce realitate ?... zîmbi Foxa. Ești tu atât de sigur că ești o ființă în carne și osse, sau ești numai o creație a acestor paleide și ireale lumi...“

Malaparte îl privi cu atenție, trecându-să mină peste părul său negru cu timple încărnicite, cu un aer perplex.

Cind începeau să quere arienele coborâră cu totul în adăpostul hotelului Kämp. Atunci, murmur, Curzio devinea lîvid și frumosul său chip părea înghețat de spaimă.

„Az dorî și moartea mea să fie domoala...“ murmură el cu o voce stină, „pentru a putea să-mi notez toate impresiile.“

„Dar hai odată, ce mai aștepți, exclamă Foxa, notență tot ce vrei... nu auzi suneratul bombelor ?...“

Îar noi, mai aveam puterea să ridem... *

Intr-o zi de luni am plecat cu vaporul la Stockholm pentru a pînă la adăpost pe copilul meu, cînd la Helsinki bombardamentele devină din ce în ce mai puternice. Îl lăsăm la Stockholm pentru un timp în grija ministrului nostru și a altor prieteni, în care aveam o deplină încredere.

Sotul meu, Noti Constantinide, avea ceva de rezolvat în capitala Suediei. Dinu Cantemir rămăsese la Helsinki, însărcinat cu afaceri, iar de Foxa și Curzio Malaparte au venit cu noi.

La urcarea pe vapor creăteam pasapoarte și vîmesii anunțau cu voce tare, comandanților vasului, numele și titlurile celor care se îmbarcau. Foxa, după ce și-a declinat funcția de ministru în Spania, a impins înaintea lui pe micul meu copil, tinut de mîna de nunsă, în costumul ei adecvat și din gîră în gîră se auzea că se îmbarca ministrul Spaniei, pe cînd Foxa stătea de o parte și saluta, inclinându-se cu respect. Vîmesii priveau neîncredere... dar așa era Foxa !

In timpul seastării călătorii eram totuși veseli cu tot pericolul de a fi aruncăți în aer, cînd marea era mină.

Au placat seara de la Abo și am ajuns dimineață la Stockholm. În cabină noastră cu sticle de whisky și de gin, ascultam povestirile lui Curzio, pline de poezie și de umor.

Spre miezul nopții, după ce am jucați — și pierdut — un joc inventat de Foxa și după ce am privit îndelung insulele Åland, care se deseneau în lumina pallidă a nopții de vară, ne-am dus în cabină noastră.

In dimineață următoare, după ce am ajuns la Stockholm și după ce Noti și-a terminat raportele, Curzio Malaparte s-a erijat în ghid. La muzeul național cunoșteau toate colecții... cea de pictură olandeză, cea de pictură franceză, colecții de sculpturi și ne vorbea ca un perfecționat colecționator de biserici vechi din Imperiul orașului, de Palatul Regal de la Drottningholm, de Imprejurimile etc. etc.

Mă întrebam cu mirare crescindă cum acest soldat, acest scriitor, acest corespondent de război care își petrecuse o mare parte din timp pe front, putea să fie și un cunoșător în domeniul artelor !

La întoarcere din Finlanda, Malaparte a plecat din nou pe front. Cind s-a întors, peste cîteva săptămâni, ne-a propus — cum era încă vară — o călătorie în Laponia cu mașină. Discuțile despre acest proiect aveau loc între Noti, Foxa (care de altfel mai fusese în Laponia) și Malaparte. El nu avea multe de spus ; erau și prea tînără și prea neînțelepte, dar o dorință grea de înfrînt mă făcea să intervin mereu în favoarea propunerii lui Curzio, care trebuia să plece tocmai la Inari, în nordul îndepărtat al Finlandei. În fine, au căzut de acord și dacă nu am fi putut ajunge pînă la Inari, Curzio își va continua drumul cu trenul.

Am plecat într-o dimineață, treceind de-a lungul golifului Botnia, am poposit noaptea într-un hotel mic și confortabil la Vaasa. După masa de seară, Curzio și Noti au început să-și desfășoare cunoștințele asupra fondatorului orașului Vasa. În fine, am ajuns în Laponia : era vară, era cald, în lumina aurie a Nordului. Seară, o minunată auroră boreală își derula draperile luminosene pe un cer aburit : raze, arcuri strălucitoare, onduleau, se strîngau în coroane, dispăreau și apăreau din nou, desfășurindu-se pe bolță cerească în curbe strălucitoare, colorate, roșii, verzi, aurii. Ne uitam ulimiți la această minună a nordului. Malaparte era cînd, în lumina pallidă a soarelui nocturn părâm cu lojii lîziv”, zise Malaparte.

„Spectrele, continuă Foxa, care ca orice spaniol credea în fantome, aparțin întinericului. În Finlanda însă circula zius și nimieri nu le bagă în seamă...“

„Nimeni, într-adevăr, ripostă Malaparte, cînd nu sunt fantome, ci realitate ca noi...“

„Realitate ? Ce realitate ?... zîmbi Foxa. Ești tu atât de sigur că ești o ființă în carne și osse, sau ești numai o creație a acestor paleide și ireale lumi...“

Malaparte îl privi cu atenție, trecându-să mină peste părul său negru cu timple încărnicite, cu un aer perplex.

Cind începeau să quere arienele coborâră cu totul în adăpostul hotelului Kämp. Atunci, murmur, Curzio devinea lîvid și frumosul său chip părea înghețat de spaimă.

„Az dorî și moartea mea să fie domoala...“ murmură el cu o voce stină, „pentru a putea să-mi notez toate impresiile.“

„Dar hai odată, ce mai aștepți, exclamă Foxa, notență tot ce vrei... nu auzi suneratul bombelor ?...“

Îar noi, mai aveam puterea să ridem... *

Intr-o zi de luni am plecat cu vaporul la Stockholm pentru a pînă la adăpost pe copilul meu, cînd la Helsinki bombardamentele devină din ce în ce mai puternice. Îl lăsăm la Stockholm pentru un timp în grija ministrului nostru și a altor prieteni, în care aveam o deplină încredere.

Sotul meu, Noti Constantinide, avea ceva de rezolvat în capitala Suediei. Dinu Cantemir rămăsese la Helsinki, însărcinat cu afaceri, iar de Foxa și Curzio Malaparte au venit cu noi.

La urcarea pe vapor creăteam pasapoarte și vîmesii anunțau cu voce tare, comandanților vasului, numele și titlurile celor care se îmbarcau. Foxa, după ce și-a declinat funcția de ministru în Spania, a impins înaintea lui pe micul meu copil, tinut de mîna de nunsă, în costumul ei adecvat și din gîră în gîră se auzea că se îmbarca ministrul Spaniei, pe cînd Foxa stătea de o parte și saluta, inclinându-se cu respect. Vîmesii priveau neîncredere... dar așa era Foxa !

In timpul seastării călătorii eram totuși veseli cu tot pericolul de a fi aruncăți în aer, cînd marea era mină.

Au placat seara de la Abo și am ajuns dimineață la Stockholm. În cabină noastră cu sticle de whisky și de gin, ascultam povestirile lui Curzio, pline de poezie și de umor.

Spre miezul nopții, după ce am jucați — și pierdut — un joc inventat de Foxa și după ce am privit îndelung insulele Åland, care se deseneau în lumina pallidă a nopții de vară, ne-am dus în cabină noastră.

In dimineață următoare, după ce am ajuns la Stockholm și după ce Noti și-a terminat raportele, Curzio Malaparte s-a erijat în ghid. La muzeul național cunoșteau toate colecții... cea de pictură olandeză, cea de pictură franceză, colecții de sculpturi și ne vorbea ca un perfecționat colecționator de biserici vechi din Imperiul orașului, de Palatul Regal de la Drottningholm, de Imprejurimile etc. etc.

Înțelegem că această cunoștință îi este deosebită și cînd se întâlnește cu un cunoșător în domeniul artelor.

Malaparte, spunea Malaparte, se crede că sunt cel mai vechi locuitor al Americii.

Am stat numai cîteva zile deparțe de Helsinki și am parcurs multe peste o mie de kilometri. De la Tornio ne-am întors spre casă, iar Malaparte a plecat cu trenul la Inari.

„Malaparte nu a fost uitat și după ce a plecat în concediu, în ţară. Cind ne-am întors, înțelegeam că el a plecat în urmă cu cîteva zile de la Helsinki.

Am stat numai cîteva zile deparțe de Helsinki și am parcurs multe peste o mie de kilometri. De la Tornio ne-am întors spre casă, iar Malaparte a plecat cu trenul la Inari.

După un timp am plecat în concediu, în ţară. Cind ne-am întors, înțelegeam că el a plecat în urmă cu cîteva zile de la Helsinki.

Am stat numai cîteva zile deparțe de Helsinki și am parcurs multe peste o mie de kilometri. De la Tornio ne-am întors spre casă, iar Malaparte a plecat cu trenul la Inari.

După un timp am plecat în ţară. Cind ne-am întors, înțelegeam că el a plecat în urmă cu cîteva zile de la Helsinki.

Am stat numai cîteva zile deparțe de Helsinki și am parcurs multe peste o mie de kilometri. De la Tornio ne-am întors spre casă, iar Malaparte a plecat cu trenul la Inari.

După un timp am plecat în ţară. Cind ne-am întors, înțelegeam că el a plecat în urmă cu cîteva zile de la Helsinki.

Am stat numai cîteva zile deparțe de Helsinki și am parcurs multe peste o mie de kilometri. De la Tornio ne-am întors spre casă, iar Malaparte a plecat cu trenul la Inari.

După un timp am plecat în ţară. Cind ne-am întors, înțelegeam că el a plecat în urmă cu cîteva zile de la Helsinki.

Am stat numai cîteva zile deparțe de Helsinki și am parcurs multe peste o mie de kilometri. De la Tornio ne-am întors spre casă, iar Malaparte a plecat cu trenul la Inari.

După un timp am plecat în ţară. Cind ne-am întors, înțelegeam că el a plecat în urmă cu cîteva zile de la Helsinki.

Am stat numai cîteva zile deparțe de Helsinki și am parcurs multe peste o mie de kilometri. De la Tornio ne-am întors spre casă, iar Malaparte a plecat cu trenul la Inari.

După un timp am plecat în ţară. Cind ne-am întors, înțelegeam că el a plecat în urmă cu cîteva zile de la Helsinki.

Am stat numai cîteva zile deparțe de Helsinki și am parcurs multe peste o mie de kilometri. De la Tornio ne-am întors spre casă, iar Malaparte a plecat cu trenul la Inari.

După un timp am plecat în ţară. Cind ne-am întors, înțelegeam că el a plecat în urmă cu cîteva zile de la Helsinki.

Am stat numai cîteva zile deparțe de Helsinki și am parc